

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΔ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1965 | ΑΡΙΘ. 26

Παναγία «Τοῦ Πάθους τὰ σύμβολα». (Τέλος 15ου-ἀρχὴς 16ου αἰῶνος).
Συλλογὴ Α.Μ. Βασιλομήτορος Φρειδερίκης.

ΣΤΟ ΘΕΙΟ ΒΡΕΦΟΣ

Χριστέ μου, πού γεννήθηκες σὲ φτωχικὸ φατρί,
μὲ τ' ἄχερα στὸ τρυφερὸ κορμάκι σου γιὰ στρῶμα.
Σὰν τὸ καλοστοχάζομαι μοῦ κόβεται ἡ φωνή·
καὶ σ' ἀγιασμένη δέηση μ' ἀνοίγεται τὸ στόμα...

Δός μου, Χριστέ μου, ταπεινὴ ζωούλα. Νὰ κλιᾶ
κάθε στιγμή μου μ' ἄδολη καρδιά. Καὶ νᾶναι
τοῦ νοῦ μου κάθε λογισμὸς κρίνο π' ἀνθοβολᾶ.
Καὶ σὰν πουλιοῦ κελαϊδισμὸς τὰ λόγια νὰ πετᾶνε.

Δὲν θέλω δόξες καὶ τιμές· καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς
νὰ τὰ σωριάζω γύρω μου μ' ἀσίγαστη λαχτάρα.
Δίνε μου τὴν ὑγεία μου νᾶχω χαρᾶς πηγὴ·
καὶ νὰ πλαγιάζω ξέγνοιαστος, δίχως καμμιὰ τρομάρα.

Κι' ἂν μ' εὔρουνε στὴ στράτα μου κακὲς ἀπαντοχές,
καὶ πλάνες κι' ἀνεμοδαρμοὶ μὲ ζώσουνε στὸ δρόμο,
στέλλε μου πάντα τοῦ ἄστρου σου χρυσὲς μαρμαρυγές
νὰ μὲ ὀδηγοῦνε, γιὰ νὰ βρῶ τὸν ἅγιό σου νόμο.

Κι' ὅταν θὲ νᾶρθῃ ἡ ὥρα μου νὰ φύγω ἀπ' τὴ ζωὴ,
κάμε ν' ἀνοίξουνε πλατειά, Χριστέ μου, τὰ φτερά μου.
Καὶ σὰν φλογέρας στεναγμὸς νὰ μοῦ κοπῆ ἡ πνοή·
καὶ ναῦρω τὴν ἀληθινὴ στήν ὄψη Σου χαρά μου.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΩΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Ε'.

Διὰ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας πραγματοποιεῖται τὸ αἶτημα τοῦ Σπράνγκερ περὶ τοῦ ὠλοκληρωμένου ψυχολογικοῦ τύπου τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἡ λατρεία αὕτη ἱκανοποιεῖ πάσας τὰς ἀξιολογικὰς προδιαθέσεις τοῦ ὑλικοπνευματικοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ αὕτη ἡ τάσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰς κατωτέρας οἰκονομικὰς καὶ ὑλικὰς ἀξίας ἐξαγιάζεται διὰ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Τὰ λειτουργικὰ μας κείμενα ὀδηγοῦν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βλέπωμεν μετὰ συμπαθοῦς βλέμματος τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πλασθέντα ὠραῖον ὑλικὸν κόσμον καὶ τὰς καλλονὰς τῆς ὑλικῆς κτίσεως. Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὰ ὑλικά καὶ οἰκονομικά ἀγαθὰ, κατὰ τὴν ὠραν τῆς λατρείας μας ζητοῦμεν πλησμονὴν σίτου, ἄρτου, οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ δεόμεθα ὑπὲρ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Εἰς τὸ Εὐχολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπάρχουν εὐχαί, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰς πλέον ποικίλας ἐκφάνσεις τοῦ ἐγκοσμίου βίου καὶ τοῦ ὑλικοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ (λ.χ. εὐχαὶ ἐπὶ θεμελίου οἴκου, εἰς χωράφια, κήπους, ἀμπελῶνας, ἐπὶ εὐλογῆσει σπόρου, εἰς τὸ εὐλογῆσαι ἄλας, εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποιμνὴν, εἰς τὸ εὐλογῆσαι δίκτυα κ.λ.π.).

Ἄλλ' ἐὰν ἡ λατρεία μας ἀναγνωρίζῃ καὶ καθαγιάζῃ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ ὑλικοπνευματικοῦ ἀνθρώπου, πολὺ περισσότερον ἱκανοποιεῖ καὶ εὐλογεῖ τὰς πνευματικὰς ἀξιολογικὰς ροπὰς τῆς ψυχῆς του. Ἄξια μνείας εἶναι ἐν πρώτοις ἡ στάσις τῆς λατρείας ἐναντι τῶν πολιτικῶν ἀξιῶν. Αὕτη πραγματοποιεῖ τοὺς λόγους τοῦ Ἀπ. Παύλου, καθ' οὓς ἔχομεν καθῆκον «ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεῦξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων» (Α' Τιμ. β', 1—3). Τὰ λειτουργικὰ κείμενα εὐχονται, ὅπως ὁ Θεὸς «εὐφραίνῃ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς, νίκας χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων» καὶ προφυλάσσων τὰς πόλεις ἐκ «βαρβαρικῆς ἀλώσεως» καὶ «παντοίων κινδύνων». Τελουμένης τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου, ὁ ἱερεὺς εὐχεταί, ὅπως ὁ Θεὸς «ἐπισκιάζῃ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν (τῶν βασιλέων) ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· ἐνισχύῃ αὐτῶν τὸν βραχίονα· ὑφοῖ

αὐτῶν τὴν δεξιάν· κρατύνη αὐτῶν τὴν βασιλείαν· καὶ ὑποτάσῃ αὐτοῖς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα».

Χαρακτηριστικὴ ἔπειτα εἶναι ἡ διὰ τῆς ὀρθοδόξου λατρείας ἱκανοποιήσις τῆς ἐμφύτου ροπῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς πραγματοποίησιν τῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν. Ἐντὸς τῆς λατρείας μας δεσπόζει ἡ καθολικὴ ἀγάπη. Οἱ πατρίκιοι μετὰ τῶν πρώην δούλων των καὶ νῦν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν των, παραπλευρῶς ἰστάμενοι, προσέρχονται, διὰ νὰ λάβουν μαζὶ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν. Πρώην δούλοι ἐορτάζονται ὡς ἄγιοι. Πρώην δούλοι χειροτονοῦνται ἱερεῖς, ἀκόμη καὶ ἐπίσκοποι, διὰ νὰ ὑπηρετοῦν παρὰ τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον. Ἡ λατρεία προσφέρεται ὑπὸ τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ μηχανικὸν ἄθροισμα τῶν πιστῶν, ἀλλὰ ἡ ὀργανικὴ ἐνότης αὐτῶν, ἡ ὁποία ἐμψυχοῦται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοιοῦτοτρόπως ἕκαστος λάτρης ἀποτελεῖ οἶονεὶ ἐν ἐπὶ γῆς κύτταρον, τὸ ὁποῖον διατελεῖ εἰς ζῶσαν ἀόρατον ὀργανικὴν σχέσιν μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ πνευματικοῦ σώματος τῆς Εκκλησίας ὡς κοινωνίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὰς θεωρητικὰς καὶ γνωστικὰς ἀξίας τάσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἱκανοποιεῖται διὰ τῆς λατρείας μας. Τὰ λειτουργικὰ κείμενα ἐξυμνοῦν συνεχῶς τὴν ἀλήθειαν, τὴν «κρεῖττονα σοφίαν» καὶ «ἀμείνονα φιλοσοφίαν» καὶ διακηρύττουν, ὅτι αἱ φυσικαὶ γνωστικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ὀδηγοῦν εἰς τὴν ὑποκειμενισμόν καὶ τὸν σχετικισμόν καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξυγιαίνωνται. Ἡ ρεαλιστικὴ ἀνθρωπολογία τῶν κειμένων τούτων, συμφωνοῦσα πρὸς τὴν σχετικὴν διδασκαλίαν τῶν μεγάλων νηπτικῶν πατέρων, καθιστᾷ συνειδητόν, ὅτι τῆς «ψυχῆς τὸ ὀπτικὸν ἡμαυρώθη» καὶ ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς παραβάσεως δὲν εἶναι ἐν ὑγιεῖ καταστάσει, ἀλλὰ διατελεῖ «ἐκτυφλούμενος» καὶ «ἀμαυρούμενος» ὑπὸ τοῦ «σκοτασμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν» καὶ τοῦ «νέφους», τῆς «ζοφώσεως» καὶ τῆς «ἀχλύος τῶν παθῶν». Δι' αὐτὸ δὲν δύναται «ἀτενίσαι καὶ ἰδεῖν τὸν αἰθέρα τοῦ οὐρανοῦ» καὶ «κατανοεῖν τὰ θαυμάσια» τοῦ Θεοῦ. Ὡστε ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀληθῆ γνῶσιν μόνον ὅταν ἐξυγιαίνῃ τὰς γνωστικὰς αὐτοῦ δυνάμεις διὰ τῆς «καθάρσεως», ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ διὰ τῆς μετανοίας, τῆς ἀσκήσεως, τῆς νήψεως, τῆς προσευχῆς κ.τ.τ. ἀποβολὴ τῶν παθῶν καὶ ἡ οἰκείωσις καὶ βίωσις

τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς καθάρσεως ταύτης, «τὸ τῆς διανοίας ὄμμα καταυγαζόμενον», «φωτὶ τῆς ἀληθείας προσερχόμεθα», ὀδηγούμεθα «εἰς πλησμονὴν σοφίας» πνευματικῆς καὶ εἰς θέαν τοῦ «ἀπροσίτου φωτός». Οἱ ἔχοντες τὴν σοφίαν ταύτην, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν εἶναι «σοφοὶ κατὰ σάρκα», ἀλλ' εἶναι ἀλιεῖς, δύνανται νὰ καταισχύουν καὶ νὰ ἐπισκιαζοῦν τοὺς μεγάλους "Ἐλληνας σοφοὺς, τοῦθ' ὅπερ ὅμως οὐδόλως σημαίνει περιφρόνησιν τῆς ἀξίας τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτήν.

Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία ἱκανοποιεῖ ὡσαύτως καὶ τὴν πρὸς τὰς αἰσθητικὰς ἀξίας προδιάθεσιν καὶ ροπὴν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Εἰς μίαν ἐποχὴν καὶ ἀτμόσφαιραν καταπτώσεως τῶν αἰσθητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀξιῶν ἐνεφανίσθη ἡ χριστιανικὴ λατρεία, ἡ ὁποία εἶναι ὕμνος πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ὠραίου καὶ ἀρίστη ἱκανοποίησις τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ ὑπερόχου καὶ ὑψηλοῦ. Πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ἀποκρυστάλλωσιν τῆς λατρείας καὶ πρὸς τέλεσιν τῆς Θείας Λειτουργίας συνεργάζονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι (ἀρχιτεκτονικὴ, ζωγραφικὴ, ποίησις, μουσικὴ κ.λ.π.), αἱ ὁποῖαι ἔχουν πνευματικόν, λειτουργικόν, μυσταγωγικόν καὶ ἀναγωγικόν χαρακτῆρα, διὰ νὰ προσφέρουν εἰς ἡμᾶς ἀπαράμιλλα «πνευματικὰ ὀράματα (θεάματα) καὶ ἀκούσματα» καὶ διὰ νὰ ὑποβάλουν δι' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν μας τὰ μυστικὰ νοήματα τῆς λατρείας. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ὀρθοδόξων ναῶν μὲ τὸν μυσταγωγικόν καὶ ἀναγωγικόν χαρακτῆρά της· ἡ ὀρθόδοξος εἰκονογραφία μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν μυστικῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων τῶν «ἀγίων εἰκόνων», τὰς ὁποίας «ἐψηφοθέτησεν ἡ ἐζωγράφησε χεὶρ εὐσεβοῦς καλλιτέχνου»· ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν στίχων, τῶν πνευματικῶν λόγων καὶ τὸν δραματικόν της χαρακτῆρα, ὡς καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συνδεομένη ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μὲ τὴν ἁρμονίαν τῶν φθόγγων καὶ μουσικῶν ἤχων· αἱ λοιπαὶ ἐκκλησιαστικαὶ τέχναι, αἱ ὁποῖαι τεχνουργοῦν τὰ ἅμφια τῶν ἱερῶν, τὰ σκεύη τοῦ ναοῦ καὶ πάντα τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν καθ' ὅλου λατρείαν—πᾶσαι αἱ ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ ὑλοποιήσεις καὶ ἐκφράσεις τῆς ἀξίας τοῦ «Καλοῦ» εἰς τὴν ἰδεωδεστάτην συνάρτησίν της πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ «Ἀγίου» δημιουργοῦν εἰς τὸν πιστὸν οὐ μόνον θρησκευτικὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπαρά-

μιλλα αισθητικά βιώματα, τὰ ὁποῖα μεταρσιώνουν εἰς τὴν ὑπερκόσμιον σφαῖραν τοῦ πανυπερτελείου κάλλους.

Ἄλλὰ τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅτι τὰ ὀρθόδοξα λειτουργικὰ κείμενα λαμβάνουν τρόπον τινὰ καὶ θεωρητικὴν ἢ φιλοσοφικὴν στάσιν ἔναντι τῆς ἀξίας τοῦ Ὁραίου καὶ Καλοῦ καὶ περιέχουν καὶ ἀξιοθαύμαστον Αἰσθητικὴν καὶ Φιλοσοφίαν τοῦ Ὁραίου. Ἡ λατρεία μας ἐξυμνεῖ τὸ ἰδεῶδες τῆς «καθολικῆς ὠραιότητος» καὶ θεμελιοῦ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ πανυπερτελείου κάλλους τοῦ Θεοῦ. Ὡς ὁμολογεῖ ὁ προτεστάντης καθηγητῆς Ernst Benz, «εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνήκει καὶ τὸ γεγονός, ὅτι μόνον αὐτὴ διεφύλαξε τὴν ἰδέαν τῆς ὠραιότητος τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδόλως παύει νὰ ἐξυμνῇ ταύτην εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ὕμνους της». Τοιοῦτοτρόπως λ.χ. τὰ λειτουργικὰ μας κείμενα ὁμιλοῦν διὰ τὸ «ἄρρητον», «ἀκήρατον» καὶ «ἐράσμιον» κάλλος τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ «ὠραιοτάτου τῷ κάλλει» Σωτῆρος Χριστοῦ, διὰ τὸ κάλλος τοῦ «ὠραίου ὑπὲρ σάπφειρον καὶ χρυσόν» Σταυροῦ, διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ, τῆς ἀνθοστολίστου γῆς, τῆς «ὠραιωθείσης ἐν γυναιξί» Θεοτόκου καὶ τῆς λαμπύσης ἐξ ἐρασμίου κάλλους Ἐκκλησίας. Ὡσαύτως οἱ ἅγιοι καὶ ὅσοι ζοῦν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Θείας Χάριτος ἔχουν τὸ «πρωτόκτιστον κάλλος» καὶ εἶναι («ελαμπρυσμένοι τῆς ὠραιότητος ταῖς καλλοναῖς».

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ πέμπτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ «Εὐεργετικός» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» μέρος δεύτερον, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΣΠΑΣΑΣΑΝ ΚΡΙΣΙΝ

Κατὰ τρόπον ὅλως διόλου ἀπαράδεκτον καὶ ἀνεπίτρεπτον καὶ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ μεταθετοῦ, πτωχοδρομικῶς δηλαδὴ καὶ ἀσοβαρεύτου εἰς τὴν οὐσίαν τῆς, ἡ Πολιτεία, (ἡ ὁποία ὄχι μόνον συνεφώνησεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐξέδωκεν εἰς τὴν παραμονὴν τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς Ὑπουργικὴν Πρᾶξιν, ἀναγνωρίζουσα τοιοῦτοτρόπως τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην διευθετήσεώς του), ἐκδηλοῦται τῶρα ἐναντίον τῆς μὲ ἀκατάσχετον μένος. Καὶ μὲ πλήρη δυστυχῶς ἀκατανοησίαν τῆς θεανδρικῆς τῆς ὑποστάσεως.

Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν μεγάλην πολιτικὴν, οικονομικὴν καὶ κοινωνικὴν κρίσιν, τὴν ὁποίαν διέρχεται ἡ χώρα μας, κινδυνεύει δυστυχῶς νὰ προστεθῇ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ. Ἄς προσέξουν ὅμως πολὺ, πάρα πολὺ, οἱ νέοι Σαμψῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ μας οἰκοδομήματος, ποὺ μὲ τόσῃν εὐχέρειαν πυκνῶνουν τὴν φάλαγγα τῶν διωκτῶν τῆς. Διότι δὲν ἐμφανίζονται μόνον ἐθελουφυλοῦντες πρὸς τὸ ἐξοχον ἀναμορφωτικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖται ἀνὰ τὰς θεοσώστους Μητροπόλεις. Ἄλλὰ καὶ σείουν τὰ θεμέλια τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐδημιούργησε καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου πάντοτε, μὲ ἀπροσμετρήτους θυσίας τῆς, προμαχεῖ.

Ἄς ἔχουν ὑπ' ὄψει τους, ὅτι ὅπως εἶπεν ὁ θεὸς Ἰδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀπύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς). Καὶ ὅτι ἡ Παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἐντὸς τῆς Ἱστορίας εἶναι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ Ἀνάστασις. Ὁ θρίαμβος τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ ἡ νίκη κατὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς φθορᾶς του.

Πόσον δὲ πικρὰ εἶναι τὰ συναισθήματα τοῦ γνησίως θρησκευομένου λαοῦ μας διὰ τὴν ἐκδηλουμένην ἐναντίον τῆς Σεπτῆς μας Ἱεραρχίας ἐπίθεσιν, καταδεικνύεται καὶ τοῦ κατωτέρω ἄρθρου ἀναγνώστου μας, τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.

ΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ

Ἄς ἐπιτραπῇ καὶ σὲ ἓνα ἀπλὸ Χριστιανό, χωρὶς περγαμνῆς καὶ χωρὶς τίτλους, νὰ εἰπῇ λίγα λόγια, γιὰ τὸ πελώριο ἐκκλησιαστικὸν θέμα, ποὺ συνταράζει ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, τὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν. Ἐχει τὸ δικαίωμα καὶ ἓνας ἄσημος τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος, νὰ λάβῃ μέρος στὴν ἀτέλειωτη συζήτησι καὶ νὰ εἰπῇ μερικὲς ἀλήθειες, ποὺ ἀπὸ κανένα στόμα καὶ καμμιὰ γραφίδα δὲν ἀκουσθήκανε.

*

Σὰν γενικὸ κανόνα θὰ ὑπογραμμίσωμε, ὅτι στὸ πελώριο

αὐτὸ θέμα, ἡ Ἐκκλησία, ἔχει τὸ δίκιο. Τὸ Κράτος βρίσκεται μὲ τὸ μέρος τοῦ ἀδικούντος, καὶ τοῦτο γιὰ δύο μόνο σκοποὺς. Ἀπὸ χρόνια πολλὰ ἡ προσπάθεια τοῦ Κράτους ἔχει μόνον δύο ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς. α) Νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἐκκλησία, νὰ τὴν κἀνῃ κομματικὸ τοῦ ὄργανο καὶ β) νὰ καρπωθῇ τὴν τεράστια περιουσία της. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα ὀλόκληρο καὶ ἀπ' ἐδῶ ξεκινᾷ ἡ φοβερὴ πάλη, ποὺ γίνεται ἐπὶ τόσα χρόνια, γιὰ νὰ φθάσῃ τοῦτο τὸν τελευταῖο καιρὸ, στὸ κορύφωμά της.

Θὰ ἤθελα νὰ θέσω ἓνα βασικὸ ἐρώτημα στὸν Ἑλληνικὸ, τὸν θρησκευόμενον λαό. Πόσοι Πρωθυπουργοί, πόσοι Στρατηγοί, πόσοι Μεγάλοι τῆς Πολιτικῆς, στὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, εἴτε κρεμάστηκαν, εἴτε ἐτάφησαν ζωντανοί, εἴτε ἐσφάγησαν. Πόσοι; Ἡ Ἱστορία θὰ μᾶς μιλήσῃ μοναχὰ γιὰ Βασιλεῖς, Στρατηγοὺς καὶ ἓνα Αὐτοκράτορα. Γιὰ ἓνα Κόδρο, ἓνα Λεωνίδα κι' ἓνα Παλαιολόγο. Καὶ ἐρωτῶ τώρα: Πόσοι Πατριάρχες, πόσοι Δεσποτάδες, πόσοι Κληρικοὶ θυσιάσθησαν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος; Ὁ κατάλογος εἶναι μακρὸς. Τὸ Ράσο θεμελίωσε τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα. Οἱ Μειστάνες μετὰ τὴν ἄλωση, φύγανε γιὰ τὴ Ρωσία, τὴ Ρουμανία, τὴν Ἰταλία,. Τὸ Ράσο ἔμεινε στὴ θέσι του καὶ τὸ ράσο διέσωσε καὶ τὴν γλῶσσα καὶ τὸν ἔθνισμό. Αὐτὰ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα εἶναι ἀναμφισβήτητα καὶ κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ τὰ ἀρνηθῇ. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ράσο πῆρε τὴν πρώτη θέσι στὴν πορεία τοῦ Γένους.

*

Σήμερα ὅλα τοῦτα ξεχνιοῦνται. Καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Κράτους εἶναι μία καὶ μόνη. Ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ σφετερισμὸς τῆς περιουσίας της. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἀμυνομένη, ὑβρίζεται καὶ προπηλακίζεται.

Ὅμως ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ δεξιὸν σκέλος τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἡ Πολιτεία τὸ ἕτερον σκέλος. Καὶ τὰ δυὸ μαζὺ τὸ Ἔθνος. Καθῆκον τῆς Πολιτείας εἶναι νὰ περνᾷ τοὺς Νόμους, ποὺ ἡ Ἐκκλησία συντάσσει. Ἡ Νόμῳ κρατοῦσα Πολιτεία, σύμφωνα μὲ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις χιλιετηρίδων, οὐδεμίαν μπόρεσε νὰ ἔχῃ πρωτοβουλίαν. Αἱ σχέσεις των θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀρμονικαί. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ στήριγμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αὐτὴ κυρίως στηρίζει τὸν Οἰκουμενικὸ θρόνον.

*

Ἄς ὑπομνήσωμε τώρα Κανόνες καὶ Παραδόσεις. Τὸ Μεταθετὸν πάντοτε ὑπῆρχε καὶ θὰ ὑπάρχῃ, σὲ μιὰ περιορισμένη κλίμακα. Εἰς τοὺς φωνασκοῦντας πρέπει νὰ ἀναφέρωμε δύο παραδείγματα τῶν ἰδικῶν μας ἡμερῶν, ποὺ θὰ πρέπει νὰ θυμοῦνται ὅλοι. Ὁ Ἐθνομάρτυρας Χρυσόστομος Σμύρνης ἦταν Μητροπο-

λίτης Δράμας. Διὰ τοῦ μεταθετοῦ ἐγένετο Σμύρνης. Καὶ τὸ Μεταθετὸν αὐτό, ηὐλόγησεν ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ'. Δεύτερο παράδειγμα. Ὁ ἀείμνηστος Θεσσαλονίκης Γεννάδιος ἦτο Μητροπολίτης Λήμνου. Καὶ πάλι ὁ Ἰωακείμ ὁ Γ' τὸν μετέθεσε στὴ Θεσσαλονίκη. Χρήσις λοιπὸν τοῦ μεταθετοῦ περιορισμένη, σὲ 4 ἢ 5 Μητροπόλεις εἶναι παραδεκτὴ. Καὶ ἐρχόμεθα στὸ ὄριον ἡλικίας. Οἱ Κανόνες λέγουν ὅτι ὁ Δεσπότης ἀφίνει τὴν τελευταία του πνοὴ στὴν Ἐπαρχία, ὅπου ἐπιφοιτῆσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔλαχε αὐτῶ. Ἄν γηράση καὶ καταστῆ ἀνίκανος πρὸς Ἱεουργίαν, τότε ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία τοῦ ἀποστέλλει ΒΟΗΘΟΝ τῆς ἰδικῆς του ἐκλογῆς. Εἶναι πρωτάκουστα αὐτὰ τὰ 70 καὶ 80 χρόνια καὶ ἡ ἀποστρατεία. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἡ Πολιτεία νὰ ἀλλάξῃ Παραδόσεις καὶ Ἱεροὺς Κανόνας Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Δὲν εἶναι Δημόσιος ὑπάλληλος ὁ Ἱεράρχης ὥστε νὰ ἀποστρατευθῆ καὶ νὰ τοῦ ἀπονεμηθῆ καὶ εὐφημος Μνεία.

*

Ἀκούσαμε ὅμως καὶ ἄλλα περὶ ἰσότητος τῶν πληθυσμῶν τῶν Μητροπόλεων. Ἐλέχθη ἀψυχολόγητα. Ἡ σωστὴ τοποθέτησις εἶναι αὕξησις τῶν Μητροπόλεων σὲ ΕΚΑΤΟΝ, γιὰ τοὺς κάτωθι σοβαροὺς λόγους. α) Κάθε χρόνο, ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὴς δύο Θεολογικῆς μας Σχολῆς, δεκάδες Θεολόγων. Αὐτοὶ οἱ νέοι οὔτε Καθηγηταὶ μποροῦν νὰ διορισθοῦν ὅλοι, οὔτε καὶ νὰ ἐνταχθοῦν στὴν Ἐκκλησίαν, διότι δὲν ὑπάρχουν θέσεις. Ἀνάγκη νὰ δημιουργήσωμε θέσεις, Ἐπισκόπων, Ἱεροκηρύκων Γραμματέων ἀκριβῶς δι' αὐτοὺς τοὺς νέους, ποὺ ἀποφοιτοῦν κάθε χρόνο. β) Ὅπως μαραζώνει τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, εἶναι ἀνάγκη νὰ στηρίζεται κυρίως στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, μὲ ἱκανὸν ἀριθμὸ Μητροπολιτῶν. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι εἴμεθα τὸ μόνον ἐλεύθερο Χριστιανικὸ Ὁρθόδοξο Κράτος καὶ ἔχομε ἐν ἐνεργείᾳ τὸν μόνον Ὁρθόδοξον Βασιλέα.

*

Δύο περιστατικὰ ἀκόμη πολὺ χαρακτηριστικὰ θὰ ἀναφέρω ποὺ εἶναι πολὺ ζωντανὰ καὶ δείχνουν τὸν προορισμὸ τοῦ ράσου τῆς θέσι τῆς Πολιτείας καὶ τὴς μεταξὺ τοὺς σχέσεις.

Βρισκόμουν στὴ Μονὴ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐκεῖ, ἓνας Ἀθηναῖος φιλότεχνος, ἤθελε καλὰ καὶ σώνει νὰ τοῦ βγάλουν ἀπὸ τὸ Σκευοφυλάκιο γιὰ νὰ μελετήσῃ καὶ φωτογραφίσῃ ἓνα Βυζαντινὸ Βασιλικὸ κειμήλιο. Οἱ Γερροντάδες τοῦ εἶπαν νὰ τὸ φωτογραφίσῃ ὅπως βρίσκεται στὴ βιτρίνα. Ὁ φιλότεχνος θύμωσε καὶ ἄρχισε νὰ λέῃ ἄπρεπα λόγια. Καὶ τότε ὁ ἀγαθὸς Γέροντας τοῦ λέγει σὰν ἀπάντησι: Ἄκουσε παιδί μου. Ὁ Βασιλιᾶς αὐτὸς τοῦ Βυζαντίου δὲν εἶχε μοναχὰ τοῦτο τὸ

κειμήλιο. Εἶχε καὶ πολλὰ ἄλλα, πού μείνανε στὸν Κόσμο καὶ χαθήκανε ὄλα. Αὐτὸ ἦρθε στὰ χέρια τῶν Καλογήρων καὶ διατηρεῖται χίλια χρόνια καὶ θὰ διατηρηθῆ στὸ διηνεκές. Μὴ μᾶς ὑβρίζεις ὅτι εἴμεθα ἀνάξιοι πού τὰ κρατᾶμε. Καὶ ἓνα δεύτερο.

*

Ὁ Ἠγούμενος ἐνὸς ἄλλου Μοναστηρίου, πάλι τοῦ Ἁγίου Ὁρους, παράγγελε σὲ μεταπράτες, νὰ τοῦ φέρουν δέκα χιλιάδες ὀκάδες σιτάρι. Παράξενα τὸν ρώτησα: Γιατί τόσο πολὺ Γέροντα; Καὶ μοῦ ἀπαντᾷ. Δέκα μὲ δώδεκα χιλιάδες Προσκυνητές, Ἐπισκέπτες, Περαστικοί, Τουρίστες, περνοῦν κάθε χρόνο ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Θὰ φᾶνε, θὰ πιοῦνε καὶ θὰ κοιμηθοῦν δύο εἰκοσιτετράωρα. Καὶ σὲ συνέχεια μοῦ διηγήθηκε τὴν μισθωτικὴ ἀπαλλοτριώσι τῶν τσιφλικιῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὰ τσιφλίκια αὐτά, εἶχαν παραχωρηθῆ πρὶν ἀπὸ χιλιετηρίδες ἀπὸ τοὺς Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, μὲ Χρυσόβουλλα. Συνεπῶς καμμία Ἀρχή, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀσεβήσῃ πρὸς τὴ Μνήμη καὶ τὴν δωρεὰ τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ ἀκόμη νὰ πάῃ ἀντίθετα μὲ τὶς συνθήκες πού στερέωσαν τὸ Ἀνεξάρτητον καὶ Αὐτοδιοίκητον τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἦλθεν ὅμως ἡ καταστροφή τοῦ 1922 καὶ ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ἤθελε νὰ ἀποκαταστήσῃ τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀσεβήσῃ πρὸς τὴν Μνήμην τῶν Αὐτοκρατόρων. Δὲν ἐτόλμησε νὰ τὰ ἀπαλλοτριώσῃ. Τὰ τσιφλίκια παρεχωρήθησαν καὶ διενεμήθησαν εἰς τοὺς ἀδελφούς μας. Κάθε χρόνο τὸ Κράτος ἐνεργαφῆ ἓνα κονδύλι στὸν Προϋπολογισμό, σὰν ΜΙΣΘΩΜΑ τῶν τσιφλικιῶν. Κάθε χρόνο αἱ Μοναὶ εἰσέπραττον τὰ μισθώματα καὶμποροῦσαν καὶ τᾶβγαζαν πέρα στὰ ἐξοδά των. Μετὰ τὸν Βενιζέλον αἱ λοιπαὶ Κυβερνήσεις θελήσανε νὰ καταργήσουν τὰ μισθώματα. Κάθε χρόνο ἀντιπροσωπεῖα Γερόντων κατέβαινε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ διεκδικήσῃ τὰ μισθώματα, νὰ ὑπομνήσῃ τὸ νόμο καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους καὶ νὰ ἐκλιπαρήσῃ. Μονάχα μὲ τὴν ἐπέμβασι τῶν Βασιλέων Γεωργίου Β' καὶ Παύλου καταφέραμε καὶ παίρναμε τὰ μισθώματα. Σήμερα, συνεχίζει ὁ Γέροντας, μᾶς μένουσιν ὀλίγα κτήματα μέσα στὴν Ἐπικράτεια. Ζητοῦν καὶ αὐτὰ σήμερα νὰ μᾶς τὰ ἀπαλλοτριώσουν καὶ μᾶς ἀναμένουσιν νέοι ἀγῶνες. Ἐπίσης παρ' ὅλες τὶς ἐνέργειες τὸ Κράτος δὲν μᾶς ἐβοήθησε νὰ ἀποζημιωθοῦμε γιὰ τὴν τεράστια περιουσία πού διηρπάγη τόσο στὴ Ρωσία ὅσο καὶ στὴ Ρουμανία. Μὴ ξεχνάτε ὅτι μέρος τοῦ Κρεμλίνου ἀνῆκε κατὰ κυριότητα στὴ Μονὴ τῶν Ἰβήρων καὶ τεράστια περιουσία εἶχε στὴ Ρουμανία ἢ Μονὴ Βατοπεδίου καὶ ἄλλαι Μοναί.

*

Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ὁ σεβαστὸς Γέροντας τῆς Μονῆς. Γι' αὐτὸ

φοβούμεθα και τονίζουμε πώς με τὸ Ἐκκλησιαστικὸ πελώριο θέμα ποῦ δημιουργήθηκε, ἡ ὄρεξι τοῦ Κράτους εἶναι διπλή. Ὑποταγὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸ Κράτος καὶ σφετερισμὸς τῆς τεραστίας περιουσίας της.

Ἡ Ἐκκλησία ἀμύνεται καὶ προσπαθεῖ νὰ περισώσει καὶ τὰ δύο καὶ τὰ πάντα. Βάλλεται ὁμως ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς.

Μιὰ ἀκτίνα φωτὸς δώσανε οἱ δηλώσεις τοῦ Προέδρου Παπανδρέου. Καὶ πάλιν ἐπιγραμματικὰ μᾶς εἶπε. Δυὸ κακῶν προκειμένων, τὸ μὴ χεῖρον. Οὔτε Ἀριστίνδην Σύνοδος μπορεῖ νὰ γίνῃ οὔτε καὶ θὰ εὐρεθῇ Ἱεράρχης ἔστω καὶ ἐξωκλιματικὸς ποῦ νὰ λάβῃ μέρος σὲ μιὰ τέτοια παρασυναγωγή. Ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία ἐπροχώρησε σὲ ἐκλογὲς Ἐπισκόπων.

Ἐπεκαλέσθη τὴν θείαν Χάριν καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐγένοντο Κανονικὲς ἐκλογὲς καὶ Μήνυμα ποῦ ἐπέχει θέσιν Ἱεροπραξίας. Σὲ συνέχεια ἐγένοντο μὲ ὅλους τοὺς Κανόνες καὶ Χειροτονίες καὶ κανονικὲς Ἐνθρονίσεις. Δηλ. πράξεις τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης.

Ποῖος κοσμικὸς θὰ ἔχη τὴν δύναμιν νὰ ἀκυρώσῃ ἓνα Μυστήριον; Καὶ ποῦ τὸ βρῆκε αὐτὸ τὸ δικαίωμα ὁ κοσμικός;

Καθῆκον καὶ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ νομιμοποιήσῃ τὰ γενόμενα. Κανένας ἄλλος δρόμος δὲν ὑπάρχει.

Ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία μετὰ τὴν κατασίγασιν τοῦ σκοπίμου θορύβου ἔχει καὶ ἓνα καθῆκον. Ἐχει δύο ἐξάλλους τύπους. Ἐναν μῆσα εἰς τοὺς κόλπους της καὶ δεύτερον πολὺ κοντὰ της. Ἐννοῶ τὸν Ἐλευθερουπόλεως Ἀμβρόσιον καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Καντιώτην.

Ἡ Σεπτῆ Ἱεραρχία, ἔχει ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ θέσῃ ὑπὸ δίκην καὶ τοὺς δύο ὡς ὑπαιτίων τοῦ μεγάλου θορύβου ποῦ ἐγένετο.

Π. Π. ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Μία ἀπλῆ ματιὰ εἰς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα τὰ ὅποια εἶναι συνδεδεμένα μετὰ τὰ Χριστοῦγεννα, ἀσφαλῶς πολλὰ θὰ εἶχε νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, διότι θὰ μᾶς ἔδιδε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀντλήσωμεν ὠρισμένα διδάγματα, χρήσιμα διὰ τὴν πρακτικὴν, τὴν καθημερινὴν μας ζωὴν.

*
* *

I.—Εἰς τὴν Βηθλεὲμ κόσμος πολὺς διὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ Καίσαρος. Ἀπὸ κάθε σημεῖον τῆς χώρας, ὅλοι σπεύδουν διὰ νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τοὺς καταλόγους. Καὶ ὁ Ἰωσήφ, συνοδεύων τὴν Παρθένον Μαρίαν, φθάνει εἰς τὴν προγονικὴν ἐστίαν («διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυίδ»). Δὲν εὕρισκε ὅμως πουθενὰ καταφύγιον. «Οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι». Εἰς μάτην ἀναζητοῦν στέγην. Ἐνα δωμάτιον δὲν εὕρισκεται πουθενά. Διὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν Μαρίαν ὅλα εἶναι κλειστά. Καὶ διὰ τὸν μικρὸν Ἰησοῦν ποὺ κρυφορεῖται, καὶ δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς τόπος. Ζητεῖ τόπον καὶ δὲν εὕρισκε. Οὐδεὶς φαίνεται διατεθειμένος νὰ τοῦ τὸν παραχωρήσῃ. Οὐδεὶς.

Ἄλλὰ μήπως μόνον τότε ἐζήτει ὁ Κύριος τόπον καὶ δὲν εὕρισκε; Μόνον τότε δὲν τοῦ ἔδιδον οἱ ἄνθρωποι τόπον; Μόνον τότε ἔμεινε μακρὰν ἀπὸ τὴν θαλπωρὴν ποῦ τοῦ ἠρνήθησαν τόσον πεισματικὰ οἱ ἄνθρωποι; Ὅχι. Καὶ σήμερον ζητεῖ ἀπὸ τὸν καθένα μας ὁ Κύριος τόπον. Κρούει τοῦ καθενός μας τὴν θύραν. Τὴν θύραν τῆς ψυχῆς. Καὶ ἀνταπόκρισιν δὲν εὕρισκε.

Συνηθίζομεν νὰ κατακρίνωμεν τοὺς ἀνθρώπους τῆς τότε ἐποχῆς. Ἐὰν ἤμεθα εἰς τὴν θέσιν των—λέγομεν—ἡμεῖς, με προθυμίαν θὰ παρεχωρούσαμεν εἰς τὸν Κύριον τὸ καλύτερόν μας δωμάτιον, τὸ σπίτι μας ὀλόκληρον. Τί μεγάλη δι' ἡμᾶς τιμὴ θὰ ἦτο, ἐὰν ἐγεννᾶτο εἰς τὸ σπίτι μας ὁ Βασιλεὺς τοῦ κόσμου! Καὶ ὅμως! Καὶ ἡμεῖς σήμερον φερόμεθα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπέναντι τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ κλείομεν τὴν θύραν μας, δὲν τὸν ἀφήνομεν νὰ εἰσέλθῃ. Ἐχομεν εὐκόλον τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν πρώτην κρούσιν ποῦ θὰ ἀκούσωμεν πίσω ἀπὸ τὴν πόρταν μας: «Φύγε ἀπ' ἐδῶ. Δὲν ὑπάρχει διὰ σέ χώρος ἐδῶ». Ἐτσι μένει ἀπ' ἐξω ὁ Κύριος. Δὲν τοῦ παραχωροῦμεν τόπον εἰς τὴν ψυχὴν μας. Τὴν εὕρισκε ἐρμητικὰ κλεισμένην. Καὶ δὲν εἰσέρχεται. Καὶ τότε θὰ ἀναζητήσῃ κάποιαν φάτνην διὰ νὰ ἀνακλιθῇ. Πόσον θὰ ἤθελε νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ γεννηθῇ ἐντὸς μας. Πόσον θὰ ἐπεθύμει νὰ εὔρῃ μέσα μας μίαν φάτνην εὐπρεπισμένην διὰ νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ μᾶς ἀναγεννήσῃ. ὦ! Ἐὰν τοῦ τὸ ἐπετρέπαμεν! Θαύματα θὰ ἐβλέπομεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀξίαν θὰ ἐδίδαμεν εἰς τὴν ὑπαρξίν μας. Πόσον εὐτυχεῖς θὰ ἦθεμα!..

II.—Οἱ Ποιμένες. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἱ ὅποιοι εἶδον καὶ προσεκύνησαν τὸν νεογέννητον Βασιλέα. Διατί ἄραγε ; Τὸ ἐσκέφθημεν ποτὲ ; Ἦσαν ἄνθρωποι μὲ ἀπλὲς καρδιᾶς οἱ ποιμένες. Χωρὶς κακίας καὶ μίσου. Ἐξῶν μίαν ζωὴν ἀγνήν, μίαν φυσικὴν ζωὴν. Καὶ ἐκεῖ, βόσκοντες τὰ ποιμνία των, ἄφηναν τὴν καρδιά των νὰ πτερυγίσῃ πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ φύσις ἀνοίγει εὐκόλως τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν. Εἶναι ἡ πύλη του. "Ὅποιος ἔχει μάθει ὅπισθεν τῆς φύσεως νὰ ἀναζητῇ καὶ νὰ εὕρῃσκη καὶ νὰ ἀποθαυμάξῃ τὸν Θεόν, ἐκεῖνος ἔχει πείραν τῆς πύλης αὐτῆς. Καὶ οἱ ποιμένες ἀνῆκον εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτῆν.

Καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἀντήμειψε. Ἀντήμειψε τὴν καλωσύνην, τὴν ἀπλότητα, τὴν εὐσέβειάν των. Τοὺς κάμνει ὄχι μόνον πρῶτους προσκυνητὰς τοῦ Θεοῦ Βρέφους, ἀλλὰ καὶ πρῶτους κήρυκας τῆς ἐνσάρχου Του οἰκονομίας.

Ναὶ ! Εἰς τίς ἀπλὲς καὶ ταπεινὰς ψυχὰς ἐπαναπαύεται ὁ Θεός. Τὸν ταπεινόν, τὸν ἀπλοῦν, αὐτὸν θέλει ὁ Θεός. Ἀργότερα, πέρνοντας τὰ παιδιὰ εἰς τὴν ἀγάλην του, θὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἂν δὲν γίνωμεν ἀπλοὶ «ὡς τὰ παιδιὰ» δὲν θὰ ἴδωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Μόνον στίς ἀπλὲς καρδιᾶς ὁ Κύριος ἔρχεται καὶ χαρίζει τὴν Παρουσίαν Του. Τὰς ἀπαλλαγμένας ἀπὸ πάθη καὶ ἁμαρτωλῆς συνήθειας. Ἀπὸ κακίας καὶ ὅ,τι ἄλλο μεμπτόν. Εἰς δὲ τοὺς ἐναρέτους καὶ ἀγαθοὺς δίδει τὴν Χάριν Του. Εἰς ὅσους μένουσιν μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀποστίλβουσαν κακίαν τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὴν ἔχθραν καὶ τὸ μῖσος, εἰς αὐτοὺς ἐπαναπαύεται καὶ «ἐπ' αὐτοῖς εὐδοκεῖ».

III.—Οἱ Μάγοι. Αὐτοὶ ἐκπροσωποῦν τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου, ποὺ μὲ τὴν σειρὰν τῆς ἔρχεται τώρα νὰ κλίνη τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ Πανσόφου. Εἰς τὸ πρόσωπόν των οἱ Μάγοι φέρουν τὸν κόσμον ὅλον, ποὺ ἔρχεται νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸ θεῖον βρέφος τῆς Βηθλεέμ. Προσφέρουν εἰς τὸν Χριστὸν χρυσόν, τὸν ὅποῖον ἐκεῖνος περιεφρόνησε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του. Προσφέρουν λίβανον, διότι τοὺς εἶναι πλέον ἄχρηστος. Αἱ εἰδωλοατρινεῖς των τελετεὶς δὲν θὰ ἐπιζήσουν. Προσφέρουν σμῦρνα, ἀπαραίτητα διὰ τὴν ταφὴν Του. Κουβαλοῦν ἀπὸ πολὺ μακρὰ τὰ δῶρά των οἱ Μάγοι. Καὶ ὅσονδῆποτε πολύτιμα καὶ ἂν εἶναι, τὰ προσφέρουν εἰς τὸν μικρὸν Ἰησοῦν.

Ἡμεῖς ὁμως ἐσκέφθημεν ποτὲ τί θὰ προσφέρωμεν εἰς Αὐτόν ; Τί δῶρον θὰ σπεύσωμεν νὰ κάμωμεν εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τὰ γενέθλια Του ; Ἐνας πολὺ χαρακτηριστικὸς ὕμνος τῶν Χριστουγέννων ἀναφέρει τί κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ δημιουργήματα προσφέρει εἰς τὸν Πλάστην του. «Οἱ ἄγγελοι τὸν ὕμνον, οἱ οὐρανοὶ τὸν ἀστέρα, οἱ ποιμένες τὸ θαῦμα, ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον, οἱ μάγοι τὰ δῶρα, ἡ ἔρημος

τὴν φάτιν, ἡμεῖς δὲ Μητέρα Παρθένον...» Ἀλλὰ πέραν τούτων ὁ Κύριος ζητεῖ ἀπὸ ὅλους μας καὶ ἄλλα δῶρα. Κυρίως θέλει τὴν ἀρετὴν μας. Ὀλοκληρον τὴν καρδίαν μας. Χωρὶς ὄρους, ὀλοκληρωτικὴν παράδοσιν εἰς χεῖράς Του τῆς ὑπάρξεώς μας ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Κύριος. Ζητεῖ νὰ τοῦ δώσωμεν ὅ,τι πολυτιμώτερον ἔχομεν, ὅτι ἀκριβώτερον διαθέτει ἢ ψυχὴ μας. Τὸν ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς καρδίας μας ζητεῖ ὡς δῶρον. Ὅχι γιὰ νὰ μᾶς τὸν στερήσῃ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν ἀξιοποιήσῃ, νὰ τὸν περιφρουρήσῃ, νὰ τὸν καλλιεργήσῃ πρὸς τὸ ἰδικόν μας τὸ συμφέρον.

IV.—Ὁ Ἡρώδης. Μόνον αὐτὸς δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν γενικὴν ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου. Μόνον αὐτὸς δὲν ἐπῆρεν εἶδῃσιν τὸν Χριστόν, ἂν καὶ ζῆ μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Δίπλα του γενναῖται ὁ Κύριος καὶ αὐτὸς τὸν ἀγνοεῖ.

Πόσοι ὅμως σημερινοὶ ἄνθρωποι δὲν ὁμοιάζουν πρὸς τὸν Ἡρώδη; Εἶναι πλοῦσιοι. Ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των τὰ κομψὰ τοῦ πολιτισμοῦ, κατέχουν θέσεις, εἶναι ἐξασφαλισμένοι, ἐπαναπαύονται νωχελῶς. Καὶ ὅμως ἐνῶ τὰ ξεύρουσιν ὅλα, ἐν τούτοις ἀγνοοῦν τὸ κυριώτερον. Δὲν γνωρίζουν τὸν Χριστόν. Δὲν ἠθέλησαν ποτε νὰ τὸν μάθουν, οὔτε ἐκοπίασαν δι' αὐτὸ διόλου. Τοὺς ἐφάνη περιττὴ κάθε ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἰησοῦν. Βουτηγμένοι μέσα εἰς τὰς γνώσεις τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, ὑπετίμησαν τὴν ἀξίαν τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ποικίλας ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς των. Ἐθεώρησαν ὑπόθεσιν τῶν καθυστερημένων τὴν ἀπασχόλησιν μὲ τὰ ζητήματα τῆς ψυχῆς, μὲ τὰ προβλήματα τὰ μεταφυσικὰ τοῦ βίου. Ἔτσι ἔμειναν μακρὰν τοῦ Ἰησοῦ. Τυφλοί, ἀνάμεσα εἰς τόσας γνώσεις, δέσμιοι ἐνὸς κούφου ἐγωϊσμοῦ, ποῦ δὲν ἄφηνε τόπον διὰ τὸν Ἰησοῦν.

Ναὶ! Ἀφῆσαν τὸν Κύριον ἔξω ἀπὸ τὸν πύργον τῆς ζωῆς των. Καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ πιστεύσουν ὅτι «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον». Δὲν ἠθέλησαν νὰ παραδεχθῶν πῶς ἀποδιώκοντας τὸν Χριστόν ἢ ἀρνούμενοι τὴν παρουσίαν Του, ἔβαζαν παρωπίδες εἰς τὰ μάτια των, ποῦ τοὺς ἐμπόδιζαν νὰ βλέπουν καθαρὰ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνῶ τόσο κοντὰ των ἦτο ὁ Κύριος. Ἀνέμενε. Τοὺς ἐπερίμενε. Εἰς τὸ πρῶτον ἀναφυλλητόν, εἰς τὸ πρῶτο διστακτικὸ βῆμα, θὰ ἔσπευσε νὰ ἀνταποκριθῇ, νὰ γίνῃ φίλος καὶ συναγωνιστὴς των.

* * *

Τὰ Χριστούγεννα πλησιάζουν. Πῶς θὰ τὰ ἐορτάσωμεν; Ἐὰν περιορισθῶμεν εἰς ὅ,τι παρέρχεται, ἀφήνοντας μίαν ἀγαθὴν ἔστω ἀνάμνησιν, θὰ ἔχωμεν ἀστοχῆσει. Ὁ Κύριος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ στέγην. Ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἀπλῆς καρδιάς. Ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἀνεπιτήδευτη σοφίαν. Ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ καλωσύνην. Θέλει εἰς τὸ

Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τοῦ Μεγάλου

“ΠΡΟΣΕΧΕ ΣΕΑΥΤΩ,,

Γιατὶ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς πού μαθητεύομε στὸ λόγο, σ’ ἓνα ἔργο ἀφοσιωνώμαστε, ἀπὸ τὰ ὅσα μᾶς προστάζει τὸ Εὐαγγέλιο. Γιατὶ σ’ αὐτὸ τὸ μεγάλο σπίτι, στὴν Ἐκκλησία αὐτή, δὲν ὑπάρχουνε μονάχα λογῆς λογῆς ἀσημένια καὶ χρυσὰ σκεύη, ἀλλὰ καὶ ξύλινα κι’ ὀστράκινα, ἀλλὰ κι’ ἄλλες τέχνες κάθε λογῆς. Γιατὶ ὁ οἶκος αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, περιλαβαίνει κυνηγούς, ὁδοιπόρους, ἀρχιτέχνους, οἰκοδόμους, γεωργούς, ποιμένες, ἀθλητές, καὶ στρατιῶτες. Καὶ σ’ ὅλους αὐτοὺς ἐφαρμόζεται ὁ σύντομος αὐτὸς λόγος καὶ προκαλεῖ στὸν καθένα καὶ τέλειαν ἀπόδοση τοῦ ἔργου του κι’ ἀνάφλεξη τῆς προαίρεσής του.

Εἶσαι κυνηγός, ἀποσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ πού εἶπε· «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πολλοὺς θηρευτάς, καὶ θηρεύουσιν αὐτοῖς ἐπάνω παντὸς ὄρου». Πρόσεχε λοιπὸν γνοιαστικά, μήπως σοῦ ξεφύγει τὸ κυνήγι, καὶ δὲν μπορέσης ἔτσι νὰ φέρης κοντὰ στὸ Σωτήρα μας, αὐτοὺς πού τοὺς ἐξαγρίωσεν ἡ κακία.

Εἶσαι καὶ σὺ ὁδοιπόρος, παρόμοιος μ’ ἐκείνον πού προσεύχεται καὶ λέει—Ὁδήγησέ με, Θεέ μου, σὲ καλοστρατιά; Πρόσεχε στὸν ἑαυτὸ σου μήπως ξεστρατίσεις ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο· μήπως παρεκκλίνης πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τ’ ἀριστερά. Ἀκολουθὰ πάντα σου τὴν βασιλικὴν στρατὰ.

πρόσωπον τοῦ καθενὸς μας νὰ συναντήσῃ τοὺς ποιμένας, τοὺς μάγους. Ἐπιτακτικὸν μας καθήκον εἶναι νὰ ἐορτάσωμεν Χριστοῦγεννα μὲ Χριστόν, καὶ ὄχι χωρὶς Αὐτόν. Ἄς κάμωμεν λοιπὸν τὴν καρδίαν μας φάτνην, ἄς προσέλθωμεν ὡς πτωχοὶ ποιμένες παρὰ τὸ λίκνον τοῦ μικροῦ μας Ἰησοῦ, ἄς προσπέσωμεν ὡς οἱ Μάγοι ταπεινωμένοι, κοῦφοι ἀπὸ κάθε ματαιότητα ἐγκόσμιον, καὶ ἄς ἐκδιώξωμεν μακρὰν ἀφ’ ἡμῶν τὸν Ἠρώδη, μὲ τὸν σκεπτικισμόν, τὴν κακίαν, τὴν ἀδιαφορίαν, τὴν αὐτάρκειαν. Ὁ Κύριος καὶ ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλοῦν νὰ ἴδωμεν ἀποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός». Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο. Ἀλλὰ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν ἀνάντη δρόμον, πού ὁδηγεῖ πρὸς τὸ σπήλαιον, καὶ ἐκεῖ συντετριμμένοι νὰ ὑποκλιθῶμεν πρὸ τῆς Φάτνης τοῦ Ἰησοῦ, καὶ νὰ τοῦ προσφέρωμεν τὸ πᾶν. Τότε καὶ μόνον τότε θὰ ἔχωμεν ἐορτάσει ὕψως ὁ Θεὸς θέλει τὰ Χριστοῦγεννα. Τότε, μαζὶ μὲ τὸν Χριστόν, θὰ ἔχωμεν ἐκπληρώσει εἰς ἀκέραιον τὸ καθήκον μας. Θὰ ἔχωμεν ἐμβαθύνει εἰς τὸ νόημα τῆς μεγάλης ἐορτῆς.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Ὁ ἀρχιτέκτονας, ἃς τοποθετῆ γερὰ τὸν θεμέλιο λίθο τῆς πίστεως πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Κι' ὁ οἰκοδόμος ἃς βλέπει μὲ ποιοῦ τρόπο κτίζει, μὲ ξύλα, δηλαδή, μὲ χόρτα καὶ μὲ καλάμια, ἢ μ' ἀσήμι καὶ χρυσάφι καὶ μὲ καλοπελεκημένα μάρμαρα.

Σὺ πού εἶσαι ποιμένας, πρέσεχε νὰ μὴν παραστρατήσης καὶ σὺ καὶ στοῦ παραμικροῦ ἀπὸ τὰ ὅσα πρέπουνε στήνποιμαντική. Καὶ ποιά λοιπὸν εἶναι αὐτά; Νὰ ξαναφέρνῃς στοῦ μαντρὶ τὸ ζῶο πού παραπλανήθηκε, νὰ βάζῃς ἐπιδέσμους σ' αὐτὸν πού κατατσακίστηκε· νὰ γιαιτρεύῃς τ' ἀρρωστημένο. Σὺ πάλι πού εἶσαι γεωργός, νὰ γυροσκάφτῃς τὴν ἄκαρπην ἐλθά, καὶ νὰ κρεμνᾷς ἀπὸ τὰ κλαδιά της ὄρνό, πού θὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ καλοκαρπίσῃ.

Σὺ πού εἶσαι στρατιώτης νὰ κακοπαθᾷς μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ ν' ἀντιμάχεσαι γενναῖα μὲ τὰ πνεύματα τῆς κακίας, καὶ στὰ πάθη τῆς σάρκας. Πᾶρε στὰ χέρια σου τὴν πανοπλία τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴν ἀνακατώνεσαι μὲ τίς πραγμάτειες τῆς ζωῆς, γιὰ ν' ἀρέσῃς σ' αὐτὸν πού σ' ἐστρατολόγησε.

Σὺ πού εἶσαι ἀθλητής, πρόσεχε στὸν ἑαυτό σου, μήπως καὶ παραβῆς καμμιάν ἀπὸ τίς ἀθλητικὲς διατάξεις· γιὰτί κανεὶς δὲν στεφανώνεται, ἂν δὲν ἀθλήσῃ νόμιμα. Νὰ μιμῆσαι τὸν Παῦλο, κι' ὅταν ἔτρεχε, κι' ὅταν ἐπάλευε, κι' ὅταν ἐπυγμαχοῦσε, σὰν καλὸς καὶ σὺ πυγμάχος.

Ἄς εἶναι τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σταθερὰ προσηλωμένα στοῦ στόχο σου καὶ προστάτευέ τὴν, σὰν κάτι πολύτιμο, μὲ τὴν προβολὴ τῶν χειρῶν σου. Νὰ κρατᾷς ἀλύγιστα τὸ βλέμμα σου ἐπάνω στοῦ ἀντίπαλό σου· κι' ὄλο νὰ προχωρᾷς καὶ νὰ τρέχῃς, γιὰ νὰ τὴν προσπεράσῃς. Στὴν πάλη σου ν' ἀντιπολεμᾷς τοὺς ἀόρατους ἐχθρούς σου. Τέτοιον σὲ θέλει νᾶσαι ὁ λόγος σ' ὄλη σου τὴν ζωὴ· κι' ὄχι ξαπλωμένον ἀνάσκελα καὶ κοιμισμένο· ἀλλὰ νὰ κυβερνᾷς μὲ προσεκτικὸ καὶ ξάγρυπνο μάτι, τὸν ἑαυτό σου.

Δὲν θὰ μοῦ φθάσῃ ἡ ἡμέρα νὰ διηγοῦμαι τὰ κατορθώματα τῶν συνεργῶν στοῦ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν δύναμη τῆς ἐντολῆς νᾶναι ὠφέλιμη σ' ὄλους.

«Πρόσεχε στὸν ἑαυτό σου»· νᾶσαι νηφάλιος· στοχαστικός· νὰ ἐκτιμᾷς σωστὰ καὶ προσεκτικὰ τὰ πράγματα· καὶ νᾶσαι προνοητικός γιὰ τὸ μέλλον. Μὴν ἀφήνῃς, μὲ τὴν ἀναμελιά σου, νὰ σοῦ διαφεύγῃ τὸ παρόν, καὶ καταγίνεσαι μ' αὐτὰ πού εἶναι ἀσύστατα καὶ πού πού δὲν θὰ πραγματοποιηθοῦν ἴσως ποτέ, ἀναγαλλιάζοντας, σὰν νὰ τᾶχῃς στοῦ χέρι σου. Γιὰ μήπως οἱ νέοι δὲν τᾶχουνε τὸ φυσικὸ ἐλάττωμα νὰ πιστεύουν, ἀπὸ ἐπιπολαιότητα, πῶς ἐξουσιάζουνε κι' ὄλας τὰ ὅσα λαχταροῦνε; Γιὰτί κι' ὅταν εἶναι ἡρεμοὶ καὶ στίς νυκτερινὲς τοὺς ὑπνοφαντασίες ζωντανεύουν μέσα τους τὰ φαντασιοκοπήματά τους. Καὶ μὲ

τὴν εὐκολία πού ἔχει ὁ νοῦς νὰ τρέχη παντοῦ, καταπιάνονται τὰ πάντα. Κι' ὄραματίζονται ζωὴν ἄνετη καὶ ζηλευτὴ· πλοῦσιο γάμο· μόρφωση μεγάλη· βαθεῖα γηρατιά καὶ γενικὴν ὑπόληψη. Καὶ μὴ μπορῶντας ὕστερα νὰ σταματήσουν τὶς προσδοκίαι τους πουθενά, παραδίνονται σύψυχοι, σ' ὅτι πιστεύουνε οἱ ἄνθρωποι, σὰν τὸ πιὸ μεγάλο καὶ τρανὸ ἀγαθόν. Ἀποκοῦνε σπιτία μεγάλα κι' ἀρχοντικά κι' ὠραία, πού ἀγωνίζονται νὰ τὰ παραγεμίσουν μὲ κάθε λογῆς ἐπιπλά καὶ στολίδια· καὶ γίνονται ἰδιοκτῆτες τόσης γῆς, ὅση μπορεῖ νὰ ξεχωρίση ἡ ματαιοδοξία τους ἀπὸ τὴν πλάση. Καὶ τὰ πλούσια εἰσοδήματα πού τοὺς δίνει, τ' ἀποθηκεύουνε κατόπιν μέσα σ' ἐπιβλητικὲς ἀποθήκες. Καὶ προσθέτουν σ' αὐτὰ κοπάδια ὀλόκληρα ἀπὸ ζῶα, ἀμέτρητους ὑπηρέτες, πού τὸ πλῆθός τους ὑπερβαίνει κάθε λογικὴ, πολιτικὰ ἀξιώματα, δύναμη κι' ἐξουσία ἐπάνω στοῦ λαοῦ, στρατηγίαι, πολέμους, κι' αὐτὴ τὴ βασιλεία.

Αὐτὰ ὅλα πού τὰ ὄραματίζονται μὲ τ' ἀγεροπαρμένο τους μυαλό, νομίζουν κι' ὅλας, σὰν ἀλαφρονούσηδες πού εἶναι, πῶς τὰ ἐξουσιάζουν, σὰν νᾶναι χεροπιαστὰ καὶ μπροστὰ στὰ πόδια τους. Κι' αὐτό, νὰ δνειρεύεται δηλαδὴ κανεὶς ὄρθιος καὶ ξυπνητός, εἶναι ἀρρώστα πού περιάζει σ' ἀνεργη κι' ἀνάμελη ψυχὴ. Μ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν χαννότητα τοῦ νοῦ καὶ τὴ φλόγωση τοῦ λογικοῦ τους καταπιάνεται ὁ λόγος· καὶ συγκρατῶντας, σὰν μὲ χαλινάρι, τὴν ἀστασία τοῦ νοῦ μᾶς παραγγέλλει τὴ μεγάλη καὶ σοφὴν αὐτὴν ἐντολή: «Πρόσεχε στὸν ἑαυτό σου»· κι' ἀντὶ νὰ καταγίνεσαι μ' ἀνύπαρκτα πράγματα, νὰ ἐξοικονομᾶς τὰ διάφορα τρεχούμενα περιστατικά, μὲ τὸν συμφερότερο τρόπο.

*

Νομίζω δὲ πῶς ὁ νομοθέτης μεταχειρίσθηκε τὸ παράγγελμα αὐτὸ μὲ τὴν πρόθεση νὰ ξεβιῶση καὶ ν' ἀφανίσῃ κι' ἄλλο συνηθισμένο ἐλάττωμά μας. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἔρχεται πολὺ βολικώτερο στὸν καθένα νὰ καταγίνεται μὲ τὶς ξένες ἔγνοιαι, παρὰ νὰ στοχάζεται τὰ δικά του καμώματα, γιὰ νὰ μὴν τὸ παθαίνομε αὐτό, λέει—Πάψε νὰ καταγίνεσαι μὲ τοῦ ἑνὸς καὶ τ' ἄλλουλοῦ τὰ ἐλαττώματα· μὴ δίνῃς ἄνεση στοὺς λογισμούς σου νὰ ξεετάζουν τὶς ξένες ἀρρώστιαι· ἀλλὰ «πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου»· νὰ στρέφῃς δηλαδὴ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου στὸν αὐτοέλεγχον. Γιατὶ πολλοί, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος, βλέπουνε μὲν τὸ σκουπιδάκι πού εἶναι στὸ μάτι τοῦ ἀδελφοῦ τους, δὲν πέρνουν ὅμως εἶδηση γιὰ τὸ δοκάρι πού εἶναι στὰ μάτια τους.

Νὰ μὴν σταματήσης λοιπὸν τὴν αὐτοεξέτασή σου, ἂν ἡ ζωὴ σου προχωρῇ καὶ συμμορφώνεται μὲ τὴν ἐντολή· νὰ μὴν πολυεξετάζῃς τὰ τριγύρω σου, μήπως τυχὸν κατορθώσης τὰ ψε-

γάδια κάποιου, ὅπως ὁ ἀσθήκωτος κι' ἀλαζόνας ἐκείνος Φαρισαῖος, πού ἐδικαίωνε τὸν ἑαυτό του καὶ καταξευτέλιζε τὸν τελώνη. Ἄλλὰ νὰ μὴν σταματήσης ν' ἀνακρίνης τὸν ἑαυτό σου, μήπως ἀμάρτησες μὲ τὸ λογισμόν σου· μήπως ἡ γλῶσσά σου προέτρεξεν ἀπὸ τὸν νοῦ σου καὶ ξεγλίστησε, καὶ μήπως στὶς διάφορες ἐνέργειές σου ἔχεις ἀθέλητά σου κάτι κακό. Κι' ἂν βρῆς πὼς εἶναι πολλές οἱ ἀμαρτίες πού ἔχεις κάμει στὴ ζωὴ σου, θὰ σκεφθῆς πὼς ἄνθρωπος ὅπωςδὴποτε εἶσαι καὶ σύ, καὶ νὰ λές, ὅτι ἔλεγε κι' ὁ τελώνης.

—«Θεέ μου, συγχώρεσέ με τὸν ἀμαρτωλό».

*

«Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου»· τὸ ρητὸ αὐτό, κι' ἂν τυχὸν βρίσκεσαι στὸν κολοφῶνα τῆς εὐτυχίας σου, κι' ἂν χάνεται τὸ κάθετί σου, σὰν κατεβασιὰ τοῦ νεροῦ, θὰ σοῦ εἶναι πάντα χρήσιμο νὰ τὸ στοχάζεσαι· καὶ σὰν ἓνας καλὸς συμβουλάτορας θὰ σοῦ θυμίζη τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα. Κι' ἂν σὲ βαραίνουν τὰ περιστατικά, θάτανε πολὺ χρήσιμο γιὰ τὴν περίστασι νὰ τὸ σιγοψάλλῃς στὴν καρδιά σου, ὥστε μήτε ἀπὸ φύσα νὰ ψηλοπιάνεσαι καὶ νὰ ὑπερηφανευθῆς ὑπερβολικά, μήτε κι' ἀπὸ τὴν ἀπελπισία νὰ ξεπέφτης σ' ἀναξιόπρεπη μελαγχολία.

Ἔχεις περίσσια πλοῦτη ; καὶ μεγαλοφρονεῖς γιὰ τὴν καταγωγή σου ; Χαίρεσαι καὶ καυχίεσαι γιὰ τὴν πατρίδα σου καὶ γιὰ τὴν ὀμορφιά σου κι' ἐπειδὴ σὲ τιμοῦνε ὅλοι ; «Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου»· γιατί εἶσαι θνητός· γιατί εἶσαι μιὰ φούχτα χῶμα, καὶ χῶμα θὰ καταπτήσης. Κύτταξε γύρω σου, αὐτοὺς πού, προτιητέρα σου ζήσανε κι' ἀπόλαψαν τὶς ἴδιες δόξες καὶ τιμές. Ποῦ εἶναι λοιπὸν αὐτοὶ πού ἦτανε πανίσχυροὶ πολιτικοί ; ποῦ εἶναι οἱ ἀκαταγώνιστοι ρήτορες ; ποῦ εἶναι αὐτοὶ πού ὠρίζαν κι' ἐκυβερνοῦσαν τὶς κοσμοσυνάξεις ; ποῦ εἶναι οἱ λαμπροὶ ἵπποτρόφοι, οἱ στρατηγοί, οἱ σατράπες, οἱ τύραννοι ; Δὲν εἶναι σκόνη τὰ πάντα ; δὲν εἶναι ὅλα παραμῦθι ; Δὲν ἀπομειναν λίγα κόκκαλα, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουν τὴ ζωὴ τους ; Σκύψε στοὺς τάφους, κι' ἂν μπορέσης ξεχώρισε ποιὸς εἶναι ὁ δούλος καὶ ποιὸς ὁ ἀφέντης ; ποιὸς εἶναι ὁ πλούσιος καὶ ποιὸς ὁ φτωχός ; Διάκρινε, ἂν τὸ μπορῆς, τὸν αἰχμάλωτον ἀπὸ τὸν βασιληᾶ, τὸν δυνατὸν ἀπὸ τὸν ἀνήμπορο, τὸν καλοφτιαγμένον ἀπὸ τὸν ἄσχημο. Ὅταν λοιπὸν θυμάσαι τὴ φύση σου δὲν θὰ περηφανευθῆς ποτέ σου. Καὶ θὰ τὴν θυμᾶσαι, ἂν «προσέχης, τὸν ἑαυτό σου».

*

Εἶσαι τυχὸν πάλι κακοσόγιαστος κι' ἄσχημος ; Εἶσαι φτωχὸς ἀπὸ γεννητοῦ σου ; Δὲν ἔχεις οὔτε σπίτι, οὔτε πατρίδα, καὶ

εἶσαι ἄρρωστος, καὶ δὲν ἔχεις οὔτε τὸ καθημερινό σου ; τρέμον-
τας τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας καὶ ζαρώνοντας μπροστὰ σ' ὄλους,
ἔξ αἰτίας τῆς ταπεινῆς σου ζωῆς ; Ὁ φτωχός, λείει κάποιος
λόγος, δὲν φοβάται κανένα. Μὴν ἀπελπίζεσαι λοιπὸν γιὰ τὸν
ἑαυτό σου καὶ μὴν ἀποδιώχνεις κάθε καλὴν ἐλπίδα, ἐπειδὴ τώρα
δὲν ὀρίζεις τίποτα ἀπὸ τ' ἀξιοζήλευτα. Ἀλλὰ στοχάσου καὶ
ὑψωσε τὴν ψυχὴ σου πρὸς τ' ἀγαθὰ πού χαίρεσαι τώρα καὶ
πού σοῦ τᾶχει δώσει ὁ Θεός· καὶ σ' αὐτὰ πού σέ περιμένουν
κατόπιν, ὅπως μᾶς τὸ ὑποσχέθηκε.

Σκέψου λοιπὸν πρῶτα, πὼς εἶσαι ἄνθρωπος, πού αὐτός,
μόνον εἶναι θεόπλαστος ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα. Δὲν σέ φθάνει λοιπὸν
αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἅμα τὸ καλοσκεφθῆς, τὸ νὰ σ' ἔχη δηλαδὴ
πλάσει, μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, ὁ Θεός πού ἔχει δημιουργήσει
τὰ πάντα, γιὰ νὰ αἰσθανθῆς τὴν ἀνώτατη χαρὰ ; Κι' ἀκόμη
πὼς ἐπειδὴ ἐπλάσθηκες, «κατ' εἰκόνα» τοῦ δημιουργοῦ σου,
πὼς μπορεῖς, μὲ τὴν ἐνάρετη ζωὴ σου, νὰ φθάσης κι' ἐσὺ νὰ
γίνῃς ἰσότιμος μὲ τοὺς Ἀγγέλους ;

Ἔχεις πάρει ψυχὴ λογικὴ, μὲ τὴν ὁποία κατανοεῖς τὸν
Θεό. Μὲ τὸν λογισμό σου διακρίνεις τὴν φύση τῶν ὄντων·
ἀπολαβαίνεις τὸν γλυκύτατο καρπὸ τῆς σοφίας. Εἶναι στή δού-
λεψή σου καὶ ὑποχειρίᾳ σου ὅλα τὰ ζῶα τῆς στερηᾶς, καὶ τὰ
ἡμέρα καὶ τ' ἄγρια· κι' ὅλα τὰ ὑδρόβια· κι' ὅσα πετοῦνε στὸν
ἀγέρα αὐτόν. Δὲν εἶσαι σὺ πού ἀνακάλυψες τίς τέχνες καὶ πού
ἐσύστησες τίς πολιτεῖες ; καὶ δὲν ἐπινόησες ἀκόμη κι' ὅσα σοῦ
εἶναι ἀπαραίτητα κι' ὅσα χρησιμεύουνε γιὰ τὴν ἀπόλαυσή σου
μονάχα ; Δὲν κατώρθωσες, χάρις στή δύναμη τοῦ νοῦ σου, νὰ
διασχίζεις τὰ πέλαγα. Καὶ δὲν εἶναι καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα στήν
ἐξυπηρέτηση τῆς ζωῆς σου ; Μήπως κι' ὁ ἀγέρας κι' ὁ οὐρανὸς
καὶ οἱ χοροὶ τῶν ἄστρων δὲν σοῦ φανερώνουν τὴν ἁρμονία τους ;

Γιατὶ λοιπὸν μικροψυχεῖς ; Γιατὶ δὲν ἔχεις κι' ἐσὺ ἄλογο
μ' ἀσημένιο χαλινάρι ; Ἔχεις ὅμως τὸν ἥλιο πού μὲ ταχύτατη
διαδρομὴ σέ λαμπαδουχεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα. Δὲν ἔχει τοῦ ἀσημιοῦ
καὶ τοῦ χρυσαφιοῦ τ' ἀστραποβολήματα· ἔχεις ὅμως τὸ φεγ-
γάρι, πού σέ περιλουζει, μὲ τὸ πλούσιο καὶ γλυκύτατο φῶς
του. Δὲν ἔχεις κι' ἐσὺ, γιὰ νὰ ἐποχεῖσαι, χρυσοδεμένα ἀμάξια ;
Ἔχεις ὅμως τὰ δύο σου πόδια, πού εἶναι καταδικά σου κι' ἀνα-
πόσπαστο μὲ τὴ φύση σου ἀμάξι. Γιατὶ λοιπὸν μακαρίζεις
αὐτοὺς πού ἔχουν παχὺ πορτοφόλι, κι' ἔχουνε ἀνάγκη ἀπὸ
ξένα πόδια γιὰ νὰ κινηθοῦνε ; Δὲν κοιμᾶσαι σὲ κρεβάτια ἀπὸ
ἐλεφαντοκόκκαλο ; Ἔχεις ὅμως τὴ γῆ, πού εἶναι προτιμώτερη
ἀπὸ πολλὰ ἐλεφάντινα κρεβάτια καὶ πού μπορεῖς νὰ ξαπλώνης
ἄνετα καὶ γλυκὰ ἐπάνω της καὶ ν' ἀπολαβαίνῃς ὑπὸ γλυκύτα-
το καὶ χωρὶς μέριμνες. Δὲν ἔχεις χρυσοτάβανο σπίτι γιὰ ν' ἀνα-

παύσαι ; Ἐχεις ὁμως τὸν οὐρανό, πού σέ κάνει νὰ λαμποκοπᾶς ὀλόκληρος μὲ τίς ἀνείπωτες ὁμορφιές τῶν ἄστρων.

Κι' αὐτὰ μὲν εἶναι τ' ἀνθρώπινα. Μὰ ὑπάρχουν κι' ἄλλα, πολὺ μεγαλύτερα ἀκόμη. Γιὰ σένα ἐνανθρώπησεν ὁ Θεός, κι' ἐπιφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, καὶ καταλύθηκε ὁ θάνατος καὶ μᾶς ἐδόθηκεν ἡ ἐλπίδα τῆς Ἀνάστασης. Γιὰ σένα καὶ οἱ θεῖες ἐντολές πού τελειοποιοῦνε τὴ ζωὴ μας καὶ ἡ πορεία πρὸς τὸν Θεὸ χάρις στὶς ἐντολές αὐτές, καὶ ἡ προετοιμασμένη βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ οἱ στέφανοι τῆς δικαιοσύνης, ἂν βέβαια δὲν ἀποφύγῃς νὰ κοπιᾷσῃς γιὰ τὴν ἀρετὴ. Ἄν «προσέχῃς στὸν ἑαυτό σου» ὅλα αὐτὰ, μὰ κι' ἄλλα πολὺ περισσότερα ἀκόμη, θὰ τὰ βρῆς νὰ σέ περιμένουν. Καὶ θ' ἀπολαβαίνῃς μὲν αὐτὰ πού ἔχεις, δὲν θὰ λιγοκαρδίζῃς δὲ γι' αὐτὰ πού σοῦ λείπουν.

*

Τὸ παράγγελμα πού θὰ σέ παραστέκῃ παντοῦ, θὰ σοῦ δίνη μεγάλη βοήθεια. Ἐκυρίεψε, λόγου χάριν, τοὺς λογισμοὺς σου θυμός, κι' ἀπὸ τὴν ὀργή σου ξεστομίζεις ἄπρεπους λόγους, καὶ ξεπέφτεις σὲ πράξεις φοβερές καὶ θηριώδεις ; Ἄν «προσέχῃς στὸν ἑαυτό σου», καὶ τὸ θυμό σου θὰ συγκρατήσῃς, σὰν ἕνα πουλάρι δυσκολοχαλίνωτο κι' ἀπειθάρχητο, πού τὸ δαμάζεις μὲ τὴν πληγὴ τῆς λογικῆς, σὰν μὲ μαστίγιον· καὶ τὴ γλῶσσά σου θὰ κυβερνήσῃς· κι' οὔτε καὶ θ' ἀπλώσῃς τὰ χέρια κατὰ τοῦ ἀνθρώπου πού σέ παρώργισε.

Σὲ ἐρεθίζουν, ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά, πονηρὲς ἐπιθυμίαι, πού κεντοῦν σὰν τὸν οἶστρον τὴν ψυχὴ σου καὶ σὲ παρασέρνουν σ' ὀρμές ἀκόλαστες κι' ἀσυγκράτητες ; Ἄν λοιπὸν «προσέχῃς τὸν ἑαυτό σου» καὶ θυμηθῆς, πῶς αὐτὸ πού τώρα σοῦ εἶναι τόσο εὐχάριστο θὰ καταλήξῃ σὲ πικρὸ τέλος· κι' ὅτι ὁ εὐχάριστος αὐτὸς γαργαλισμὸς πού ἡ ἡδονὴ προκαλεῖ στὸ σῶμά μας θὰ σοῦ γεννήσῃ τὸ σκουλήκι, πού θὰ σὲ παιδέψῃ στὴν Κόλαση, καὶ πῶς τὸ πύρωμα τῆς σάρκας μας θὰ μᾶς γεννοβολήσῃ τὴν ἀκατάλυτη φωτιά, παρευθὺς θ' ἀνεμοσκορπισθοῦνε οἱ ἡδονές. Καὶ μιὰ θαυμαστὴ γαλήνη θὰ βασιλέψῃ στὴν ψυχὴ σου· ὅπως ἡ φασαρία πού κάνουν ἀκόλαστες δούλες σβύνει μὲ τὴν παρουσία μιᾶς φρόνιμης οἰκοδέσποινας.

*

«Πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτόν σου», καὶ μάθε, πῶς ἡ μὲν ψυχὴ μας εἶναι λογικὴ καὶ στοχαστικὴ· τὸ δὲ σῶμα μας χωρὶς νόηση καὶ παθητικόν. Καὶ πῶς ἐκείνη μὲν εἶναι πλασμένη ἀπὸ τὴν φύση τῆς νὰ κυβερνᾷ· αὐτὸ δὲ νὰ ὑπακούῃ στὸ λογικόν καὶ νὰ συμμορφώνεται μ' αὐτό. Μὴν ἐπιτρέψῃς λοιπὸν νὰ σκλαβω-

θή στα πάθη σου ὁ νοῦς σου· μὰ οὔτε κι' ἀντίθετα πάλιν ν' ἀφή-
σης τὰ πάθη σου νὰ ξεσηκωθοῦνε κατὰ τοῦ λογικοῦ σου καὶ νὰ
κατεξουσιάσουνε αὐτὰ τὴν ψυχὴ σου. Ἡ σωστὴ δὲ κατανόηση
τοῦ ἑαυτοῦ σου θὰ σὲ χειραγωγήσῃ καὶ πρὸς τὴν ἔννοια τοῦ
Θεοῦ. Κι' ἂν «προσέχῃς τὸν ἑαυτό σου» δὲν θὰ σοῦ χρειασθῇ
διόλου νὰ ἰχνηλατῆς τὸν Δημιουργὸ σ' ὅλα του τὰ δημιουργή-
ματα, ἀλλὰ θὰ διακρίνης καθαρῶτατα μέσα σου, σὰν σ' ἓνα
μικρὸ κόσμον, τὴν ἀπειρὴ σοφίαν τοῦ Πλάστη σου. Ἀπὸ τὴν
ἄσώματη ψυχὴ ποὺ κατοικεῖ μέσα σου, νὰ στοχάζεσαι πῶς
ἄσώματος εἶναι κι' ὁ Θεός· πῶς δὲν μπορεῖ νὰ περιορισθῇ το-
πικά, γιὰτι οὔτε κι' ὁ νοῦς σου ἔχει προηγούμενη τοπικὴ δια-
μονή, ἀλλὰ γίνηκεν ἔνοικος τοῦ κόσμου καὶ τοπικός, μὲ τὴν
ἔνωσή του μὲ τὸ σῶμά σου. Νὰ πιστεύῃς πῶς ὁ Θεὸς εἶναι ἀόρα-
τος, γνωρίζοντας καλὰ τὴν ψυχὴ σου, γιὰτι αὐτὴ εἶναι ἀθέατη
κι' ἀσύλληπτη ἀπὸ τὰ σωματικά μας μάτια. Ἐπειδὴ οὔτε χρῶμα
ἔχει, οὔτε σχῆμα, κι' οὔτε μπορεῖ νὰ τὴν περιλάβῃ κανεὶς μὲ
σωματικά χαρακτηριστικά, ἀλλὰ τὴν ξέρομε ἀπὸ τὶς ἐνέργειές
της μονάχα.

Γι' αὐτὸ μὴ ζητῆς νὰ διακρίνης, μὲ τὰ μάτια σου τὸν Θεό,
ἀλλὰ νὰ ἐμπιστευθῆς στὴν πίστη τοῦ νοῦ σου, καὶ ν' ἀποκτήσης
ἰδεατὴ καὶ πνευματικὴ τὴν αἴσθησή του. Θαύμασε, μὲ ποῖο
τρόπον ἢ σοφίαν του συνέδεσε τεχνικὰ τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς
μὲ τὸ σῶμα, ὥστε νὰ φθάνη ἡ ἐνέργειά της ὡς τ' ἀκρότατα
σημεῖά του, καὶ νὰ φέρνη σ' ἐπικοινωνία καὶ σ' ἀρμονικὴ συνερ-
γασία μέλη, ποὺ διαφέρουνε ὅλως διόλου τὸ ἓνα ἀπὸ τ' ἄλλο.
Φρόντισε νὰ μάθῃς ποῖα εἶναι ἡ δύναμη ποὺ μ' αὐτὴν τροφο-
δοτεῖ τὸ σῶμα ἢ ψυχὴ· καὶ ποῖα εἶναι ἡ συμπάθεια ποὺ ξανα-
στοφίζει στὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν σάρκα. Πῶς τὸ μὲν σῶμα παίρνει
ζωὴν ἀπὸ τὴν ψυχὴ. Ἡ ψυχὴ ὅμως δέχεται ἀπὸ τὸ σῶμα πό-
νους καὶ πληγές. Πῶς ἀκόμη κελαριάζει τὶς γνώσεις της· καὶ πῶς
συμβαίνει νὰ μὴ συσκοτίζεται ἀπὸ τὰ κατοπινα ἢ γνώση τῶν
περασμένων, ἀλλὰ νὰ παραμένῃ ἡ θύμησή τους ἀσύγχρητη κι'
εὐκολοδιάκριτη, καὶ νὰ παραμένουν χαραγμένα στὴ βασιλίσα
ψυχὴ, σὰν ἐπάνω σὲ χάλκινη στήλη. Νὰ μάθῃς ἀκόμη, πῶς
χάνει τὴν ὁμορφιά της, ὅταν ὑποχωρῇ στὰ πάθη τῆς σάρκας.
Κι' ἀντίθετα, πῶς καθαρίζεται, μὲ τὴν ἀρετὴ, ἀπὸ τὸ αἶσχος
τῆς κακίας καὶ ξαναποκτᾷ τὴν ὁμοίωσή της μὲ τὸν Πλάστη της.

*

Ἦστερα ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς ψυχῆς σου, πρόσεξε, ἂν τὸ θε-
λήσεις, καὶ στὴν κατασκευὴ τοῦ σώματος, καὶ θαύμασε μὲ ποιὸν
ἀριστουργηματικὸν τρόπον τὸ ἐπλασε ὁ Θεὸς νᾶναι κατάλυμα
τῆς λογικῆς ψυχῆς. Σ' ἐδημιούργησεν ὄρθιον—μονάχα τὸν
ἄνθρωπον ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα—γιὰ νὰ καταλάβῃς ἀπὸ τὸ σχῆμα

σου αυτό, πώς ἡ ζωὴ σου συγγενεύει κι' ἔχει τὴν ἄρχή της ἀπὸ τὰ οὐράνια πλάσματα. Γιατί ὅλα τὰ τετράποδα βλέπουν πρὸς τὴν γῆ, καὶ σκύβουν πρὸς τὴν κοιλιὰ τους. Στὸν ἄνθρωπον ὁμως εἶναι ἔτοιμη ἡ θέα πρὸς τὸν οὐρανό, ὥστε νὰ μὴν καταγι- νεται οὔτε μὲ τὴν κοιλιὰ του, οὔτε καὶ μὲ τὶς ὑπογάστριές του ἐνοχλήσεις, ἀλλὰ νάχη ἐλεύθερη, ὅπως διόλου τὴν ὀρμή του γιὰ νὰ ξεκινήσει πρὸς τὰ ψηλά. Κι' ἀφοῦ κατόπιν ἐτοποθέτησε τὴν κεφαλὴ στὸ ψηλότερο σημεῖο τοῦ σώματος, ἐστερέωσε ἐπάνω της τὶς σπουδαιότερες αἰσθήσεις.

Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ὄραση, ἡ ἀκοή, ἡ γεύση, ἡ ὄσφρηση· κι' ὅλες, ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη. Κι' ἐνῶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο στε- νοχωροῦνται γύρω σ' ἓνα μικρὸ χῶρο δὲν ἐμποδίζει καθόλου καμμιά τους τὴν ἐνέργεια τῆς γειτονικῆς της. Καὶ τὰ μὲν μάτια ἔχουνε ριζωθῆ στὸ ὑψηλότατο παρατηρητήριο, ὥστε νὰ μὴν τὰ παρεμποδίζη κανένα ἀπὸ τ' ἄλλα μέρη τοῦ σώματος· ἀλλὰ τοποθετημένα κάτω ἀπὸ μιὰ μικρὴ προεσοχὴ τῶν φρυδιῶν, μποροῦνε νὰ ξανοίγωνται, ἀπὸ τὸ μπρόβαλμά τους αὐτό, κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ ἔμπροσ. Ἡ ἀκοή πάλιν δὲν ἀνοίγεται ἐπάνω σ' ὀλόισι γραμμῆ, ἀλλὰ ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τοὺς κρότους ποὺ γίνονται στὸν ἀέρα, μὲ κάποιον ἐλικοειδῆ πόρο. Κι' αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξη ἀνώτατης σοφίας· ὥστε ἡ μὲν φωνὴ νὰ περνᾷ ἐλεύθερη, ἡ καὶ νὰ δυναμῶνῃ περισσότερο ὁ ἦχος, μὲ τὸ ν' ἀντικτυπᾷ ἐπά- νω στὶς λοξότητες· καὶ νὰ μὴν μπορῆ νὰ γίνεταί ἐμπόδιο στὴν αἴσθησή μας, τίποτε ἀπὸ τὰ ὅσα παρεμβάλλονται ἐξωτερικά. Γνώρισε καλὰ καὶ τὴν φύση τῆς γλώσσας· πὼς δηλαδὴ εἶναι ἀπαλὴ κι' εὐκολοκίνητη καὶ πὼς μπορεῖ ν' ἀνταποκρίνεται σὲ κάθε χρεῖα τοῦ λόγου, μὲ τὴν εὐκολία ποὺ ἔχει νὰ κινῆται. Καὶ τὰ δόντια κάνουν διπλῆ δουλειά· εἶναι δηλαδὴ μαζί καὶ ὄργανα τῆς φωνῆς, γιατί δίνουν στὴ γλῶσσα δυνατὸ στήριγμα· μὰ εἶναι καὶ δουλευτάδες τῆς τροφῆς, ποὺ ἄλλα μὲν τὴν κομμα- τιάζουν, κι' ἄλλα τὴν ἀλέθουν.

*

Καὶ λογιάζοντας, ἔτσι, προσεκτικὰ καὶ μ' ἐμβρίθειαν ὅλα αὐτά, θὰ μάθης, πὼς ἀνασαίνομε μὲ τὰ πνεμόνια μας, πὼς ἡ καρδιά μας συντηρεῖ τὴν θερμοκρασίαν μας, καὶ τί λογιῆς εἶναι τὰ πεπτικὰ ὄργανα, καὶ οἱ φλέβες καὶ οἱ ἀρτηρίες, ποὺ μέσα τους κυλᾷ τὸ αἷμά μας.

Κι' ἀπ' ὅλα τούτα θὰ κατανοήσης τὴν ἀνεξιχνίαστη σοφία τοῦ Δημιουργοῦ· κι' ἔτσι, μαζί μὲ τὸν προφητάνακτα κι' ἐσύ, θ' ἀνακράξης «Ἐθαυμαστώθη ἡ γνώσις σου ἐξ ἔμου». Πρόσεχε λοιπὸν στὸν ἑαυτὸν σου, γιὰ νὰ προσέχης καὶ στὸ Θεὸ «ὦ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν».

Ἀπόδοσις Θ.Σ.

Ἀπὸ τὰς παλαιᾶς Ἀθήνας

Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΡΑΓΚΑΒΑ

Ὁ ἅγιος Νικόλαος τοῦ Ραγκαβᾶ ἔχει δυστυχῶς ἀνακαινισθῆ, ἐπαυξήθῃ καὶ πασαλειφθῆ. Κάπου κάπου διακρίνει κανεὶς ἴχνη τῆς βυζαντινότητός του. Κάτι θυρίδας καὶ κάτι θύρας ἐντοιχισμένας καὶ κάτι πωρολίθους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔφυγεν ὁ σουβᾶς Ὡς καὶ ὁ τροῦλλος, πὺ θὰ διετῆρει, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τὰς παλαιὰς ἐκκλησίας, πλήρη τὴν παλαιότητά του περιεβλήθη ὀλόκληρος μὲ τσίγγον. Θὰ ἦτο διάτρητος φαίνεται, ἀπὸ τίποτε κανονιές, ἔσταξε· καὶ ποὺς τεχνίτης σημερινὸς θὰ ἐτολμοῦσε ποτὲ νὰ συμπληρώσῃ τροῦλλον Βυζαντινῆς τελειότητος; Αἰῶνες περνοῦν καὶ τὰ Βυζαντινὰ κεραμίδια δὲν ὑποχωροῦν εἰς τὴν βίαν τοῦ βοριᾶ, οὔτε εἰς τοὺς κατακλυσμοὺς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ οὐρανοῦ.

Τὰ νεώτερα κεραμίδια θέλουν κάθε χρόνον γύρισμα.

Ἐσωτερικῶς ὅλαι αἱ εἰκόνες τοῦ Ραγκαβᾶ εἶναι ἄλλαι μὲν ἐντελῶς νέαι καὶ ἄλλαι χρωματισμέναι ἀπὸ πάνω. **Ξ α ν α κ α ι ν ο ὄ ρ γ ω μ α** λέγεται ἡ περιφημος αὐτῆ τέχνη. Εἰς τὸ ἱερὸ μέσα κάτι διατηρεῖται ἀκόμη ἀπὸ τὰς παλαιὰς τοιχογραφίας καὶ ἰδίως εἰς ἓνα ἐσωτερικὸν παρεκκλήσιον.

*
* *

Ἕνας κυκλικὸς λιθόστρωτος δρομίσκος, παραδόξως καθαρὸς, μὲ πορτάκια ζωγρά χρωματισμένα, περισφίγγει τὴν ἐκκλησίαν αὐτήν. Ἐπάνω εἰς τὰ τοιχώματά της ἐμφανίζεται ἀπροσδοκῆτως μία πινακὶς λέγουσα : «Ὀδὸς Στράβωνος».

Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ κανεὶς τὸ Ριζόκαστρον (Πλάκα) χρειάζεται καὶ κάποιον γεωγράφον· ἀλλὰ πάλιν ἔτσι, μὲ τόσῃ αὐθάδειαν, μέσ' τὰ μάτια μας, νὰ περιφρονῆ τὰς παραδόσεις τῶν αἰῶνων μία πινακὶς ἀπὸ ντενεκέ ; Μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι οἱ γείτονες δὲν ἔλαβαν τὰ μέτρα των. Τοῦτοις ἐμπρός, τοῦτοις δίπλα καὶ εἰς τὸ ἐπάνω του γύρισμα ὁ δρόμος ἀλλάζει ὄνομα : ὀδὸς Πρυτανείου λέγουσιν οἱ γείτονες, «Ἐπάνω Πρυτανείου» τὸν βαπτίζομεν ἡμεῖς πρὸς διάκρισιν. Κανεὶς δὲν τὸν θέλει τὸν Στράβωνα!...

Οἱ ἀθορύβως ἐργαζόμενοι ἱστοριοδίφαι δὲν ἤσαν ἀκόμη τὸν συνδετικὸν κρίκον τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν Βυζαντινῶν Ραγκαβέδων, τῶν Ἀθηναίων Ραγκαβάδων καὶ τῶν Ραγκαβῆδων τοῦ Νεοελληνικοῦ Παρνασσοῦ.

Καὶ διὰ νὰ ἀρχίσωμε ἀπὸ τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ὁ ἀρχικὸς καὶ γνήσιος τύπος εἶναι Ραγκαβᾶς. Πρὸς ἐξασφάλισιν

τῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας συνεχείας τῆς αὐτῆς οικογενείας, ἀναφέρονται μετὰ τοὺς υἱοὺς τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Ραγκαβᾶ καὶ ἄλλοι ἀπόγονοί των, πολλοὶ τῶν ὁποίων Καλόγηροι· καὶ μερικοὶ μάλιστα Ἅγιοι, οἱ ὅποιοι ὅμως ἐπρόφθασαν πρὶν ἀγιάσουν καὶ ἔκαμαν παιδιά.

Ἄλλὰ τὰ τῆς περιπετειώδους αὐτῆς οικογενείας δὲν τὰ ἡρευνήσα ἀκόμη· καὶ ὅ,τι δὲν ἐρευνῶ μόνος μου, τὸ πιστεύω μὲν, ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ τὸ μεταδώσω εἰς ἄλλους.

* * *

Γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι τὴν Αὐτοκρατόρισσαν Εἰρήνην τὴν Ἀθηναίαν, ἀφοῦ ἔχασε τὸν σύζυγόν της Λέοντα τὸν Δ' καὶ ἀπηλλάγη καὶ τοῦ υἱοῦ της Κωνσταντίνου τοῦ Στ', τὴν διεδέχθη κατὰ τὸ ἔτος 802 ὁ ξένος πρὸς τὴν οικογένειαν τῶν Ἰσαύρων Νικηφόρος. Αὐτὸν δὲ διὰ τινα χρόνον ὁ υἱὸς του Σταυράκιος, σύζυγος τῆς Ἀθηναίας ἐπίσης καὶ ἀνεψιᾶς τῆς Εἰρήνης, τῆς ἀτυχοῦς Θεοφανοῦς· ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ παίξῃ τὸν ρόλον τῆς θείας της ἀπὸ τὴν καλὴν αὐτοῦ ὄψιν, διότι ἀπὸ τὴν κακὴν δὲν φαίνεται νὰ τῆς ἦτο δυνατὸν, ἂν καὶ δύο τετραπέρατοι εὐνοῦχοι θὰ ἤμποροῦσαν νὰ τὴν κάμουν καὶ αὐτὴν θηρίον.

Ὁ Σταυράκιος εἶχεν ἀδελφὴν τὴν Προκοπίαν, σύζυγον δὲ αὐτῆς ἦταν ὁ ὠραῖος Κουροπαλάτης Μιχαὴλ ὁ Ραγκαβᾶς. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν περιέρχεται ὁ θρόνος τῶ 811.

* * *

Μὴ λογαριάζετε, ἂν ὁ πατὴρ τοῦ Μιχαὴλ ἦτον ἐκ τῶν ἐχθρῶν τῆς βασιλείσης Εἰρήνης, καὶ ἂν ἡ Θεοφανὴ ἦτον ἀνεψιά της—καὶ αἱ δύο ἴσως ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους Σαραντάπηχους. Μὴ λογαριάζετε, ἂν ἡ Προκοπία ἦτον ἀνδραδέλφη τῆς Θεοφανοῦς, τὴν ὁποίαν τὸ νέον βασιλικὸν ζεῦγος ἔστειλεν εἰς Μοναστήριον. Οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ ἐδημιουργήθησαν, διὰ νὰ διευκολύνουν μᾶλλον παρὰ διὰ νὰ ἐμποδίζουν τὰς παρεκτροπὰς τῆς φιλοδοξίας.

Ἴσως εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι τὸ Σαραντάπηχος, ὅπως καὶ τὸ Ραγκαβᾶς, παρωνύμια τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν οικογένειαν.

Τὸ ὅτι τὰ ἐπώνυμα ταῦτα εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως, δημιουργηθέντα ἐκ τοῦ ἀσυνήθους ὕψους τοῦ ἀναστήματος τῶν φερόντων αὐτά, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς ἀλληγορίας τοῦ Ἰνδοῦ Ζαγανάθα λέγοντος: «Ὅταν ἐκολυμποῦσεν ὁ τὰ μεγάλα κύματα καταπίνων Ραγκαβᾶς, οἱ ἐλέφαντες ποῦ ἐβαστοῦσαν τὴν Γῆν τὰ ἔχαναν ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν ἀνυψουμένων κυμάτων». Καὶ σημειώνει ὁ παλαιὸς μεταφραστὴς, ὁ Ἀθηναῖος Ἰνδολόγος Δημήτριος Γαλανός: «Ραγκαβᾶς, μυθωμένον κῆτος ὕπερμεγες, τὸ ὅποιον καταπίνει

τὰ μικρότερα κήτη. Ἀλληγορικῶς ἀναφέρεται εἰς μέγαν (ὑπερμεγέθη) καὶ ἡρωϊκὸν ἄνδρα).

* *

Εἶναι γνωστὸν πόσον αἱ Ἀθῆναι ἀντεστάθησαν εἰς τὴν κατάλυσιν τῶν εἰκόνων. Ἐξεστράτευσαν μάλιστα κατὰ τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν ἔπαθαν. Δὲν ἦτο δὲ τοῦτο ὑποκίνησις κυρίως τοῦ Πάπα, ὑπὸ τὸν ὅποιον τότε αἱ Ἀθῆναι πνευματικῶς διετέλουν (εὐθὺς κατόπιν ἀπεσπάσθησαν καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως), ἦτον αὐθόρμητον αἶσθημα τῆς πραγματικῆς καὶ ὄχι ἀναμνηστικῆς λατρείας τῶν εἰκόνων. Λατρείας ριζωμένης ἀπὸ τοὺς αἰῶνας ἐκείνους, ποῦ δὲν εἶχεν ἀκόμη διαδεχθῆ τὴν Παρθένον ἢ Ἀειπάρθετος, τὴν Ἀθηναῖν ἢ Ἀθηνωτίσσα, τὴν ἀρχαίαν Κυρά ἢ Νέα Κυρά, ὅπως ὀνομάζεται μία εἰκὼν τῆς Παναγίας εἰς τὰς Ἀθήνας.

Εἶμαι μάλιστα τῆς γνώμης, ὅτι παρὰ τὰ μέτρα τοῦ Λέοντος Γ' τοῦ Εἰκονομάχου καὶ τὰς ἀγρίας αὐστηρότητας τοῦ υἱοῦ του καὶ πενθεροῦ τῆς Εἰρήνης Κωνσταντίνου τοῦ Ε', αἱ εἰκόνες οὐδέποτε ἔπαυσαν νὰ λατρεύονται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ Εἰρήνη, νύμφη τοῦ Κωνσταντίνου Ε' καὶ σύζυγος τοῦ Λέοντος Δ', ἔκρυβε κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλόν της μικρὰς εἰκονίτσας· ἕως ὅτου ἐπισήμως καὶ μανιωδῶς ἡ Ἀθηναία βασίλισσα τὰς ἀνεστήλωσεν.

* *

Ἡ Εἰρήνη δέχονται, ὡς εἴπομεν, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Σαραντάπηγων—Τεσσαρακονταπήχεις τοὺς θέλει ὁ Μιχαὴλ Χωνιάτης—τοὺς ὁποίους εὐρίσκομεν ἀμάρζοντας καὶ μετὰ τέσσαρας ἀκόμη αἰῶνας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐνδιαφερομένους διὰ τὰς Ἀθήνας. Ἴχνος Σαραντάπηγων εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν εὔρον μέχρι τοῦδε τουλάχιστον. Σώζονται ὅμως Σαραντάπηγοι, δώσαντες τὸ ὄνομά των εἰς χωρίον τῆς διαμονῆς των ἢ μᾶλλον τῆς ἰδιοκτησίας των ἐν Κορινθίᾳ, μεταναστεύσαντες ἴσως ἐξ Ἀθηνῶν καὶ αὐτοί, ὡς καὶ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀλλαχοῦ, κατὰ τὰ Μαυροζινακά.

Ὅπως δὲποτε καὶ ἡ μετὰ τόσους αἰῶνας ἐξακολουθοῦσα σχέσις των μετὰ τὴν πόλιν μας δὲν δύναται ἴσως μόνον ὡς σύμπτωσις νὰ χαρακτηρισθῇ· καὶ τὸ ἐπώνυμόν των δὲ αὐτό, προκειμένου βεβαίως δι' ἀνθρώπους ὑπερυψήλους, ἔχει στοιχεῖα Ἀθηναϊκοῦ παρατσουκλιοῦ.

Ἴσως ὁ μνημονευόμενος ἀπὸ τὴν ἱστορίαν Σαραντάπηχος νὰ ἦτο γαμβρὸς καὶ ὄχι ἀδελφὸς τῆς Βασιλίσσης Εἰρήνης, ἡ δὲ Θεοφανῶ νὰ ἦτο μᾶλλον κόρη ἀδελφοῦ της. Τί τὰ θέλετε; Κἀτι μοῦ λέγει ὅτι καὶ οἱ Ραγκαβάδες εἶναι κυρίως Ἀθηναῖοι· καὶ ὅτι τὸ περὶ προ-

ελεύσεως των ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πιθανὸν νὰ ἀναφέρεται εἰς διακλάδωσιν αὐτῶν ἢ εἰς πολὺ ἀπωτέρους χρόνους.

Πιθανὸν μάλιστα διακλαδώσεις τῶν Ἀθηναίων Ραγκαβάδων νὰ εἶναι αἱ οἰκογένειαι τῶν δύο βασιλισσῶν.

* *

Ἐδῶ, εἰς τὸ Ριζόκαστρον καὶ περὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Ραγκαβᾶ, ἤκμαζεν ὁ Βυζαντινισμὸς τοῦ ὀγδοῦ καὶ ἐνάτου αἰῶνος. Ἐδῶ, ἔμεναν οἱ γονεῖς τῆς περικαλλοῦς Εἰρήνης καὶ τῆς εὐμορφῆς Θεοφανοῦς. Ἐδῶ οἱ πρόγονοι τοῦ ὀραίου Μιχαὴλ Ραγκαβᾶ. Ἐδῶ ἀκόμη θὰ εἶχον τὰ σπιτάκια των καὶ αἱ καλλιπάρειοι ψυχοκόραι τῆς Θεοφανοῦς, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν τὰ γνωστὰ σκάνδαλα μὲ τὸν πενθερόν της, τὸν Αὐτοκράτορα Νικηφόρον.

Ἐδῶ θὰ διέμεναν καὶ οἱ πέντε ἀτυχεῖς υἱοὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Ε', ὁ Χριστοφόρος, ὁ φιλόδοξος Νικηφόρος, ὁ Νικήτας, ὁ Ἄνθιμος καὶ ὁ Εὐδόκιμος, διότι κατ' ἀρχὰς καὶ πρὶν ἐκδηλωθῶν αἱ στασιαστικαὶ διαθέσεις των, δὲν ἦτο φυσικὸν νὰ διέμενον ἐγκλειστοὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἀφοῦ μάλιστα ἠγαπήθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ εἶχον καὶ κόμμα.

Ποῦ νὰ φαντασθῶν τώρα ἡ σημερινὴς γειτόνισσος τοῦ Ραγκαβᾶ, ποῦ ζετρουπάνουν ἀπὸ τὰ σπιτάκια των εἰς τὸ ἄκουσμα βήματος διαβάτου, ποῦ νὰ φαντασθῶν τί εὐμορφία καὶ τί δόξα καὶ τί φοβερὰ ἱστορία ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν αὐλίτσα των.

* *

Κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς Τουρκοκρατίας ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀρχοντικὴ οἰκογένεια τοῦ Ριζόκαστρου ἦτον, ἢ τῶν γνωστῶν διὰ τοῦ παρωνυμίου των τῆς Τουρκοκρατίας Μπόλπατζα διακλάδωσις τῶν Ἀθηναίων Παλαιολόγων. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἔχει καὶ τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν περιπέτεια :

Ἀπεστάλη ποτὲ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ Μπόλπατζας μὲ χρήματα τῆς Κοινότητος τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως κατορθώσῃ τὴν ἀνανέωσιν προνομίων τινῶν τῆς πόλεως καταπατηθέντων. Εἶχε τρία κορίτσια. Ἐπῆρε δὲ μαζί του ὅλα τὰ μεγάλης ἀξίας οἰκογενειακὰ διαμαντικά, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς προικὸς τῶν κοριτσιῶν του, διὰ νὰ τὰ μετασκευάσῃ ἐπὶ τὸ νεωτεριστικώτερον. Δὲν ἔφθασεν ὅμως τὰ χρήματα τῆς Κοινότητος ἠναγκάσθη τότε καὶ ἐπώλησε τοὺς πολυτίμους λίθους χάριν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἀντικατέστησε μὲ ψεύτικους. Τὸ προνόμιον ἀνευρέθη. Τὰ κορίτσια ἦσαν χαρούμενα διὰ τὰ καινουργωμένα διαμαντικά των. Οἱ κάτοικοι ὅλοι, ἓνας μὲ τὸν ἄλλον, ἔμαθαν τὸ μυστικόν, κανένας ὅμως δὲν τὸ ἐφανέρωσεν εἰς τὰ κορίτσια. Ἀλλὰ καὶ κανένας δὲν τὰ

ἐξήτησεν εἰς γάμον. Καὶ ἀπέθαναν καὶ τὰ τρία γεροντοκόριτσα.

* * *

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ σημερινοῦ Ραγκαβᾶ ἀνάγεται βεβαίως εἰς μεταγενεστέρους αἰῶνας, τὸν 11ον μᾶλλον.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀνατρέπει τὰς σκέψεις μας, ὅτι ὑπῆρξεν οὗτος κέντρον λατρείας ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν προηγουμένων αἰώνων. Κατὰ τὸν δέκατον πρὸς τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα παρατηρεῖται μία ἀξιοθαύμαστος ἀκμὴ Βυζαντινῆς τέχνης εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κάποια ὅμως περιφρόνησις πρὸς παλαιότερα οἰκοδομήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτίζοντο νέα, ὅσάκις δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο ὡπωσδήποτε τὰ παλαιά, τηρουμένου μόνου μετ' εὐλαβείας τοῦ ὀνόματος, δι' οὗ ἐτιμῶντο, καὶ τοῦ παρεπωνύμου, δι' οὗ προσδιωρίζοντο αἱ παλαιότεραι ἐκκλησίαι.

Ἡ τοιαύτη τεχνοτροπία τοῦ ΙΑ' αἰῶνος εἶναι ἐντελῶς Ἀθηναϊκὴ. Ὁ ἀρχιτέκτων εἶναι Ἀθηναῖος, διότι ἂν δὲν ἦτο, θὰ παρετηροῦντο καὶ ἀλλαχοῦ ἐκκλησίαι τῆς κομψότητος καὶ τῆς ἐλαφρότητος τῶν Ἀθηναϊκῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἀλλ' ὁ ἄγνωστος μέχρι τοῦδε πρῶτος καὶ μέγας ἀνακαινιστὴς καλλιτέχνης θὰ ἦτο καὶ πνεῦμα ἐξόχως φιλελεύθερον καὶ ἰδιόρρυθμον, ἄλλως δὲν θὰ ἐδημιούργει π.χ. τὴν Παναγίαν Γοργοεπήκοον, τὸ Γοργοπήκο τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, τὸν σημερινὸν δηλαδὴ Ἅγιον Ἐλευθέριον καὶ μικρὰν Μητρόπολιν λεγόμενον, δὲν θὰ τὸν ἐδημιούργει μὲ ἀνάγλυφα ἀρχαίου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἰκοδομήματος, διατηρῶν τὰς γλυφὰς καὶ τὰς παραστάσεις, τοποθετημένας μὲ τὴν ἐφικτὴν ἀναλογίαν καὶ καλαισθησίαν, καὶ θέτων Σταυροὺς μεταξὺ εἰδωλολατρικῶν ἐμφανίσεων διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον. Ἄν ἦτο κοινὸς καλλιτέχνης, ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ ἐγύριζεν ἀπὸ μέσα, καὶ ἂν ἦτο φανατικὸς Χριστιανὸς θὰ τὰ ἐπελεκοῦσε.

Βεβαίως θὰ εἶναι τόλμημα ν' ἀποκαλέσῃ κανεὶς Σχολὴν τὸ κατὰ παράδοσιν εὐλαβῶς διατηρηθὲν ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὴν συντεχνίαν τῶν Ἀθηναίων τεχνιτῶν οἰκοδομικὸν σύστημα τοῦτο, ὡς πρὸς τὸν τροῦλλον ἰδίως καὶ τὰς θυρίδας. Ἀπόδειξις πρόχειρος τῆς τεχνικῆς αὐτῆς εὐλαβείας, ἀλλὰ καὶ ἐπιδειξιότητος ὡπωσδήποτε, πρόκειται τῆς ἐκκλησίας Καπνικαρέας ἢ δυτικῆ προσθήκη καὶ ὁ τροῦλος τοῦ μετ' αὐτῆς συνδεθέντος κατόπιν κακοτέχνου σχετικῶς παρεκκλησίου τῆς Ἁγίας Βαρβάρας.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τώρα τὸν Ραγκαβᾶν καὶ τὰς σκέψεις, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησε, καὶ ἄς προχωρήσωμεν.

Ἄν καὶ ἀπέχει ὀλίγον αὐτοῦ ὁ ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν τούτοις εἶναι ἀθέατος ἀπὸ ἐκεῖ καὶ κρυμμένος.

Εἰς τὸν Θεολόγον πηγαίνει κανεὶς διὰ διαφόρων ὁδῶν : ἀπὸ τῆν ὁδὸν Τριπόδων, ἀκολουθῶν τὸ στενὸν Καλλιφρονᾶ· ἐπίσης ἀνερχό-

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Τὴν λυτρωτικὴν θαυματουργικὴν αὐτὴν δύναμιν τοῦ «πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» ἰδιαιτέρως τονίζει καὶ ὁ "Αγ. πατὴρ Συμεών, λέγων εἰς ἐκείνον «ποῦ δὲν ἐφωτίσθη ἀκόμα μετὰ τὰς ἀκτῖνας νοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης», «ὡς σπουδάσῃ καὶ ὡς προστρέξῃ τὸ γρηγορότερον νὰ προσπέσῃ νοητῶς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπου εἶναι ἡ νοητὴ ζωὴ καὶ τὸ νοητὸν φῶς, γιὰ νὰ τὸν εὐσπλαχνισθῇ καὶ ζωογονήσῃ καὶ φωτίσῃ, γιὰ νὰ ἔλθῃ σὲ αἴσθησι καὶ νὰ στοχασθῇ τὴν κατάστασί του καὶ ἔτσι νὰ ζητήσῃ ἀπ' αὐτὸν μοναχὰ τὴν σωτηρίαν του μοναχῆν. Γιατὶ ὁ Θεός, ὅπου δύναται νὰ κάμῃ τὰ πάντα, δὲν μπορεῖ νὰ σώσῃ ἄνθρωπον ἀναίσθητον. Καθὼς λοιπὸν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὅσα εἶναι μέσα σ' αὐτά, ὅλα ἐκτίσθησαν γιὰ μόνον τὸν ἄνθρωπον, ὥστε, ὅπου, ἀνίσως ἡ Γραφὴ δὲν τὸν ὠφελήσῃ, εὐρίσκεται ἀπρακτος καὶ ἀργή. Ὅθεν ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἐπλάσθη ἀπὸ δύο οὐσίας,

μενος τὴν κατόπιν πάροδον Ἐρεχθέως καὶ μετὰ τὰ πρῶτα σκαλάκια τῆς ἀριστερᾶ· τέλος ἀπὸ τὴν ὁδὸν Μνηροικλέους ἐπάνω, πατῶν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μαγγούτη, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ ὀμιλήσωμεν, καὶ ὑπερπηδῶν τὰ σκαλάκια τοῦ Ἀγιοταφίτικου.

Διὰ τὸν Θεολόγον δὲν εὐρέθη εὐτυχῶς κανεὶς εὐπορος γείτονας. Οἱ πιστοὶ του εἶναι ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν, ὥστε παρέμεινεν ὡπωσδήποτε μετὰ τὴν ὠραίαν του παλαιότητα, ἂν καὶ χωμένος κατὰ τὰς δύο αὐτοῦ πλευράς καὶ μανδρωμένος μέσα σὲ σπίτια. Τουλάχιστον ἔχει τὰ Βυζαντινὰ κεραμίδια του καὶ τὰς θυρίδας του μονὰς καὶ διπλὰς, ἐντοιχισμένας μὲν, ἀλλ' ὄχι παρηλλαγμένας. Ἀπὸ μέσα ὅμως εἶναι ὀλόκληρος φιλοτίμως χρωματισμένος, εὐτυχῶς, ὅπως καὶ ἀπέξω με νερομπογιά.

Τώρα εἶναι παρεκκλήσιον τοῦ Ραρχαβᾶ.

Εἰς ποίαν οἰκογένειαν ἀνῆκεν ἀρχικῶς ὁ Θεολόγος δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη. Ἐχω ὅμως κάποιον προαίσθησιν, ὅτι θ' ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς βασιλίσσης Θεοφανοῦς. Προσεπάθησα ν' ἀνεύρω ἐπὶ τῶν εἰκόνων, ἐπὶ τῶν τούχων, εἰς θρύλλον τινὰ θησαυρισμένον εἰς τὴν μνήμην παλαιοῦ ἐνορίτου κανὲν ἴχνος διαφωτιστικόν... Τίποτε!

Τόσον ἐπέμεινα, ὥστε μία γρηοῦλα ποῦ μ' ἔβλεπε σοῦρτα—φέρτα νὰ πηγαῖνω, νὰ γυρίζω, νὰ κυττάζω, κάτι νὰ σημειώνω καὶ νὰ φεύγω καὶ πάλιν νὰ ξαναγυρίζω, ἐφώνασε μιὰ μέρα σὲ μιὰ τῆς φιλενάδα, ὅταν με εἶδε πλησιάζοντα: «Καλῶς τὰ δεχτήκαμε πάλι!»

ἀπὸ νοερὰν καὶ αἰσθητήν, ἤτοι ψυχὴν καὶ σῶμα, ἐχρειάσθη νὰ λάβῃ καὶ δύο θεραπείας, διότι ἤλθε εἰς μεγάλην ἀρρώστειαν ἀπὸ τὴν μεγάλην ὑγείαν ὅπου εἶχε προτήτερα, τὴν ὁποίαν ἐστερήθη κατὰ φύσιν, μετὰ τὴν παράβασιν· ἐπειδὴ ἡ ἀρρώστεια δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἔλλειψις ὑγείας. Καὶ ἡ ἀρρώστεια ὅπου ἐγίνε κατὰ φύσιν, ἀκολουθεῖ φυσικὰ νὰ μὴ μεταβάλλεται. Στοχάσου λοιπὸν τὴ λογιῆς μεγάλη δύναμις χρειάζεται γιὰ νὰ μεταβληθῇ ἡ κατὰ φύσιν ἀρρώστεια εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐγράφη ὅλη ἡ Θεόπνευστος Γραφή, ὡσὰν κάποια ἰατρικὴ... ποὺ ὁδηγεῖ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡσὰν ὁποῦ αὐτὸς μονάχα ἐγίνεν ἰατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων» (Μέρος Α' Λογ.).

Τὸ ἄπλετον αὐτὸ φῶς, τὴν θεόπνευστον Γραφὴν προβάλλομεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ μὲ τὸν πνευματικὸν πειραματισμὸν τῶν κρατουμένων, εἰς τοὺς ὁποίους τοῦτο ἐπέδρασε καὶ τόσον ὥστε, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς βουλήσεως καὶ τῇ ἀδυνατότητι νὰ πράξουν τὸ καλόν, καὶ παρὰ τὸ ἐγκληματικὸν παρελθόν, ἀφοῦ ἐγνώρισαν καὶ συνεδέθησαν μὲ τὴν Ζωὴν—τὸν Χριστόν καὶ μυστηριακῶς, ἤλλαξαν ζωὴν, ὥστε σήμερα νὰ ζοῦν τὴν καινούργια ἐν Χριστῷ ζωὴν, καὶ νὰ προβαίνουν εἰς ὁμολογίαν εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ πίστεως καὶ μάλιστα σελίδας ὀλοκλήρους γράφου γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν χαρὰν των γιὰ τὴ γνωριμίαν των μὲ τὸν Χριστόν, ποὺ τοὺς ἀξίωσε νὰ τὸν πιστεύσουν καὶ τὸν ἀγαπήσουν ὡς ἀτομικὸν των Σωτῆρα. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ γράφων τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην μακρὰν μαρτυρίαν του, πρώην βαρυποινίτης κρατούμενος, τὸν ὁποῖον ἐκέρδισεν ὁ Χριστός.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΡΩΗΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥ

«Ἐγεννήθην εἰς χωρίον, ἀνετράφην καλῶς καὶ ἔμαθον νὰ σέβωμαι τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐντολάς Αὐτοῦ. Μέχρις τῆς ἡλικίας τοῦ ἐφήβου, ἐφοβούμην, ἐσεβόμην καὶ ἠγάπων τὸν Θεὸν καὶ ηὐχαρίστουν Αὐτὸν ἐν Ἐκκλησίαις. Πολλὰ πράγματα περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἰδιοτήτων, δὲν ἔμαθον. Ἐπίστευον εἰς τὸν Χριστόν, χωρὶς νὰ γνωρίζω κατὰ βάθος καὶ πλάτος ποῖος ἦτο, πρὸς ποῖον σκόπον ἐνανθρώπησε καὶ ποία ἡ ἔννοια καὶ ἡ σημασία τοῦ δράματος τοῦ «Γολγοθᾶ». Ποιὸς πταίει εἰς αὐτό; ἡ οἰκογένεια; Ἰσως, διότι καίτοι οἱ γονεῖς μου ἦσαν θεοσεβεῖς καὶ ἐτίμων τὸν Θεόν, δι' ἱεροτελεστιῶν, ἐν τούτοις δὲν ἐγνώριζον καὶ αὐτοὶ πολλὰ. Πταίει τὸ Σχολεῖον; μᾶλλον διότι ποτὲ δὲν ἐδιδάχθην κατὰ τὰ μαθητικά μου ἔτη τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Χριστοῦ.

Μὲ τὰς γνώσεις καὶ συναισθήματα, τὰ ὁποῖα ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας μου μνημονεύω, ἠνδρώθην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν καινῶναιαν

καὶ ὡς μέλος αὐτῆς κατέλαβον καὶ δημοσίαν θέσιν. Ἡ ἀγάπη μου καὶ σεβασμὸς μου πρὸς τὸν Θεόν, ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται. Ἄλλὰ σιγὰ—σιγὰ καὶ παρὰ τὴν ἐντεταγμένην θέσιν τὴν ὁποίαν κατεῖχον, παρασυρθεῖς καὶ παραδειγματισθεῖς ἀπὸ τὴν νέαν μου ζωὴν καὶ τὴν παρουσιαζομένην νοοτροπίαν τῆς ἐπιστημονικῆς ἡμιμαθείας τῶν δῆθεν διανοουμένων, ἤρχισαν ν' ἀμβλύνωνται αἱ ἀσθενεῖς καὶ ἰσχναὶ πεποιθήσεις μου πρὸς τὸν Θεόν. Ἐφοβήθην νὰ μὴν κατηγορηθῶ ὡς ὀπισθοδρομικὸς καὶ καθυστερημένος καὶ αἰσχυρόμενος διὰ τὴν προτέραν Πίστιν καὶ Ἀγάπην μου πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ Θεόν μου, τὸν ἐγκατέλειψα καὶ ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ τὴν «Μόδαν». Γιατί ὄχι; Μήπως ὑπῆρχε ἀντίρρηση; Ἐμὴ μήθην καὶ ἔπραττον ὅ,τι ἔβλεπον νὰ πράττουν οἱ πολλοί, οἱ πλούσιοι, οἱ διανοούμενοι, οἱ μεγάλοι. Ἐπραττον μόνον ὅ,τι ἱκανοποιεῖ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς καὶ μόνον αὐτῆς. Ἡ ἀλαζονία, ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ ἀτομικότης, ἔγιναν τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ, τὰ ὁποῖα μὲ διέκρινον, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἶχα καὶ ἐγὼ βαθεῖα ἀνεπτυγμένον τὸ ψυχικὸν συναίσθημα καὶ τὸ χάρισμα τῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς πάσχοντας συνανθρώπους μου. Κατέστην ὑπερόπτης, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι μου δὲν ἐγνώριζον ἐμπόδια καὶ ἡμάρτουν. Naί ! Πολυσχιδῶς καὶ ποικιλοτρόπως χάριν τῆς ἀπολαύσεως τῶν γῆινων ἀγαθῶν. Παρέβην τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ. Μετέβαινον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἔκαμα τὸν σταυρόν μου, οὐχὶ ἀπὸ πίστιν, ἀλλὰ ὅπως Φαρισαϊκῶς, διὰ τὸ θεαθῆναι. Μετέβαινον ἐκεῖ χωρὶς νὰ γνωρίζω πρὸς τί καὶ διατί· ἢ ἄλλον διὰ νὰ εἶμαι ἀπολύτως ἀκριβής, διὰ νὰ ἱκανοποιήσω τὸ αἰσθημα ἀμαρτωλῆς συναντήσεως... Naί, Δυστυχῶς, δι' ἐμέ!... Ἐνόμιζον ὅτι οἱ κρύφιοι διαλογισμοί μου, θὰ παρέμενον ἄγνωστοι. Δὲν ἐσκέφθην ὁ ταλαίπωρος ποτὲ τὸν Παντογνώστην Θεόν, τὸν «ἐτάζοντα νεφροῦς καὶ καρδίας», δὲν ἐσκέφθην ποτὲ τὴν ἀμαρτίαν καὶ δὲν ἐπίστευον ὅτι τῆς ἀμαρτίας ἡ ἀνταμοιβὴ εἶναι ὁ θάνατος, ἡ ἀπώλεια εἰς τὸν αἰῶνα.

Οὕτω διέβαινον ἡ ζωὴ μου καὶ ἐφερόμην εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς, εἰς τὸν τόπον τῆς κολάσεως καὶ τῆς ἀπωλείας τῆς ψυχῆς μου. Καὶ ὅταν εὐρισκόμεν εἰς τὸ τελευταῖον σκαλοπάτι τῆς ἀβύσσου ὁ Θεός, ποῦ δὲν θέλει τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλάσματός Του, μὲ ἀνεχαίτισε καὶ ἐκεῖθεν μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν Φυλακὴν, διὰ νὰ μὲ προφυλάξῃ, διὰ νὰ μὲ σώσῃ, διὰ νὰ μὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὸν σωματικὸν καὶ ψυχικὸν θάνατον. Μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν Φυλακὴν, διὰ νὰ μὲ διαφυλάξῃ ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸν στόμα τοῦ Σατανᾶ, ποῦ ἦτο ἔτοιμον νὰ μὲ καταπῆ. Naί ! Ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Σατανᾶ τοῦ μίσους, τοῦ πάθους, τοῦ φθόνου, τῆς συκοφαντίας, τοῦ ψεύδους, τῆς ἀνηθικότητος, τῆς κακίας, μ' ἔσωσεν ὁ Θεός μου, διὰ τῆς προφυλάξεώς μου εἰς τὴν Φυλακὴν.... «Τὸν εὐχαριστῶ καὶ δοξάζω τὸ Ἅγιον

Αὐτοῦ ὄνομα). Μ' ἔφερε εἰς τὴν Φυλακὴν, οὐχὶ διὰ τὰ κατ' ἐμοῦ κατηγορηθέντα ὑπὸ τῶν μηχανητῶν μου, διότι ταῦτα ὑπῆρξαν ἀποκύημα τῆς νοσηρᾶς φαντασίας τῶν ἐχθρῶν μου, τῶν ὑπηρεσιακῶν μου ἐχθρῶν. Ἄλλ' ἵνα ἐδῶ μέσα, μακρὰν καὶ ἀπερίσπαστος ἀπὸ τὴν Κοινωνικὴν ἁμαρτίαν, τὸν ἐνθυμηθῶ, τὸν καλέσω ὡς ἱατρόν, τὸν γνωρίσω καὶ ἵνα θεραπεύσῃ τὰ τραύματα τῆς κηλιδωμένης ψυχῆς μου. Μ' ἔφεραν ἐδῶ, διὰ νὰ φανερωθῇ εἰς ἐμέ, ὁ Μονογενὴς καὶ ἡγαπημένος Υἱὸς Του, ὁ ἐνσαρκωθεὶς διὰ τῆς Θεοτόκου καὶ Ἁειπαρθένου Μαρίας, ὁ Χριστός, ὁ ἐξαγοράσας ἐμὲ καὶ ὄλην τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τῆς θυσίας Του ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Γολγοθᾶ, διὰ νὰ μοῦ φανερώσῃ τὴν μεγάλην Του ἀγαθωσύνην καὶ μακροθυμίαν, ὅτι εἶναι ἔτοιμος, ὁ γλυκύτατος Αὐτὸς Ἰησοῦς, δι' ἄλλην μίαν φοράν νὰ με συγχωρήσῃ, ἀρκεῖ ν' ἀκούσω τὸν λόγον Του καὶ νὰ ὑποταχθῶ εἰς Αὐτόν, διὰ νὰ με καταστήσῃ ἀδελφόν Του καὶ συγχληρονόμον τῆς οὐρανίου Βασιλείας τοῦ Κοινοῦ Πατρὸς Θεοῦ ἡμῶν. Μὲ ἔφεραν εἰς τὴν Φυλακὴν διὰ νὰ με διδάξῃ τὸ Ἅγιον θέλημα Αὐτοῦ καὶ νὰ με βεβαιώσῃ, ὅτι ὁ ἀκολουθῶν τοῦτο, μόνον διὰ τῆς πίστεως λαμπρύνεται, ἐξαγνίζεται, λευκαίνεται ὁ ἐστιγματισμένος ἐκ τῆς ἁμαρτίας χιτῶν τῆς ψυχῆς καὶ καθίσταται ἄξιος υἱὸς καὶ κληρονόμος τῆς οὐρανίου Αὐτοῦ Βασιλείας.

Καὶ ὄντως ἐδῶ μέσα ἐγνωρίσθην καὶ ἐφιλιώθην μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τὸ Θεόπνευστον καὶ ὠφέλιμον αὐτὸ Ἅγιον βιβλίον, τὸ ὁποῖον προηγουμένως δὲν κατεδεχόμην, ὁ σπουδαῖος ἐγὼ μῆρμυξ νὰ λάβω εἰς χεῖρας μου, καὶ ἐπροτίμων ἓνα περιοδικὸν καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν ἐγκληματικὴν Κρατικὴν ἀδιαφορίαν, κυκλοφοροῦν ἐλευθέρως, γέμοντα ὕλης ἀντιβαιουσύνης εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην ἠθικοπλαστικὴν, διότι διὰ τῶν διαφόρων εἰκόνων καὶ κειμένων ἱκανοποιοῦν τὴν πρὸς τὰ γῆινα ἐπιθυμίαν μου. Ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐδιδάχθην καὶ ἔμαθον, ὅτι τὰ πάντα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν εἶναι πρόσκαιρα καὶ ἀσταθῆ. Ὅτι ἡ κοσμικὴ εὐημερία τοῦ κόσμου τούτου, ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν οἰκοδόμημα τεθεμελιωμένον ἐπὶ ἄμμου. Ποῦ εἶναι σήμερον ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀρχαίων χρόνων; Τί ἀτομικῶς ἐκέρδισαν ἐκ τῶν μεγαλεπληθῶν κατορθωμάτων των ὁ Ναπολέων, ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Φαραώ, ὁ Νέρων, καὶ τόσο ἐπιφανεῖς καὶ Τύραννοι; Ἦρκεσαν αὐστηρὰ διακοίνωσις ἐκ μέρους ἐνὸς μεγάλου Κράτους καὶ ἡ ἀπόρριψις παρ' ἑτέρου, νὰ βυθίσῃ ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν φρίκην καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Ἐκατομμύρια ἀνθρώπων ἐσπαράχθησαν. Πόλεις καὶ χωρία ἀκμάζοντα εἰς σωροὺς ἐρείπιων μετεβλήθησαν. Κάτοχοι Σιδηρῶν καὶ αὐτοκινητῶν περιεπάτησαν πεζῇ. Οἱ ἄλλοτε δανεί-

ζοντες, ἐξήτουν δάνειον καὶ δὲν εὔρισκον. Πλοῦσιοι ἐπέινασαν καὶ ἐπήτησαν τὸν ἄρτον καὶ ἐνδύματα. Μεγιστᾶνες καὶ Βασιλεῖς ἐξέπεσαν καὶ πᾶσα ἐπίγειος λαμπρότης ἀνά τοὺς αἰῶνας ἐβυθίσθη εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἀφάνειαν, τοῦτ' ἔστιν «Ματαιότης ματαιότητων τὰ πάντα Ματαιότης» (Ἐκκλ. β' 8).

Ἡ Ἁγία Γραφή διδάσκει τί εἶναι τὸ μόνο σταθερὸν καὶ ἔχον αἰωνίαν ἀξίαν, ἀπέναντι τοῦ ρέοντος καὶ παρερχομένου κόσμου καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. «Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα» διότι ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος καὶ ἀκατάληπτος. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀληθὴς εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου. «Μήπως ἐγὼ θέλω τῶ ὄντι τὸν θάνατον τοῦ ἀτόμου, λέγει Κύριος ὁ Θεὸς καὶ οὐγὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ καὶ νὰ ζήσῃ; Διότι ἐγὼ δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀποθνήσκοντος, λέγει ὁ Κύριος ὁ Θεός, διὰ τοῦτο ἐπιστρέψατε καὶ ζήσατε» (Ἰεζ. ιη' 23,32). Τοιαύτη εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ. «Τοῦτο εἶναι καλὸν καὶ εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὅστις θέλει νὰ σωθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας» (Α' Τιμ. β' 3-4). Αὐτὴ ἡ ἔλευσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον εἶναι σαφεστάτη ἐκδήλωσις τοῦ θελήματος τούτου τοῦ Θεοῦ, ὅστις «Τόσον ἠγάπησεν τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ, πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ Ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωαν. γ' 16). Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι, ἡ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου συμφιλίωσις. Πᾶς ἄνθρωπος ὅταν ἐξεγερθῇ ἢ συνείδησις αὐτοῦ καὶ ἐνόησῃ ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἀμέσως αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ἐνοχος ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ ἀποξενωμένος ὑπ' Αὐτοῦ καὶ εἶναι δυστυχής. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ συγχωρηθῇ ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ ἀρθῇ ἡ ἀποξένωσις. Θέλει νὰ ἐπανάλθῃ ἡ συμφιλίωσις μεταξὺ Αὐτοῦ καὶ ἀνθρώπων, δι' ἣ καὶ ἀπέστειλεν τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ καὶ ἀπεδέχθη τὴν προσεγγεθεῖσαν ἱκανοποίησιν, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ριζικὴ ἀνόρθωσις καὶ ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ εἰλικρινῶς κατὰ πάντα καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐν πράξεσιν, ἐν λόγοις, ἐν σκέψεσιν καὶ ἐν αἰσθήμασιν, διότι οὕτω θὰ συντρίψῃ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ θὰ ἀνακραῖξῃ μετὰ τοῦ ψαλμωδοῦ («καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὦ Θεέ, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἀνανέωσον ἐντός μου») (Ψαλμ. να' 10). Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Ἁγιασμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐξάγνισις τῆς Ζωῆς αὐτοῦ ἐν τε τῶ φανερῶ καὶ κρυπτῶ, κατὰ τὰς δεδηλωμένας ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ. Τοῦ Θεοῦ αἱ ἐντολαὶ εἶναι δίκαιαι καὶ λογικαί. Ἡ παράβασις αὐτῶν εἶναι ἄρνησις ὑπακοῆς, ἡ ὁποία ἐσχόρπισε τὴν δυστυχίαν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ τὸν τόπον τοῦ Θείου Νόμου ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπίνη βία

καὶ ἰδιοτέλεια. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ εἰρηνικὴ συμβίωσις τῶν ἀνθρώπων, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαιωμάτων ἐκάστου, διότι «Ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν Ἔθνος ἀνθρώπων, διὰ τὴν κατοικήσασιν ἐφ' ὄλου τοῦ προσώπου τῆς Γῆς» (Πράξ. ιζ' 26). Καὶ εἴμεθα πάντες κατὰ σάρκα ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τοῦ αὐτοῦ προπάτορος Ἀδάμ. Ἀλλὰ ἡ ἀρπαγὴ, ἡ ἀδικία, ἡ τάσις πρὸς κατάκτησιν καὶ ὑποδούλωσιν τῶν ἄλλων, ἐπέφερον εἰς τὸν κόσμον τὰς φρικτωτέρας τῶν τραγωδιῶν καὶ μετέβαλον τὴν γῆν ταύτην, εἰς ἣν ὁ Κύριος ἐφύτευσεν Παράδεισον χαρᾶς καὶ ἀμοιβαίας εὐμενείας, εἰς προθάλαμον τῆς κολάσεως, ἔνθα ὄργια τελοῦνται καὶ θρῆνοι ἀκούγονται. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀνακατισθέντος καὶ ἀγιαζομένου μετάδοσις εἰς τὸν πλησίον τοῦ τῶν πληροφοριῶν καὶ ὁδηγιῶν, αἵτινες θὰ παρακινήσουν καὶ βοηθήσουν αὐτὸν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς αὐτῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας (Ἰακ. ε' 19—20).

Ὁ εἰλικρινῶς μετανοήσας, ἐὰν ἐπικαλεσθῇ τὴν Θεῖαν ἐπέμβασις, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποκτᾷ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ νέαν ζωὴν, νέους πόθους, νέα αἰσθήματα, νέαν καρδίαν, γίνεται νέος ἄνθρωπος. Ἀγαπᾷ ἐγκαρδίως καὶ ἐκ ψυχῆς τὸν Θεόν, μισεῖ δὲ καὶ ἀποστρέφεται τὴν ἁμαρτίαν. (Ἰωαν. Α' ε' 3). Οὕτω σήμερον αἰσθάνομαι καὶ ἐγὼ τὸν ἑαυτὸν μου, μετανοήσας καὶ ἀνακαινισθεὶς, ὡς νέον ἄνθρωπον, ἀτενίζω μὲ πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς Ἐκεῖνον, τὸν Σωτῆρα καὶ γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστόν. Εὐρίσκω τὴν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. ζ' 22). Ζητῶν δὲ καὶ λαμβάνων τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ζῶ σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, νικῶν τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ρωμ. η' 2). Πάντα δὲ ταῦτα λαμβάνονται διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸ τετελεσμένον ἔργον τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν ἀξίαν καὶ δύναμιν τῆς παρὰ τῷ Θεῷ Πατρὶ μεσιτείας Αὐτοῦ (Ἐβρ. ζ' 25). Τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον νῦν ἔχω, ἀπὸ τὴν μετάνοιάν μου αὐτὴν «θὰ μείνη εἰς τὸν αἰῶνα». Τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ, συμφιλίωσίν μου οὐδεὶς δύναται πλέον νὰ τὴν ἀναιρέσῃ, νὰ τὴν καταργήσῃ, διότι ἐσφραγίσθη αὕτη διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν ἀνατρέψῃ, διότι (πᾶν τὸ γεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον) (Α' Ἰωανν. ε' 4). Τὴν μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σχέσιν, οὐδεὶς δύναται νὰ διαλύσῃ, διότι «εἴμεθα μέλη τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ἐκ τῆς Σαρκὸς Αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων Αὐτοῦ» (Ἐφ. ε' 30).

Μ' ἔσωσεν λοιπὸν ὁ Κύριος διὰ τῆς ἐγκαθεριζεῶς μου εἰς τὴν Φυλακὴν, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐχθροὶ μου ἔσως χαίρονται. Ἐγὼ ὅμως τοὺς συγχωρῶ καὶ τοὺς εὐχαριστῶ. Καὶ εὐχομαι εἰς τὸν Κύριόν μου καὶ Θεόν μου, ὅχι μόνον νὰ τοὺς συγχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν

παρακαλῶ εἰς τὴν προσευχὴν μου, νὰ διανοίξῃ καὶ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν καὶ συμφιλιωθοῦν μαζί Του καὶ χαρίσῃ αὐτοῖς τόπον εἰς τὴν οὐράνιον Βασιλείαν Του. Naί, μ' ἔσωσεν ὁ Κύριος, καὶ τὸ κέρδος μου εἶναι μέγα καὶ αἰώνιον, διότι ἐθεραπεύθη ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς ἁμαρτίας, ἠλευθερώθη ἐκ τῆς δουλείας τῶν παθῶν, ἀπηλλάχθη τοῦ οἰκτροτάτου ἐξευτελισμοῦ τῆς ἀνικανότητος εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσω τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ ἀληθές καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀνέκτησα τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν καὶ χρηστότητα. Ἄλλὰ τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὸ κέρδος τῆς αἰωνιότητος ; «Τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου παρέρχεται » (Α' Κορ. ζ' 31). Καὶ ἐνεῖνα εἰς ἃ ὁ τετυφλωμένος ἐκ τῆς ἁμαρτίας κόσμος ἀποδίδει τόσῃ ἀξίαν, ὥστε νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν αὐτῶν καὶ ἑαυτὸν καὶ πᾶν ἱερόν, παρέρχονται ἀνεπιστρεπτί, χρήματα καὶ κτήματα, φήμη, δόξα καὶ ἀπόλαυσις. Καὶ ἡ ψυχὴ, λατρεύουσα αὐτά, μένει αἰωνίως δυστυχῆς, ἀθλία, ρυπαρὰ μακρὰν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν καταστάσει ἣν καὶ Αὐτὸς ὁ Χριστὸς δὲν ἴδύνατο νὰ περιγράψῃ πρὸς ἡμᾶς εἰ μὴ δι' εἰκόνας, καὶ ὀνομάζει αὐτὴν «τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ τριγμὸς τῶν ὀδόντων» (Ματθ. ἡ' 12, γ' 42, 50, κβ' 13).

Ἡ ψυχὴ μου ἤδη, ἔδωκεν προσοχὴν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου Του καὶ ἐτίμησε τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ προσέπεσε εἰς τὸ ἔλεος Αὐτοῦ καὶ ἐδέχθη τὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου προσφορὰν τῆς σωτηρίας καὶ ἠγάπησα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ζῶ τὴν ζωὴν τῆς πίστεως καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ὑπακοῆς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα καὶ λήξῃ ὁ ἀγὼν καὶ ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, θὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἀτελεύτητον ἐκεῖνην χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν, ἡ ὁποία θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε μετὰ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ἀπόλυτος ἐπικοινωνία. Ἡ ψυχὴ ἡ τεθελειωμένη ἐν τῷ Χριστῷ ἀντέχει εἰς πάσας τὰς ὁρμὰς τῶν τρικυμιῶν καὶ πέραν τῆς παρουσίας προσκαίρου ζωᾶς «μένει εὐδαίμων καὶ μακαρία εἰς τὸν αἰῶνα». «Μὴ ἐγκαταλείπῃς με Κύριε ὁ Θεός μου, τώρα ὅπου σὲ γνώρισα. Μὴ ἀποστήσῃς ἀπ' ἐμοῦ. Πρόσχευ εἰς τὴν βοήθειάν μου, Κύριε τῆς σωτηρίας μου». Naί ἀλλὰ φοβοῦ καὶ σὺ Ἐμὲ τὸν Θεόν σου καὶ φύλαττε τὰς ἐντολάς μου. Ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου, διότι θέλω φέρῃ εἰς κρίσιν πᾶν ἔργον καὶ πᾶν κρυπτόν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε πονηρόν» (Ἐκκλ. ιβ' 13—14). Οἱ καιροὶ οὓς διερχόμεθα εἶναι ὡς φωνὴ καλοῦσα ἡμᾶς νὰ σκερθῶμεν ὀρίμως καὶ νὰ κοίναμεν τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἀντικειμενικὴν αὐτῶν ἀξίαν. Εἴθε ὁ ἀναγνώστης νὰ ἐκλέξῃ δι' ἑαυτὸν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μένῃ εἰς τὸν Αἰῶνα. Γένοιτο.

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ**

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

‘Ο υπερήφανος

‘Υπερηφάνεια είναι ἡ ἀκαταδεξία, ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ τὸ νᾶχη κανεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό του μεγάλη κι’ ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ἰδέα. ‘Η υπερηφάνεια εἶναι κάτι σὰν καταφρόνηση τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὅταν κανεῖς, κάνοντας κάτι καλὸ, δὲν τὸ ἀποδίνει στὴ δύναμη καὶ στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στὴ δική του ἀξιάδα καὶ δύναμη, καταφρονεῖ τὸν Θεό. Εἶναι λοιπὸν ἡ υπερηφάνεια ἀθέτηση τοῦ Θεοῦ κι’ ὅποιος νομίζει πὼς ὅτι κάνει τὸ χρωστᾶ στὸν ἑαυτό του, ἀρνιέται τὸν Θεὸ καὶ εἶναι ἀντίθεος.

‘Ο Θεοδώρητος λέει, πὼς «ὄλες οἱ ἁμαρτίες εἶναι σιχαμερές, πιὸ σιχαμερὴ ὅμως ἀπ’ ὄλες εἶναι ἡ υπερηφάνεια». ‘Ο δὲ Γρηγόριος τῆς Νύσσης ὅτι «ἂν εἰπῆ κανεῖς τὴν υπερηφάνεια τὸ σπέρμα ἢ τὴ ρίζα τ’ ἀγκαθιοῦ τῆς ἁμαρτίας, δὲν θὰ πέση διόλου ἔξω», κι’ ὁ Θεοφύλακτος τὴν λέει «’Ακρόπολη τοῦ κακοῦ, καὶ καταφρόνηση τοῦ Θεοῦ».

‘Ο Βασίλειος τῆς Σελευκείας τὴν χαρακτηρίζει κι’ αὐτὸς πὼς εἶναι «ἀκρόπολη τοῦ κακοῦ, ποὺ ἀντιμάχεται τὸν Θεό, παραθεωρεῖ τὸν φυσικὸ νόμο καὶ συντεριάζεται μετὰ τὸν διάβολο· κι’ ἔτσι γίνεται ἀπραγματοποίητος ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς· γιατί κι’ ἂν κατορθώση κανεῖς ὄλες τὶς ἀρετές, φυσᾶ ὁ ἀγέρας τῆς υπερηφάνειας καὶ τοῦ σβύνει καταμεσης στὸ δρόμο, ὄλες τὶς λαμπάδες τους. Σὲ τίποτα δὲν ὠφελοῦν οἱ νηστεῖες, ὅταν συντροφεύωνται μετὰ τὴν υπερηφάνεια· εἶναι περιττὴ ἡ ἀγνόητα, ὅταν μολύνεται ἀπὸ τὸ πάθος της· κι’ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τὴν δικαιοσύνη, ὅταν εἶναι ὑποταγμένη στὴν ἔπαρση, καὶ μισεῖ κι’ αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνη, ὅταν πυρῶνεται ἀπὸ τὴν υπερηφάνεια».

‘Ο υπερήφανος εἶναι ἕνας ὑπερανόητος ἀγνώμονας. Κι’ ὁ μέγας Βασίλειος λέει πὼς υπερήφανος εἶναι αὐτὸς ποὺ κομπάζει γιὰ τὰ ὑπάρχοντά του καὶ ποὺ καμώνεται νὰ φαίνεται ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶναι. ‘Ο δὲ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, λέει, πὼς πρέπει νὰ χαρακτηρίζωμε σὰν υπερήφανο τὸν δραστήριο κι’ ἐνεργητικὸ ἄνθρωπο, ποὺ καυχίεται ὅμως γιὰ καθετὶ ποὺ κάνει καὶ κατηγορεῖ τοὺς ἄλλους. ‘Ο υπερήφανος μεγαλοφρονεῖ γιὰ τὰ προτερήματά του καὶ δείχνει ἀπαράδεκτην ἀκαταδεξιά γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ δὲν τᾶχουν.

‘Ο θεῖος Χρυσόστομος λέει γιὰ τὴν υπερηφάνεια. «Τίποτα

δὲν εἶναι παρόμοιο κακὸ μὲ τὴν ὑπερηφάνεια· κάνει τὸν ἄνθρωπο διάβολο, καταφρονητὴ, βλάστημο, ἐπίορκο καὶ ν' ἀποτολμᾷ φονικὰ καὶ θανάτους. Ὁ ὑπερήφανος εἶναι σύνοικος μὲ τὴν λύπη, καὶ πάντα εἶναι ἀγανακτισμένος καὶ ἀνήσυχος. Τίποτα δὲν ὑπάρχει, πού νὰ μπορῆ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πάθος αὐτό. Κι' ἂν ἀκόμη ἰδῆ τὸν Βασιλεῖα νὰ ταπεινώνεται καὶ νὰ προσκυνᾷ, καὶ πάλιν δὲν ἱκανοποιεῖται, ἀλλὰ περισσότερο ἐξάπτεται. Κι' ὁ φιλάργυρος, ὅσα περισσότερα ἀποκτᾷ, τόσα περισσότερα λαχταρᾷ ν' ἀποκτήσῃ, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἀνέμυλοι ὑπερήφανοι, ὅσο περισσότερες τιμὲς καὶ δόξες ἀπολαμβάνουν, τόσο περισσότερες ἐπιθυμοῦν. Γιατὶ τὸ πάθος τους μεγαλώνει. Γιατὶ πάθος εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια· καὶ πάθος πού δὲν ἔχει ὄρια. Καὶ τότε μονάχα σταματᾷ ὅταν σκοτώσῃ αὐτὸν πού κατέχει».

Ἡ ὑπερηφάνεια γεννᾷ τὴν αὐθάδεια, τὴν προστυχιὰ καὶ τὴν καταφρόνηση τῶν ἀδελφῶν μας· τὴν ἀδιαφορία γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ τὴν σκληροκαρδία καὶ τὴν ἀπανθρωπία. Τὸν ὑπερήφανο τὸν ἀποστρέφεται ὁ Θεός· «Κύριος ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται».

Ἡ ὑψηλοφροσύνη

Ἐψηλοφροσύνη εἶναι, τὸ νὰ μεγαλοπιάνεται κανεὶς, ἀπὸ ἔπαρση καὶ ἀπὸ ὑπερηφάνεια. Ὁ ὑψηλόφρονος ἀνυψώνει τὸν ἑαυτό του, ἐπειδὴ μεγαλοφρονεῖ γιὰ τὰ κατορθώματά του καὶ γιὰ τὰ προτερήματά του καὶ καταφρονεῖ γι' αὐτὸ τοὺς κατωτέρους του. Ὁ ὑψηλόφρονος εἶναι παραφουσκωμένος, ἀλαζόνας, ἐγωϊστής, αὐτάρεσκος, φίλαυτος κι' ἀκατάδεκτος.

Ὁ ἀλαζόνας ξεπέφτει σὲ παράλογες ἐπιθυμίες καὶ ξυπνοῦνε μέσα στὴν καρδιά του ἀχόρταγα πάθη, πού ζητώντας νὰ τὰ ἱκανοποιήσῃ, καὶ μὴ μπορώντας νὰ τὰ ἱκανοποιήσῃ, πίνει πάντα πικρὰ ποτῆρια θλίψης. Ἡ ματαιοφροσύνη κυριαρχεῖ μέσα του καὶ τὸν μεθᾷ μὲ τὸ κρασί πού τὸν κερνᾷ ἀπὸ τὸν κρατῆρα πού κρατεῖ στὰ χέρια της. Ὁ ὑψηλόφρονος περνᾷ τὴ ζωὴ του, στενοχωρημένος πάντα του.

Ἡ ἀλαζονεία

Ἡ ἀλαζονεία, ὅπως τὴν ὀρίζει ὁ Πλάτωνας, εἶναι ἡ συνήθεια νὰ ὑποκρίνεται κανεὶς πὼς ἀγαπᾷ τὸ καλὸ καὶ τὸ ἀγαθὸ, ἐνῶ τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἀληθινό, οὔτε καὶ ὑπάρχει. Ἕνας ἀλαζόνας, ἐνῶ εἶναι φτωχός, παρουσιάζεται ὡς πλούσιος· κι' ἐνῶ στερεῖται τὰ πάντα καὶ τὸ ψωμί ἀκόμη, ὑποκρί-

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ

Ἡθογραφία στὰ 1875

Δὲν σκοτείνιασε ἀκόμα καὶ οἱ φαναριῶται γύριζαν στὰ σπίτια τους. Ὁ καθεὶς μὲ δέμα, μὲ τσάντα, μὲ μαντήλια γεμάτα. Ὅλα τὰ σπίτια λάμπουν στὴν πάστρα. Ἡ φαναριώτισσα χτενίσθηκε, ντύθηκε καὶ κάθησε στὸ παράθυρο.

— Καλέ, κυρὰ Ζωίτσα, ἀργὰ ἔμεινες!

— Ξέρεις τί ἔπαθα; Πῆρε τὴ σκάφη ἢ κυρὰ Λουσίκα καὶ τὴν ἔφερε κοντὰ τὸ μεσημέρι. Ποῦ νὰ ζυμώσω!

Στὰ σπίτια μοσχοβολοῦν οἱ πῆττες. Φουσκωτές, μυρωδάτες, ροδοκόκκινες. Ἡ μιὰ ἔχει σχεδιασμένο τὸν Ἀϊ-Βασίλη, ἡ ἄλλη γραμμένο τὸν καινούργιο χρόνο καὶ ἡ παρέκει Σταυρὸ μὲ σταυρουδάκια.

— Ἀλέκο, οἱ δικές μας πῆττες εἶναι πιὸ καλές.

— Ἡ μεγάλη-μεγάλη ἔχει τὸ γροσάκι.

— Ἦσουν ὅταν τὶς ζύμωναν;

— Ἦμουν ὅταν τοὺς ἔβαζε ἡ μητέρα μυρωδικὰ καὶ αὐγὸ καὶ σουσάμι κι' ἓνα ἀμύγδαλο, σημάδι.

— Ἐγὼ ἦμουν στὶς κοῦκλες. Τὶς ἔπλασε χέρια, πόδια, ἔβαλε καὶ μάτια ἀπὸ μοσχοκάρφια.

— Τὸ βράδυ νὰ ἰδοῦμε σὲ ποιὸν θὰ πέση τὸ γροσάκι.

— Σὲ μένα...

— Οἱ δρόμοι τοῦ Φαναριοῦ εἶχαν κίνησι ἀδιάκοπη. Μαζε-

νεται πὼς εἶναι ἄρχοντας καὶ πὼς δὲν τοῦ λείπει τίποτα. Δίνει καὶ πουλεῖ τ' ἀναγκαῖα γιὰ νὰ συντηρηθῇ κι' ἀγοράζει πράγματα ποὺ τοῦ χρησιμεύουνε γιὰ νὰ ἐπιδεικνύεται. Ζητᾷ τοὺς ἐπαίνους κι' ἐπιδιώκει τὶς τιμές· ἀρνιέται τὴν καταγωγὴ του καὶ παίρνει ψεύτικο παρανόμι, γιὰ νὰ δείξη πὼς κατάγεται ἀπὸ εὐγενεῖς· κομπάζει γιὰ τὴν καλοπέρασή του καὶ μεγαλοστομαῖ γιὰ τὴν καλομοιρίαν του· καυχιέται γιὰ τὰ πλούτη του καὶ γιὰ τὴν εὐγένειά του· κοκορεῖται γιὰ τὴν ὀμορφιά του καὶ νομίζει πὼς εἶναι τρισαγαρωμένος. Ὅσοι τὸν ξέρουν τὸν ἔλεεινολογοῦνε καὶ οἱ δικοὶ του τὸν κοροϊδεύουνε.

Ἡ ἀλαζονεία εἶναι πάθος ἔλεεινὸ καὶ προξενεῖ στὴν κοινωνία μεγάλα δεινὰ. Γεμίζει τὰ πάντα ἀπὸ ἀναταραχὴ· φέρνει διαιρέσεις καὶ προκαλεῖ σχίσματα. Αὐτὴ καὶ καθεστῶτα ἀνατρέπει· καὶ τὴν εἰρήνη διαταράσσει καὶ φυγαδεύει καὶ φέρνει πολέμους καὶ διαμάχες. Ἡ ἀλαζονεία εἶναι πάθος καὶ προκαλεῖ ὅλα τὰ δεινὰ.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

μένα τὰ παιδιὰ ἐτοίμαζαν τὰ κάλαντα. Ἐτοίμαζαν τὰ φαναράκια τους, τὰ στόλιζαν μ' ἄλυσίδες χάρτινες χρωματιστές, ἐτοίμαζαν τὰ τούμπανα γιὰ τὰ κάλαντα τῆς νύκτας. Τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ ἐτοίμαζαν πελώρια φανάρια σὰν πύργους, σὰν καράβια. Οἱ τουλουμπατζήδες στόλιζαν μὲ φιόγκους, μὲ κορδέλες τῆς λατέρνες. "Ὅλοι ἐτοίμαζαν κάτι, πρὶν φθάσῃ ἡ στιγμή σαι' ἀνοίξῃ ἡ αὐλαία...

Τάκ-τάκ ἡ πόρτα μας.

— Ἡ δούλα τοῦ νονοῦ φέρνει τ' αἰβασιλειάτικὰ μας δῶρα. Σ' ἓνα μεγάλο πιάτο ξερὰ φρούτα, πῆττα καὶ παιγνίδια. Σὲ μὲνα χρωματιστὸ βιβλίον μὲ εἰκόνες. Στὸν ἀδελφὸ μου ἓνα σιδερόδρομον. Στὸν ἄλλον ἀδελφὸ μου μιὰ πάπια μαλλιάρη, πού τὴν κούρδιζες καὶ πηδοῦσε. Καὶ στὴν ἀδελφή μου κούκλα.

Τάκ-τάκ ἡ πόρτα.

— Τὰ δῶρα τῆς θείας. Φρούτα, πῆττα καὶ παιγνίδια. Σὲ μὲνα πανοπλία στρατιωτικὴ μὲ κασκέτο καὶ ἐπωμίδες. Στὸν ἀδελφὸ μου καραβάκι μὲ πανιά. Στὸν ἄλλο ἓνα παληάτσο μὲ σγουρὸ γιακᾶ καὶ σκούφο. Καὶ στὴν ἀδελφή μου ἐργαλεῖα ραπτικῆς.

Τάκ-τάκ τρέχομε ὅλοι. Τίποτα.

Γύρισε ἡ δική μας δούλα ἀπ' ἐκεῖ πού τὴν ἔστειλε μὲ δῶρα ἡ μητέρα.

— Τάκ-τάκ τρέχομε καὶ πάλι.

Ἦταν ὁ πατέρας.

* * *

Τὸ βράδυ ὅλοι γύρω στὸ τραπέζι. Πλυμένοι, χτενισμένοι καὶ καλοντυμένοι. Σήμερα—μιὰ φορὰ τὸ χρόνο—κάθεται κι' ἡ δούλα. Φάγαμε καὶ τὸ τραπέζι ξαναστρώθηκε.

Στὴ μέση τοῦ τραπέζιου ἦταν ἡ πῆττα ροδοκόκκινη. Δεξιά ἀριστερὰ ἀναμμένα καντηλιέρα. Σὲ μιὰ πιατάντσα σταφίδες, χουρμάδες, ἀμύγδαλα, σῦκα, φουντούκια, γλυκοσουτζουκα καὶ χαρούπια. Μιὰ φρουτιέρα μὲ κυδώνια, μὲ ρόδια, μὲ μῆλα καὶ μ' ἀπίδια. Καὶ μιὰ ἄλλη μὲ πορτοκάλια καὶ μὲ μανταρινία. Ὁ πατέρας ψάλλει τὸ τροπάρι τοῦ "Αἰ-Βασίλη

«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου...».

Καὶ ὅλοι μας τὸν ἀκολουθοῦμε. Ἐπειτα σηκώνεται ὄρθιος, πέρνει τὸ μαχαίρι, κάμνει ἓνα σταυρὸ στὴν πῆττα καὶ λέγει:

— Καὶ τοῦ χρόνου παιδιὰ μου. Ὁ νέος χρόνος εὐτυχισμένος.

— Ἀμήν λέγει ἡ μητέρα.

Ἐμεῖς τὸ μάτι στὴν πῆττα. Ἡ μυρωδιά, ἡ ὄψις τῆς, τὸ τυχερὸ γροσάκι, ὅλα μᾶς συγκινοῦνε. Καὶ ἡ πῆττα κόβεται. Πρῶτο κομάτι τοῦ "Αἰ-Βασίλη, δεύτερο τοῦ σπιτιοῦ καὶ τρίτο τῶν

φτωχῶν. Τὰ τρία κομμάτια θὰ φαγωθοῦνε αὔριο. Ἡ ματιά μας μιὰ στὴν πῆττα, μιὰ στὸν πατέρα.

—Αὐτὸ εἶναι τοῦ πατέρα καὶ χωρίζει τὸ δικό του κομμάτι.

—Αὐτὸ τῆς μητέρας!

—Αὐτὸ τοῦ Νίκου!

—Αὐτὸ τοῦ Ἁλέκου!

—Αὐτὸ τοῦ Ἡλίου!

—Αὐτὸ τῆς Σοφίας!

—Καὶ αὐτὸ τῆς παρακόρης μας Κατήνας!

* * *

—Ἐξω χαλνοῦσε ὁ κόσμος. Τραγούδια, φωνές, ὄργανα, σφυριγματιές, φῶτα, τούμπανα. Τρέξαμε στὰ παράθυρα.

—Διέτε αὐτὸ τὸ παλάτι πού περνάει, ὀλοφώνεινο!

—Καὶ αὐτὸ τὸ καράβι θωρηκτὸ εἶνε, πατερούλη;

Στὸ μεταξύ μᾶς μοίρασαν τὰ φρούτα· καὶ ὅλοι θρυμματίσαμε τὴν πῆττα. Ὅλοι πρόσεχαν νᾶβρουν τὸ γροσάκι.

—Τὸ ἤυρες Ἁλέκο; Σὺ Ἡλία;

—Νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θᾶναι τυχερός, λέγει ὁ πατέρας. Καὶ ἡ μητέρα μοίρασε τὰ παιγνίδια. Παιγνίδια πού μᾶς ἔφερε ὁ πατέρας, παιγνίδια πού μᾶς ἀγόρασε ἡ μητέρα, τὰ παιγνίδια τοῦ νουοῦ, τὰ παιγνίδια τῆς θείας.

—Ὡ τῆς χαρᾶς μας! Ὁ Ἀϊ-Βασίλης! Ὁ Ἀϊ-Βασίλης!

Καὶ κουρδίζαμε τὸ σιδηρόδρομο, κουρδίζαμε τὴν πάπια, παίζαμε τὸν παληάτσο. Ἐγὼ ἔγινα στρατηγὸς μὲ τὶς χρυσές ἐπωμίδες· καὶ ὁ Ἁλέκος ἔπαιζε τὸ σπαθὶ σὰν Νικοτσάρας. Ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μας ἀνοιγόκλεινει γιὰ τὰ κάλαντα.

Ἄϊ-Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία

βαστάει κόλα καὶ χαρτί...

—Χόνια πολλὰ, σιὸρ Γιάγκο.

Ὁ πατέρας δίνει γρόσι στὰ κάλαντα κι' ἐκεῖνα ἐξακολουθοῦν στὸν ἴδιο σκοπὸ:

Ἐσένα πρέπει, ἀφέντη μου, καράβι ν' ἄρματώσης καὶ τὰ σχοινιά τοῦ караβιοῦ νὰ τὰ μαλαματώσης.

Εἶπαμε τ' ἀφέντη μας ἄς ποῦμ' καὶ τῆς κερᾶς μας:

Κερά ψιλὴ, κερά λιγνὴ, κερά καμαροφρύδα

πῶχεις τὸν Ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθεια

καὶ τοῦ κοράκου τὰ φτερά ἔχεις καμαροφρύδια.

—Κυρὰ Ζωίτσα, χρόνια πολλὰ!

* * *

Τὸ πανδαιμόνιο στὶς φωνές, στὰ ὄργανα καὶ στὰ τούμπανα

ἐξακολουθοῦσε. Κάθε πόρτα καὶ κάλαντα. Κάθε κάλαντο καὶ φανάρι.

—Καὶ τοῦ χρόνου, σιὸρ Γιάγκο!

—Τὰ παιδιά τοῦ μαχαῶ, κυρὰ Ζωίτσα! Καὶ τοῦ χρόνου!

Στὴν ἀντικρυνὴ πόρτα ἔπαιζαν φιλὰ παιγνίδια. Φλάουτο, πίπερο καὶ μαντολίνο. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς σύναξε παράδες.

—Γιὰ τὰ σχολειὰ τῆς πατρίδας ἀδέλφια!

Πάρα πέρα τραγουδοῦσαν τὸν Ἄϊ-Βασίλη. Καὶ πρόβαλαν χάρτινα καράβια, χάρτινοι πύργοι, ὀλοφώτεινα παλάτια, πολύχρωμα ἀερόστατα. Τὰ κάλαντα ἀπ' ἐδῶ, τὰ κάλαντα ἀπ' ἐκεῖ. Νὰ οἱ λαζοί. Σχημάτισαν κύκλο, πιασμένοι ἀπὸ τὰ δάκτυλα καὶ ψηλὰ τὰ χέρια. Νὰ πῶς χορεύουνε τὸ λάζικο, τρεμουλιαστὰ καὶ πηδηχτά, μέσα τὴν κοιλιὰ, ἔξω τὸν κωλία! Καὶ ἡ λύρα δίνει τὸ ρυθμὸ γκίχι-γκίχι, γκίχι-γκίχι. Νὰ τὰ τούρκικα βιολιά. Νὰ τὰ τούρκικα σαρκιά, μὲ τὰ περσικὰ μακάμια. Νὰ οἱ ρουμελιῶτες! Μὲ τὰ γιαννιώτικα τραγούδια μὲ τὴ λύρα, μὲ τὴ καραμουζα μαζεῦουν χρήματα γιὰ τὰ σχολεῖς τους. Νὰ καὶ οἱ ἀτσίγγανοι! Μὲ τὸ κλαρίνο, μὲ τὸ πελωριό τὸ τούμπανο. Ὅλοι τὸν Ἄϊ-Βασίλη τραγουδοῦνε. Διασταυρώνονται τὰ φαναράκια, τὰ παιδιά, οἱ μουσικέες, τὰ τούμπανα. Καὶ μεῖς μπρὸς στὰ παράθυρα γελοῦμε, πηδοῦμε, σφυρίζουμε, κτυποῦμε τὰ χέρια. Ὁ Ἄϊ-Βασίλης! Ὁ Ἄϊ-Βασίλης!

Ἡ ὥρα πέρασε καὶ ὁ πατέρας φωνάζει:

—Παῖδιά θὰ κοιμηθῆτε! Ὁ Ἄϊ-Βασίλης φεύγει.

—Ποῦ πηγαίνει, πατέρα;

—Στὰ σχολειὰ! Κρατεῖ χαρτὶ καὶ καλαμάρι νὰ μάθῃ ποιοὶ μαθαίνουν γράμματα!

*
* *

—Κυρία, τὸ γροσάκι, τὸ γροσάκι.

Καὶ τρεχάτη ἢ παρακόρη μας Κατήνα, δείχνει στὴ μητέρα τὸ γροσάκι.

—Καλὴ τύχη, παιδί μου!

Τῆς εὔχονται καὶ τῆς δίνουν ἀκόμη ἓνα δῶρο. Ἡ Κατήνα φεύγει νὰ κοιμηθῆ χαρούμενη. Τὸ χρόνο δώδεκα μῆνες λογάριάζε τότε θὰ πανδρευθῆ, ν' ἀνοίξῃ σπίτι, νὰ γίνῃ στοῦ χωριῶ νοικοκυρὰ σὰν τὶς κυρὲς τοῦ Φαναριοῦ.

Πέρσει τὴν ἀρχιχροινὰ εἶχε τὴν ἴδια σκέψι. Καὶ τὴ νύχτα πρὶν κοιμηθῆ ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό της μιὰ βούκα ἄϊ-βασιλόπηττας, ἓνα καθρέφτη κι' ἓνα χτένι. Κοιμήθηκε, μὰ

εἶδε ὄνειρα μισοσβυσμένα. Κανένα δὲν ξεδιάλυσε. Ἐφέτος ἦταν τυχερή, τ' ὄνειρο θὰ ξεδιάλυση.

Κάθεται ἀντίκρυ στὸν καθρέφτη, μπρὸς-πίσω δυὸ κεριά. Οἱ παλμοὶ τῆς χτυποῦσαν δυνατά. Ὁ νοῦς τῆς ταξιδεύει στὸ χωριό, στὴ γειτονιά τῆς, στὸν ἐπάνω μαχαλᾶ. Ἀράδειασε τὰ παλληκάρια ποὺ τῆς ἄρσαν, κάποιον ἔβαλε στὸ νοῦ τῆς. Τίποτα. Ὁ καθρέφτης θολωμένος. Ἰδρῶς τῆς ἦλθε. Ἐξαφνα ἡ θολάδα ξεδιάλυνει. Ἡ Κατήνα ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς κλαίει. Καὶ βλέπει καθαρά, πολὺ καθαρά, σὰν νὰ περνᾷ ὁ Γιαννιὸς τοῦ ἐπάνω μαχαλᾶ. Εἶναι; Ὁχι; Τὰ μισίδια μοιάζουν. Μουστάκι ψιλὸ καὶ στριφτό, μάτια παιγνιδάρικα, φρύδια σὰν γαϊτάνι καὶ μαλλιά σγουρά. Ὅταν πεισθήκε ἀνατρίχιασε:

— Αὐτὸς εἶναι!

Ἡ Κατήνα ἔκαμε τὸ σταυρὸ τῆς κι' ἔσβησε τὰ κεριά.

* * *

Τὸ πρῶτὶ θὰ ἐκκλησιασθοῦμε στὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ πατέρας, ἡ μητέρα, τὰ παιδιά. Λάμπει ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ θυμίαμα μοσχοβολᾶ. Τὸ πλῆθος πλημμυρίζει. Ὁ Πατριάρχης στὸ θρόνο καὶ οἱ δεσποτάδες στὰ στασίδια σὲ γραμμὴ. Χρυσοφορεμένοι ὁ Μέγας Λογοθέτης μὲ τὰ παράσημά του καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες στέκονται στὸ Σωλέα. Ἡ ψαλμωδία ἀπὸ παλιὰ μαθήματα μουσικοδιδασκάλων ἀργεῖ περισσότερο τὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου...

Ὅταν ἐπιστρέψαμε στὸ σπίτι ὁ πατέρας μόλις μπαίνει σπᾶνει ρόδι στὴν αὐλή. Εὐτυχία σ' ὄλο τὸ χρόνο. Καὶ τὸ τραπέζι στολισμένο. Ὅλα τῆς μητέρας τὰ διαμαντικά, ὅλα τοῦ σπιτιοῦ τ' ἀσημικὰ χυμένα στὸ τραπέζι. Καὶ γάλα, καφές, καϊμάκι, φρούτα καὶ πῆττα, ὅλα στὴ μέση. Εὐτυχία τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ στὸ γῦρο τὰ παιδιά ἡμεῖς, ὁ καθεὶς μὲ τὰ παιγνίδια του, σὰν νὰ βλέπαμε ἀκόμα τὰ φανάρια, τοὺς πύργους, τὰ παλάτια, τὶς μουσικὲς, τὰ τούμπανα καὶ τὴν πῆττα μὲ τὰ φρούτα. Σὰν ν' ἀκούγαμε τὰ κάλαντα. Καὶ λέγαμε καὶ λέγαμε ὄλο γι' αὐτά. Καὶ ὁ μικρότερος μᾶς ρώτησε:

— Μητέρα; θάλλθη πάλι αὔριο ὁ Ἄϊ-Βασίλης;

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Παλιές ἀναμνήσεις

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΣΦΑΧΤΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΕΝΟΣ ΑΓΑΘΟΥ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ

«Οὐ κλέψεις ἅγιε ἀδελφέ»

Στὴν πλησιέστερη πρὸς τὴν μεγάλη πόλι τοῦ Μοναστηριοῦ πλαγιά τοῦ Μοριχόβου ἄπλωνε τὴν γαλήνη καὶ τὴν ὁμορφιά του τὸ Λάχτσι. Ταραζότανε πολλές φορές ἡ γαλήνη αὐτὴ καὶ ὁ εἰρηνικός κόσμος τοῦ χωριοῦ ἐδοκίμαζε μίαν ἀναστάτωση. Ὁ μακεδονικός ἀγῶνας ποῦ προετοίμασε τὴν ποθούμενη ἐλευθερία τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας ξεσποῦσε σὲ πολλαπλὲς ἐκδηλώσεις στὸ μικρὸ αὐτὸ χωριὸ τοῦ Μοριχόβου. Κατέβαιναν ἀπὸ ψηλὰ τὰ ἡρωϊκὰ παλλικάρια τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα πλημμύριζε ἀπὸ φωνές, τραγούδια καὶ μυρωδιὰ μπαρουτιοῦ. Οἱ Ἕλληνες τοῦ Μοναστηριοῦ ἔστελναν κρυφὰ ὄπλα στὸ Λάχτσι καὶ ὁ πληθυσμὸς του πειθαρχοῦσε στὶς ἐντολὲς τῶν καπεταναίων. Δὲν ἔλειπε καὶ ἡ εὐσέβεια πρὸς τὴν θρησκείαν. Τὰ ξηνητεμένα παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ἔστελναν τὰ ἐμβάσματά τους πότε γιὰ μίαν μεγαλύτερη καμπάνα καὶ πότε γιὰ στόλισμα τῆς ἐκκλησιᾶς μὲ καινούργιες καντῆλες καὶ εἰκονίσματα. Ὁρμητήριο ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸ Λάχτσι, ἐναντίον τοῦ ὕπουλου ἐχθροῦ ποῦ τρομοκρατοῦσε ὀλόκληρη ἐκείνη τὴν περιοχὴ τοῦ βουνοῦ. Μάχες ἡρωϊκῆς ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδιῶν ἀκόμη καὶ θυσίαι πολλές στὸ βωμὸ τῶν ἰδανικῶν τῆς φυλῆς. Πολεμιστὲς ἀτρόμητοι δάσκαλοι τῆς ἐλεύθερης πατρίδας καὶ τῆς μακεδονικῆς ἐκείνης περιοχῆς καὶ ἡρωῖδες πολλές δασκάλες, ποῦ ἔκρυβαν στὰ στήθη τους φλόγα πατριωτικὴ ἱερὴ καὶ ὄπλα ἔτοιμα νὰ δράσουν. Μιὰ παράδοσις ἡρωϊσμοῦ, τὸ μικρὸ αὐτὸ μακεδονικὸ χωριὸ, ποῦ εἶχε συνεχισθῆ καὶ μετὰ τὴν λῆξι τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνα καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐλλήνων ἀνταρτῶν, ποῦ εἶχαν κατακλύσει, φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη πατρίδα τους, τὰ σκλαβωμένα ἐδάφη καὶ τὰ πολυτραγουδημένα βουνὰ τῆς Μακεδονίας. Ἐνα ἀπὸ τὰ ζωντανὰ ὑπόλοιπα τῶν ἀγωνιστῶν ποῦ παρέμενε ἀκόμη στὸ Λάχτσι καὶ ἔδινε δείγματα ἑλληνικῶν αἰσθημάτων καὶ λεβεντιᾶς ἦταν καὶ ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ. Ὁ παπὰ Συμεών. Ἐνας μικροσκοπικός ἱερωμένος ποῦ εἶχε ὡς τόσο μεγάλη καρδιά, μιὰ βροντερὴ φωνὴ ὅταν ἔμφελε καὶ λειτουργοῦσε καὶ ὀγκῶδη «μαγκούρα», ποῦ τὴν κρατοῦσε γυρίζοντας ὅλο τὸ χωριὸ, μὲ τὴν ἀπειλὴ πάντοτε νὰ δράσῃ.

Αὐτὴ ἡ δρᾶσις ὁμως δὲν ἐξεδηλώνετο ποτέ. Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι ποῦ θὰ ἐδοκίμαζαν τὴν ὀργὴν τοῦ παπᾶ καὶ τῆς ράβδου του

δέν ἦσαν καὶ τόσο πρόχειροι. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ἦταν ὁ παπᾶ—Σπάσης, τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ Μπουκόβου, καὶ ἄλλος ἡ ὁμορφὴ καὶ λεβεντόκορμη δασκάλα τοῦ χωριοῦ, ἡ Λέγκω. Τὸν συνάδελφό του τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ τὸν συγχορωῖσε πολλὰς φορὰς στὴν συνείδησι του καὶ χαμήλωνε τὴν ράβδο του ὅταν τὸν ἔφερνε στὸ νοῦ του. Ἦξευρε πῶς τὸν κακολογοῦσε στὴ μητρόπολι, σὰν καλὸς ὅμως χριστιανὸς τοῦ ἔδινε πάντοτε ἄφεσι ἁμαρτιῶν. Γιὰ τὴν δασκάλα ὅμως ἦταν σκληρὸς καὶ ἀμετάπειστος. Ἐπρεπε νὰ φύγη ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰτὶ ἡ λεβεντιά τοῦ κορμιοῦ της σκανδάλιζεν τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα.

—Νὰ ξεκουμπισθῆ ἀπ' ἐδῶ ἔλεγε καὶ στὴν γυναῖκά του τὴν παπαδιά. Τί δουλειὰ ἔχει ἐδῶ αὐτὸ τὸ παληοθύλικο.

—Μὰ τί κακὸ σοῦ ἔχει κάμει παπᾶ μου, τοῦ ἔλεγε ἡ κυρὰ Συμεώναινα, ἡ παπαδιά του.

—Ἐσὺ δέν μπορεῖς νὰ καταλάβεις παπαδιά.

—Τὸν παπᾶ Σπάση νὰ προσέχης, πλιότερο τοῦ παρατηροῦσε ἡ πονηρὴ παπαδιά, γιὰτὶ αὐτὸς δέν τραβᾶ ἀπὸ σοῖ καὶ μπορεῖ νὰ σοῦ κάμη κακὸ...

—Τί μπορεῖ νὰ μοῦ κάμη αὐτός...

Κουνοῦσε τὸ κεφάλι της ἡ παπαδιά καὶ κάτι ψιθύριζε πάντα χωρὶς νὰ τὴν καταλαβαίνει ὁ ἀγαθὸς παπᾶ Συμεών...

Στὴν πόλι τοῦ Μοναστηριοῦ κατέβαινε πολὺ συχνὰ ὁ παπᾶ Συμεών ἄλλοτες ἐπάνω σ' ἓνα γέρικο ἄλογο ποῦ εἶχε, καὶ τίς περισσότερες φορὰς πεζοπορῶντας. Παρουσιαζότανε στὸν γραμματέα τοῦ δεσπότη καὶ ὑπέβαλε σ' αὐτὸν τὰ σέβη καὶ τὰ παράπονά του. Ἦταν ὁ πιὸ ἀγαπητὸς ἐπισκέπτης τῶν μητροπολιτικῶν γραφείων καὶ ὅλοι τὸν ὑποδεχότανε μὲ καλωσύνη καὶ χαμόγελο. Ἦξευραν ὅλοι τί ἐβασάνιζε τὸ κεφάλι του καὶ ποιὲς ἦταν οἱ ἐπιθυμίες του οἱ ἀνθρώπινες. Πάντοτε κατεβαίνοντας στὴν πόλι ἔφερνε καὶ κάγι γιὰ νὰ προσφέρῃ στοὺς ἀνθρώπους τῆς μητροπόλεως.

Ἦταν παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων ὅταν ὁ παπᾶ Συμεών ροβόλησε τὴν τελευταία φορὰ ἀπ' τὸ χωριὸ του γιὰ τὴν μεγάλη πόλι. Φθάνοντας στὸ γραφεῖο τοῦ γραμματέα τοῦ δεσπότη ἔκαμε ὅπως πάντοτε μιὰ βαθεῖα ὑπόκλισι καὶ παρακάλεσε νὰ λεχθῆ στὸν δεσπότη ἡ πρόθεσί του νὰ τοῦ προσφέρῃ αὐτὸς τὸ χριστουγεννιάτικο γουρουνόπουλο.

—Τὸ μοσχοθρέφω καιρὸ τώρα ἅγιε γραμματικέ, θὰ μείνη εὐχαριστημένος...

Ἀπὸ μηνῶν τώρα πράγματι ὁ παπᾶ Συμεών ἔθρεφε τὸ

σφαχτό—ένα μικρό γουρουνόπουλο—πού θα προσέφερε στον δεσπότη. Τὸ εἶχε ξεχωρίσει ἀπὸ τὰ ἄλλα σφαχτά του καὶ ὅλη του ἡ προσπάθεια ἦταν νὰ τὸ ἐμφανίσῃ περιποιημένο καὶ καλοθρεμμένο. Ὅλο τὸ χωριὸ εἶχε πληροφορηθῆ πῶς ὁ παπᾶ Συμεῶν θὰ προσέφερε στὸ δεσπότη τὸ χριστουγεννιάτικο σφαχτό. Τὸ διαλαλοῦσε ὁ ἴδιος μὲ ὑπερηφάνεια στοὺς χωρικοὺς του, τὸ πνευματικὸ του ποιμνιο. Ἡ πληροφορία ὅμως αὐτὴ εἶχε ξεπεράσει καὶ τὰ σύνορα τοῦ μικροῦ χωριοῦ. Στὸ Μπούκοβο καὶ ὡς τὸν Ἅγιο Χριστόφορο κι' ὡς τὴν Νιζόπολι ἀκόμη εἶχαν πληροφορηθῆ γιὰ τὸ χριστουγεννιάτικο αὐτὸ δῶρο τοῦ παπᾶ Συμεῶν.

Τὶς παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων ὁ γέροντας περιέβαλε τὸ γουρουνόπουλο αὐτὸ καὶ μὲ χάδια. Τὸ χαϊδεύε καὶ τοῦ μιλοῦσε μὲ κάποια τρυφερότητα, πού μαρτυροῦσε ὅτι χαιρότανε πῶς θὰ φαινότανε εὐχάριστος στὸν δεσπότη, ἀλλὰ καὶ λυπότανε πῶς θὰ προσέφερε, γιὰ τὴν χριστουγεννιάτικη σουβλά τῆς μητροπόλεως τὸ πιὸ θρεμμένο του σφαχτάρι. Τὴν παραμονὴ τῆς νύχτας τῶν χριστουγέννων καθὼς ἔκλεισε τὰ μάτια του γιὰ ἓνα μικρὸ ὕπνο εἶδε στὸ ὄνειρό του μιὰ τεράστια φωτιά, ἐπάνω στὴν ὁποίαν σπαρταροῦσε μισοψημένο ἓνα σφαχτό. Γύρω ἀπὸ τὴν φωτιά λογιῆς λογιῆς πρόσωπα πού τραγουδοῦσαν κ' ἐχόρευαν. Κι' ἀνάμεσα στὰ πρόσωπα αὐτὰ ξεχώρισε μιὰ μορφή πού τοῦ χαμογελοῦσε μὲ ὕφος εἰρωνικό. Δέν ἄργησε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν μορφή αὐτὴ. Ἦταν τοῦ παπᾶ Σπάση ἀπὸ τὸ Μπούκοβο. Ξύπνησε τρομαγμένος καὶ λαφιασμένος μὲ τὸ ὄνειρο αὐτὸ καὶ μὲ τὴν ταραχὴ του ἐξύπνησε καὶ τὴν παπαδιά του, πού κοιμότανε βαθειά, κουρασμένη ἀπὸ τὸ παραμονιάτικο ζύμωμα τοῦ Χριστόψωμου καὶ τῶν κουλουριῶν.

—Μνήσθητί μου κύριε, τοῦ εἶπε. Τί ἔπαθες στὸν ὕπνο σου καὶ ξύπνησες τόσο τρομαγμένος.

—Τίποτε... Τίποτε... εἶπε μπερδεμένα ὁ παπᾶ Συμεῶν καὶ τινάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι του ὡσὰν νὰ τὸν κυνηγοῦσαν ἡ φωτιά, τὸ σούβλισμα τοῦ σφαχτοῦ, τὸ πλῆθος πού τραγουδαγε γύρω καὶ ἡ μορφή τοῦ παπᾶ Σπάση ἀπὸ τὸ Μπούκοβο, πού ἦταν φωτισμένη τῶρα ἀπὸ μιὰ εὐχαρίστησι. Γιὰ μιὰ στιγμή καθὼς συνῆλθε ἀπὸ τὸ ἐφιαλτικὸ αὐτὸ ὄνειρο σκέφθηκε πῶς ἔπρεπε νὰ χτυπήσῃ τὴν καμπάνα γιὰ τὴν ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν. Πρὶν ὅμως χτυπήσῃ ὁ ἴδιος, καθὼς συνῆθιζε τὴν καμπάνα, ἔπερασε νὰ ρίξῃ μιὰ ματιὰ ἀπὸ τὸ μαντρί πού εἶχε φυλαγμένο τὸ διαλεχτό γουρουνόπουλό του. Φθάνοντας ὅμως μπροστὰ στὴν εἴσοδο ἀφῆκε μιὰ ἄγρια πνηγμένη κραυγὴ. Ἦταν παραβιασμένη ἡ εἴσοδος καὶ εἶχε ἐξαφανισθῆ τὸ χριστουγεννιάτικο δῶρο πρὸς τὸν δεσπότη.

—Κλέφτες ! Κλέφτες ἄρχισε νὰ φωνάζη καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ καμπαναριό.

Ὁ κόσμος ποὺ ἀφυπνίσθηκε μὲ τὸ δυνατὸ καὶ τρελλὸ ἦχο τῆς καμπάνας δὲν ἦταν δυνατὸν βέβαια νὰ μαντέψη τὴν ἀπόγνωσι τοῦ παπαῦ Συμεών.

Ἀκούοντας ὁμῶς νὰ συνοδεύεται ἡ τραγικὴ καμπανοκρουσία καὶ μὲ τὴν βροντερὴ φωνὴ «Κλέφτες ! Κλέφτες» ἔτρεξε νὰ πληροφορηθῆ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν παπαῦ γιὰ τοὺς κλέφτες αὐτοὺς. Χτυπῶντας μὲ τὸ ἓνα χέρι ὁ παπᾶς τὴν καμπάνα καὶ χειρονόμῶντας μὲ τὸ ἄλλο ἐφώναζε ἀπειλητικά.

—Μοῦ τὸ κλέψανε τὸ σφαχτάρι, ποὺ θὰ πήγαινα σήμερα στὸ δεσπότη. Κλέφτες ! Τί φωτιά ἔπεσε στὸ κεφάλι μου.

Ἡ κυρὰ Συμεώναινα ποὺ ἔτρεξε τρομαγμένη κι' αὐτὴ πάσχισε νὰ τὸν καθησυχάσῃ καὶ νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

—Μὴν ἀπελπίζεσαι παπαῦ. Ὁ δεσπότης δὲν θὰ θυμώσῃ μαζί σου σὰν θὰ μάθῃ πῶς μπῆκαν κλέφτες καὶ πῆραν τὸ γουρουνόπουλο.

—Θὰ τὸν σκοτώσω τὸν ἄτιμο τὸν κλέφτη, ὅποιος κι' ἂν εἶναι ἀπειλοῦσε μὲ τὴν βροντερὴ ἀγριεμένη φωνὴ του ὁ γέροντας.

Καὶ ὑψώνοντας τὸν τόνο τῆς φωνῆς του χτυποῦσε ὄλο καὶ δυνατώτερα τὴν καμπάνα γιὰ τὴν ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν.

Οἱ δυνατὲς αὐτὲς καμπανοκρουσίες ἔφθασαν καὶ ὡς τὸ γειτονικὸ χωριὸ τὸ Μπούκοβο. Ὁ παπαῦ Σπάσης γελῶντας μολογοῦσε.

—Τρελλάθηκε ὁ καυμένος ὁ ἅγιος ἀδελφός.

Τὸ γέλιο του ὁμῶς καὶ ἡ συμπάθεια πρὸς τὸν ἅγιο ἀδελφὸ του ἀπὸ τὸ Λάχτσι ἔκρυβε κάποια εἰρωνεία καὶ ἱκανοποίησι.

Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων δὲν κατέβηκε στὴν πόλι τοῦ Μοναστηριοῦ γιὰ τὴν μητρόπολι ὁ παπαῦ Συμεών, οὔτε καὶ ἡ χριστουγεννιάτικη χαρὰ εἶχε μπῆ-στὸ σπίτι του τὴν μεγάλη ἡμέρα τῆς γιορτῆς. Τὴν σκέψι του τὴν ἐβασάνιζε ἡ ὀργὴ τοῦ δεσπότη ποὺ εἶχε ἐξαπατηθῆ ἀπὸ τὸν παπαῦ ἀθέλητα καὶ θὰ εἶχε μείνει χωρὶς χριστουγεννιάτικο σφαχτάρι. Ἡ σοῦβλα ὁμῶς εἶχε πυρώσει στὸν περίβολο τῆς μητροπόλεως γιὰ τὸ γουρουνόπουλο ποὺ προσεκόμισε στὸν δεσπότη ὁ γείτονας τοῦ παπαῦ Συμεών. Ὁ παπαῦ Σπάσης ἐφρόντισε νὰ μὴ δοκιμάσῃ ὁ δεσπότης καὶ τὸ περιβάλλον του τὴν ἔλλειψι τοῦ χριστουγεννιάτικου σφαχτοῦ. Τὸ ἐπληροφορήθηκε λίγες μέρες μετὰ τὰ Χριστούγεννα ὁ παπαῦ Συμεών καὶ στριφογυρίζοντας τὴν ὀγκῶδη καὶ φοβερὴ μαγκοῦρα του ἐξεκίνησε γιὰ τὸ Μπούκοβο,

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχη εὐταξία καὶ κοσμιότητα
καὶ σ' αὐτὰ τὰ στρατόπεδα.

Ἐνα πολεμικὸ στράτευμα τίποτα δὲν εἶναι στὴν
πραγματικότητα, παρὰ ἓνα πολυάριθμο σύστημα γεν-
ναίων ἀνδρῶν, ποὺ εἶναι συγκεντρωμένοι καὶ διοικούν-
ται ἀπὸ διάφορους βαθμούχους, ποὺ τοὺς ὀδηγοῦν, τοὺς
διατάσσουν καὶ τοὺς προτρέπουν, ν' ἀγωνίζονται γιὰ
τὸ γένος τους καὶ γιὰ τὴν πατρίδα τους, καὶ νὰ νικοῦνε
τοὺς ἐχθρούς, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἀντιπαρατάσσονται.

Τὸ σύστημα λοιπὸν αὐτὸ διευθύνεται μὲν καὶ κινη-
τοποιεῖται καὶ διοικεῖται σὰ φανερά ἀπὸ κάποιον πάν-
τα στρατηγὸ, μὰ ὁ πρῶτος διοικητὴς τοῦ στρατηγοῦ
κι' ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ εἶναι ὁ Ὑ-
ψιστος Σαβαώθ, ποὺ χωρὶς τὴν βοήθειά του, τὴ συνέρ-
γειά του καὶ τὴν καθοδήγησή του, οὔτε ἡ στρατηγικὴ
τέχνη δὲν κατορθώνει τίποτε, οὔτε ἡ παλληκαριά, οὔτε

ἀποφασισμένοι νὰ τιμωρήσῃ τὸν κλέφτη τῆς χριστουγενιάτι-
κης χαρᾶς του. Τὸν συγκράτησε ὁμως καὶ πάλι ἡ χριστιανικὴ
ἐπιείκεια καὶ καλωσύνη. Γιατί ποτὲ ὁ παπὰ Συμεὼν δὲν ἔπαυσε
νὰ ἔχη τὴν ἀγαθότητα τοῦ καλοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου.

Χαμήλωσε τὸν τόνο τῆς ἀπειλῆς του καὶ τὴν ὀρμητικότητα
τοῦ στροφογυρίσματος τῆς μαγκούρας του καὶ ὑψώνοντας τὰ
μάτια του πρὸς τὸ Μπούκοβο εἶπε μὲ τρυφερῆ φωνή.

— Ὁ Θεὸς ποὺ γεννήθηκε σήμερα νὰ σὲ συγχωρέσῃ. Οὐ κλέ-
ψης ὁμως ἅγιε ἀδελφέ καὶ ἄλλη φορά. Κι' ἔμενα ἄς μὲ συγχωρέσῃ
ὁ δεσπότης.

Καὶ τὸν συγχώρησε μάλιστα γελῶντας ὁ δεσπότης, ὅταν
ἐπληροφορήθηκε πὼς τὸ τόσο νόστιμο χριστουγενιάτικο γου-
ρουνόπουλο ποὺ ἐγείθη τὸ εἶχε μοσχοθρέψει ὁ καλὸς παπὰ
Συμεὼν ἀπὸ τὸ Λάχτσι.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

καὶ ἡ δύναμη τῶν ὄπλων. Καὶ πρέπει γι' αὐτὸ ὅλοι αὐτοὶ ποὺ στρατεύονται, μικροὶ καὶ μεγάλο, κι' ἀπὸ τὸν πρῶτον ὡς τὰ τελευταῖον, ξέροντας τὸ πρᾶγμα αὐτό, ὅπου καὶ νὰ βρίσκωνται, εἴτε στὸ στρατόπεδο εἴτε στὴν παράταξιν νὰ συμπεριφέρονται μὲ πολλὴ φρόνησιν καὶ μὲ εὐλικρίνεια καὶ μ' ἄκραν ἐντιμότητα. «Καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ σου ἀγία καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ». (Δευτ. κγ' 14). Ἔτσι λοιπὸν θὰ συμπεριφέρονται, ἔχοντας πάντα στὸ νοῦ τους καὶ γνωρίζοντας, ὅτι μέσα στὸ στρατόπεδόν τους βρίσκεται ζωντανὸς καὶ συμπολεμώντας μαζί τους Ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον περιμένουν τὴν ἐνδυνάμωσίν τους καὶ τὴν νίκη τους καὶ τὴ σωτηρίαν τους. «Ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ σου, ἐξελέσθαι σε καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου». «Ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς σου βρίσκεται μαζί σου στὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ σε βοηθήσῃ καὶ γιὰ νὰ παραδώσῃ τὸν ἐχθρόν σου στὴν ἐξουσία σου.

Τὶ ὠραῖο σύνθημα εἶναι αὐτό, ἀν δηλαδὴ ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἀνακοινῶνταν, καθημερινὰ κι' ἔπειτα ἀπὸ τὴν συνηθισμένη προσευχὴ τῶν στρατιωτῶν, σὲ κάθε παράταξιν Χριστιανικοῦ στρατοῦ. Τὶ ὠφέλιμο κήρυγμα θάτανε, ἀν κάποιοι ἱεροκήρυκες, διωρισμένοι γι' αὐτὸν ἀποκλειστικὰ τὸ σκοπὸ, γύριζαν σ' ὅλο τὸ στρατόπεδο, καὶ πρωτὶ καὶ βράδυν καὶ τὰ μεσημέρια ὠμιλοῦσαν σ' ὅλους, κι' ἀνώτερους καὶ κατώτερους, καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ μετάδιναν αὐτὰ τὰ λόγια, σὰν ἓνα εἶδος σύνθημα γιὰ τὸ στρατόπεδο. «Στρατιῶτα, Κύριος ὁ Θεὸς σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ σου, ἐξελέσθαι σε καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου. (Δευτ. κγ', 14).

Ὁ Θεὸς βδελύσσεται τὴν ἐλεημοσύνην ποὺ δίνεται ἀπὸ ἀδικίας καὶ ἀρπαγῆς.

Ὁ θεῖος καὶ ἱερὸς νόμος δὲν ἀπαγόρευε μονάχα στοὺς

Ἰσραηλίτες, πού εἶχανε γεννηθῆ ἀπό πορνικές, ἐπαίσχυντες κι' ἀκάθαρτες συνουσίες· «Οὐκ ἔσται πόρνη ἀπό θυγατέρα Ἰσραήλ, καί οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπό υἱῶν Ἰσραήλ», δὲν θά ὑπάρξῃ πόρνη καί πόρνος Ἰσραηλίτης. (Δευτ. κγ', 17). Ἄλλ' ἀπαγόρευεν ἀκόμα καί σ' αὐτούς πού ἦτανε ἔκδοτοι σέ τέτοιες αἰσχροουργίες, τὸ νὰ προσφέρουνε καί ν' ἀφιερώνουνε τοὺς ἑαυτοὺς των, σάν μιὰ πράξι θεομίσητη κι' ἀπαράδεκτη· εἶτε μόνοι τους καί θεληματικά τους τὴν ἔκαναν, εἶτε καί τοὺς τὴν ἐπέβαλλαν ἄλλοι, σάν ἓνα εἶδος φορολογίας καί δασμοφορᾶς. «Οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραήλ, καί οὐκ ἔσται τελισκόμενος πρὸς πᾶσαν εὐχὴν ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ». Δὲν θά φέρνῃ ἀποτέλεσμα, ἂν προσφέρεται ἀπὸ τὶς Ἰσραηλίτισσες, οὔτε κι' ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, σὲ κάθε τους δέηση καί προσευχή. (Δευτ. κγ' 18). Καί τελεσφόρο, ἀποτελεσματικὸ δηλαδή, ὁ Θεοδῶρητος λέει, τὸν μυσταγωγὸν ἱερέα, τελισκόμενον δέ, (ὠφελούμενον), ἐκεῖνον γιὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνονταν ἡ μυσταγωγία. Ὁ δὲ Προκόπιος ἐξηγεῖ, ὅτι μὲ τὶς δυὸ αὐτὲς ὀνομασίες, τοῦ «τελεσφόρου» δηλαδή καί τοῦ «τελισκομένου» ὁ νόμος φανερώνει, πῶς ὑπῆρχαν κάποιοι πορνοβοσκοί, πού συνάθροιζαν φόρους, σάν ἀπὸ κάποια μισθώματα. Παρόμοια καί ἀκόμη καθαρῶτερα ἀναπτύσσει τὸ πρᾶγμα καί ὁ θεῖος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, καί ἐπειδὴ φαίνεται, πῶς στὸν καιρὸ του κάποιοι διέπρατταν τὴν αἰσχροτάτη καί παναίσχυντη αὐτὴ κακοήθεια, σάν κυριευμένος ἀπὸ θυμὸ, ἐρωτᾷ καί λέει: «Τί δέ; οὐκ αἰσχροῶν λημμάτων ἠττῶνται τινες, καί προθέντες τοῖς ἐθέλουσι τὰς ἑαυτῶν θεραπαίνας (συνεστέλλετο νὰ προσθέσῃ ἐνταῦθα ὁ θεῖος Πατὴρ καί τι βαρύτερον), ἢ γοῦν τῶν ἀρρένων, οὓς ἂν ἐκπρίαιντο τυχόν, ἀργυρολογοῦσιν οἱ δείλαιου»; Μήπως καί μερικοὶ δὲν παρασύρονται καί δὲν ὑποχωροῦν ἀπὸ τὶς αἰσchrές ἀπολαυές καί δὲν προβάλλουν σ' ὅσους θέλουν τὰ κορίτσια πού τοὺς ὑπηρετοῦν (γιατὶ ὁ θεῖος Πατέρας ἐντρεπόντανε νὰ εἰπῆ ἐδῶ κάτι πολὺ βαρύτερο), ἢ

καὶ ἀρσενικὰ παιδιὰ, ἀπ' αὐτὰ ποῦ τυχὸν ἔχουν ἑξαγοράσει, καὶ χρηματίζονται καὶ ἀργυρολογοῦνε οἱ πανάθλιοι;

Τὰ παράνομα λοιπὸν τέτοια κέρδη καὶ τὶς αἰσχρὲς αὐτὲς εἰσπράξεις, ὁ θεῖος νόμος τὶς ἀποστρέφεται καὶ τὶς ἀπαγορεύει, σὰν σιχαμερὲς καὶ ἐγκληματικὲς καὶ καταβαρύτερες καὶ ἀνοσιώτερες ἀπὸ κάθε ἄλλη ἀσέβεια καὶ μιαιρότητα καὶ ἀνοσιότητα. «Οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστίν». Νὰ μὴ φέρῃς εἰσπραξὴ πορνικὴν, οὔτε καὶ ἀναίσχυντη ὅποιαδήποτε ἄλλην ἀπολαυτὴν στὸν οἶκον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ σου, γιὰ νὰ προσευχηθοῦνε γιὰ σένα, γιὰτὶ ὁ Θεὸς τὶς βδελύσσειται. (Δευτ. κγ', 19).

Ὁ Φίλων ὅμως ὁ Ἑβραῖος κατόπιν, τὶς προσφορὰς ἀπὸ τὶς τέτοιες αἰσχροκέρδειες, τὶς ἐπεξέτεινε καὶ σ' ἄλλα εἶδη κακίας, καὶ ἔγραψε: «Πάνυ καλῶς ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ νόμου στήλαις ἀκαεῖνο ἀναγέγραπται, μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι, πεπρακίας τὴν ἰδίαν ὥραν, ἐλομένης ἕνεκα λημμάτων αἰσχροῶν ἐπονείδιστον βίον». Πάρα πολὺ σωστὰ ὁ νόμος ἀναγράφει στὶς ἱερὲς τοῦ πλάκες, νὰ μὴ γίνεται δεκτὸ στοὺς ἱεροὺς ναοὺς εἰσπράξεις ἀπὸ πόρνες, ποὺ πουλοῦνε τὸν ἑαυτὸ τους τὴν ἰδίαν ὥρα, καὶ προτιμοῦνε γιὰ χρήματα ντροπιασμένη ζωὴ. Καὶ προσθέτει κατόπιν· «εἰ δὲ τὰ παρά γυναικὸς ἡταιρικυίας δῶρα ἀνίερα, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὰ παρά ψυχῆς πεπορνευμένης; ἢ παρέρριψεν ἑαυτὴν ἐπ' αἰσχύνῃ καὶ ὕβρεσι ταῖς ἐσχάτοις, οἰνοφυγίαις, ὀμοφαγίαις, φιλαργυρίαις, φιλοδοξίαις, φιληδονίαις, ἄλλαις μυρίαις παθῶν τε καὶ νοσημάτων καὶ κακιῶν ἰδέαις»; Ἄν δὲ λογιάζονται σὰν ἀνίερα τὰ πορνικὰ δῶρα, πῶς δὲν θᾶναι πολὺ περισσότερο τέτοια τὰ ὅσα προσφέρονται ἀπὸ ψυχὲς ἐκπορνευμέναις, ποὺ ντροπιασμέναις ἀφήκανε τὸν ἑαυτὸ τους νὰ κυλισθῇ στὴν ἐσχάτη κατὰπτωσιν, ὅπως εἶναι τὰ μεθύσια, καὶ τὰ πλοῦσια φαγητά, καὶ

ἡ φιλαργυρία, ἡ φιλοδοξία, ἡ φιληδονία καὶ τὰ μύρια ἄλλα πάθη καὶ οἱ κακίες καὶ οἱ ἀρρώστειες;

Ὡστε ξαναφέροντας τὸ λόγο καὶ τὸν στοχασμό μας στὴν ἐλεημοσύνη πρὸς τοὺς ἀναγκημένους, ἢ στὰ δῶρα καὶ στὰ ἀναθήματα ποὺ προσφέρονται στὶς Ἐκκλησίες, πιστεύομε, πὼς πρέπει νὰ προσέχουν πολὺ καὶ οἱ Χριστιανοὶ στὰ τέτοια τοὺς ταξίματα κι' ἀγαθοεργίες, γιὰ νὰναὶ καλοπρόσδεκτες ἀπὸ τὸν Θεό. Γιατὶ κάποιοι νομίζουν, πὼς μὲ τὰ δοσίματα καὶ μὲ τὶς προσφορὰς ἀπὸ τέτοιες αἰσχροουργίες κι' ἀδικίες κι' ἀρπαγές, ἢ μὲ τὴν βοήθεια ποὺ κάνουνε σὲ φτωχοὺς, ἢ μὲ τ' ἀφιερώματα σ' Ἐκκλησίες ἢ καὶ σὲ Μοναστήρια, πὼς εἶναι τάχα καλοπρόσδεκτοὶ ἀπὸ τὸν Θεό. Γελιοῦνται ὅμως καὶ πέφτουνε σὲ μεγάλη πλάνη. Καὶ οἱ ἐλεημοσύνες καὶ τ' ἀφιερώματα αὐτὰ εἶναι δῶρα ἀνίερα ψυχῆς ἐκπορνευμένης, ὅπως πολὺ σωστὰ κρίνει καὶ λέει ὁ Φίλων. Καὶ ὁ νόμος εἶναι πολὺ καθαρὸς καὶ παστρικολόγος· «Οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἀλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, πρὸς πᾶσαν εὐχὴν· ὅτι βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα».

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἰ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας τῶν τυχόν ὀφειλομένην συνδρομὴν τῶν, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἑτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἰ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Χριστουγεννιάτικο παραμύθι

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

Τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὸ· καὶ τὸ κρύο ἦτανε τσουχτερό.
—Τάκ, τάκ, τάκ...

Ἐνα ὠραῖο καὶ πολύχρωμο πουλὶ κτυποῦσε μὲ τὴν κεχρῖ-
μπαρένια μυτίτσα τὸ τζάμι. Ἦτανε παραμονὴ τὰ Χριστού-
γουννα. Κι' ἓνα ἀγόρι, πού ἦτανε ἀπὸ καιρὸν ἄρρωστο βα-
ρεῖα, σήκωσε στὸν κτύπο τὰ θολὰ του μάτια καὶ κοίταξε πρὸς
τὸ παράθυρο. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τὸ πονεμένο του στηθάκι
πλημμύρισε ἀπὸ χαρὰ. Μὰ εἶδε τὸ πουλὶ νὰ σωριάζεται στὸ
πρεβάζι τοῦ παραθυριοῦ κι' ἔβαλε τὰ κλάμματα.

Ἡ μάνα του, πού τὴν ἔδερνε ἢ ἔγνοια καὶ εἶχε ἀγρυπνήσει
ὅλη τὴν νύχτα στὸ πλευρό του, τινάχτηκε γιὰτὶ εἶχε λυγίσει
ἀπὸ τὴν κούραση. Πῶς τῶπαθα κι' ἀποκοιμήθηκα, συλλογιζό-
τανε. Καὶ κάτι σὰν τύψη τῆς ἔσφιξε τὴν καρδιά της.

—Ἐδῶ εἶμαι, μικρὸ μου εἶπε σαστισμένη. Καὶ χαϊδεύοντας
τὰ μεταξένια του μαλλάκια, σκούπισε τὰ δάκρυάκια του.

—Ἄνοιξε τὸ τζάμι, μαμά... Ἄνοιξέ το γρήγορα...

—Τὸ τζάμι εἶπες, ἀγοράκι μου ; Τί τὸ θέλεις, ρώτησε τρο-
μαγμένη. Γιὰτὶ μαῦροι στοχασμοὶ πέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦ της
μὲ καλπασμό, σὰν τὸ ἄτι τοῦ Χάρου.

—Νὰ μοῦ φέρης, μαννούλα, τὸ πουλί... Φέρε μου τὸ πουλί, σέ
παρακαλῶ... Κ' ἔδειξε τὸ παράθυρο μὲ τ' ἀδυνατισμένο του χε-
ράκι.

Ἐκείνη ἔτρεξε γιὰ νὰ τὸ εὐχαριστήση, δίχως τίποτα νὰ
ἐλπίζη. Καὶ εἶδε τότε τὸ παγωμένο πουλὶ νὰ τρεμουλιάζη στὴν
κώχη τοῦ παραθυριοῦ καὶ κατάλαβε. Ἄνοιξε λοιπὸν βιαστικὰ
τὸ παράθυρο καὶ τ' ἄρπαξε μὲ τὸ χέρι της. Κι' ἀμέσως τὸ ξανά-
κλεισε γρήγορα γρήγορα, τρέμοντας μήπως μπηθῇ ὁ παγωμένος
ἄερας μέσα στὴν κάμαρα.

Τ' ἀγόρι, μ' ἀπλωμένα τὰ δυὸ του χεράκια, τὸ καρτεροῦσε,
γεμάτο λαχτάρια. Κι' ὅταν τοῦ τὸ ἔδωσε ἡ μαννούλα του τὸ
πῆρε καὶ τῶσφιγγε στὴν ἀγκαλιά του.

—Ζῆ, μαννούλα, φώναξε καταχαρούμενο. Καὶ τὸ χαΐδευε
ἀδιάκοπα, προσπαθώντας νὰ τὸ συνεφέρη.

—Ἄς εἶναι, Θεέ μου, καλοσημαδιά, μουρμούρισε ἐκείνη. Καὶ
τὰ μάτια της πλανήθηκαν πρὸς τὸν οὐρανό, πού ἦτανε βαρυ-
φορτωμένος ἀπὸ ἀσβολερὰ σύννεφα. Ἐπειτα γύρισε καὶ κύτ-
ταξε μ' ἀπειρὴ τρυφερότητα τ' ἀγοράκι της, πού σὰν νάχε
πάρει κάποια δύναμη καὶ ζωὴ ἀπὸ τ' ἀναπάντεχο παιγνίδι.
Εἶδε τ' ἀδύνατα μαγουλάκια του νὰ ροδίζουν, τῆ ματιά του

νά ξαστερώνη, κ' ένιωσε νά γλυκοχαράζει κάποιο φῶς μέσα στο σκοτάδι, πού σκέπαζεν ὡς ἐκείνη τήν στιγμή τήν ψυχή της.

—Σ' ἀρέσει, ἀγοράκι μου, τοῦ εἶπε. Ἄν τ' ἀγαπᾶς θά μείνη πάντα μαζί σου. Ἐγὼ θά τὸ ταίζω καὶ θά τὸ περιποιούμαι...

—Ὅχι, ἐγὼ, μανούλα. Μὰ κοίταξε νά ἰδῆς τί ὄμορφο πού εἶναι.

Τότε τὸ πρόσεξε πραγματικά γιὰ πρώτη φορά, καὶ παραξενεύθηκε στ' ἀλήθεια. Τέτοιο πουλι δὲν θυμότανε νά εἶδε ποτέ της. Οὔτε μέσα στὰ βιβλία. Εἶχεν ἓνα λοφίο σὰν τοῦ τσαλαπετεινοῦ. Καὶ ἦτανε μεγάλο ὅσο μία πέρδικα. Καὶ τὰ φτερά του κόκκινα, χρυσαφιά καὶ γαλάξια καὶ λαμποκοπούσανε. Ἡ οὐρά του ἦτανε πλατιά καὶ μακρὰ· καὶ εἶχε κάτι πράσινες βούλες σὰν τοῦ παγωνιοῦ. Καὶ ἀπὸ τὴ ζεστασιὰν ἄρχισε ν' ἀνοίγη τὰ μάτια του, πού ἦτανε φεγγερά κ' εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ ζουμπουλιοῦ.

Δὲν χόρταιναν καὶ οἱ δύο τους νά τὸ καμαρώνουν. Κι' αὐτὸ γύριζε τὰ μάτια του καὶ τοὺς κοίταζε δίχως τρόμο καὶ μ' ἐμπιστοσύνη, σὰν ἓνας παλιὸς φίλος. Εἶχε τινάξει ἀνάλαφρα τὰ φτερά του· κι' ἀνασηκωμένο στὰ δύο του ρόδινα ποδαράκια, καθόντανε ἀπαλὰ ἐπάνω στὴ χούφτα τοῦ ἀγοριοῦ, σὰν ἓνα κλωναράκι ἀνθισμένου δένδρου.

—Θὰ πάρω ἓνα μεγάλο χρυσοῦ κλουβί καὶ θά τὸ βάλω μέσα. Καὶ θά τὸ κρεμάσω ἐκεῖ στὸ παράθυρο ψηλά, γιὰ νά τὸ βλέπης, ἀγοράκι μου. Κι' ὅταν θέλεις θά σοῦ τὸ κατεβάζω... Θὰ κλείνω καλά γιὰ νά μὴν φύγη... Καὶ θά σοῦ τὸ δίνω νά παίξεις μαζί του... Καὶ τοῦ φέρνω πάντα λουλούδια... Καὶ θά στολίζω μὲ περικοκλάδια τὸ κλουβί του. Καὶ τοῦ βάλω κ' ἓνα μπανάκι μέσα νά λούζεται. Καὶ νά ἰδῆς, ἀγόρι μου, τί ὠραῖα πού θά εἶναι...

Καὶ ἡ μανούλα του ἔλεγεν, ἔλεγεν. Μὰ τὸ παιδί ἦτανε σκεπτικό. Καὶ δίχως ν' ἀφήσῃ τὸ πουλι ἀπὸ τὰ μάτια του, μίλησεν ἔπειτα ἀπὸ λίγο.

—Ὅχι μανούλα. Ἄν θέλῃ νά μείνη κοντά μου, καλά. Ἄν δὲν θέλῃ, ἄς φύγη. Δὲν μπορῶ νά τὸ βλέπω νά αἰσθάνεται σὰν φυλακισμένο.

—Μὰ γιατί, ἀγόρι μου. Ὅλος ὁ κόσμος βάζει τὰ πουλάκια σὲ κλουβιά ...

—Γιατί δὲν τ' ἀγαπάει. Μὰ ἐγὼ τ' ἀγαπᾶω πολύ, πάρα πολύ. Καὶ ἡ φωνή του ἦτανε πονεμένη, καὶ τὰ μάτια του βούρκωναν.

—Ἡσύχασε, γιόκα μου. Θά γίνῃ, ὅπως ἐσύ θέλεις, εἶπεν ἡ μανούλα του. Καὶ θυμούμενη, πῶς ἔπρεπε νά βράσῃ νερὸ καὶ νά ἐτοιμάσῃ τὸ φάρμακο σηκώθηκε λέγοντας.

—Θα πάω μέσα μιὰ στιγμή, ἀγόρι μου... Θέλεις τίποτα;

Πρόσεχε, νὰ μὴν ξεσπεπασθῆς. Καὶ μήπως σὲ τσιμπήσῃ...

—Καλά, εἶπε τὸ παιδί, πού ἀνυπομονοῦσε νὰ μείνῃ μονάχο μὲ τὸν νέο του φίλο. Μὰ σκέφτηκεν ἀμέσως πῶς μπορεῖ νὰ πειροῦσε καὶ εἶπε.

—Σὰν γυρίσης, μαννούλα, φέρε του κάτι νὰ φάῃ. Μάλιστα εἶπεν ἐκείνη, καὶ ἡ πόρτα ἔκλεισε...

Τότε τὸ πουλί σήκωσε τὸ πλουμιστὸ καὶ μὲ λοφίο κεφαλάκι του κοίταξε τ' ἀγόρι κατάματα, καὶ εἶπε μ' ἀνθρώπινη λαλιά.

—Εἶσαι καλός, πολὺ καλός. Τό 'ξερα αὐτό. Καὶ γι' αὐτὸ ξεκίνησα, ἀπὸ μακριὰ πολὺ μακριὰ, καὶ ἦλθα. Ἄφησα τὴν μακρυνή μου πατρίδα, πού τὴν λούζει ὁ ἥλιος χειμῶνα καλοκαίρι. Καὶ οἱ νύχτες τῆς εἶναι γλυκιές σὰν τὸ μελωμένο σῦκο. Ἄφησα τὰ δροσερὰ πράσινα φαράγγια τῆς καὶ τ' ἀνθισμένα τῆς περιβόλια καὶ ἦλθα, γιὰ νὰ σὲ βρῶ, πετώντας ἀνάμεσα ἀπὸ κρύα μαῦρα σύννεφα καὶ πηχτὲς ἀντάρες...

—Γιατί ; Ρώτησε τὸ χλωμὸ ἀγόρι μὲ βαθεῖα φωνή, καὶ μὲ μάτια ὀρθάνοικτα καὶ τρεμάμενα χεῖλη.

—Γιὰ νὰ σοῦ φέρω χαρούμενο μήνυμα ἀπὸ τὴν μάνα μου.

—Τί μήνυμα ;

—Πῶς θὰ γιάνης.

—Καὶ ποιά εἶναι ἡ μάνα σου ; Πῶς τὴν λένε ;

—Ἐλπίδα : Κι' ἄκουσε. Νὰ διώξῃς ἀπὸ τὴν στιγμή αὐτὴ κάθε πικρὸ στοχασμὸ ἀπὸ τὸν νοῦ σου. Καὶ ν' ἀγκαλιάσῃς τὴ ζωὴ σφιχτά. Καὶ νὰ πιστέψῃς μ' ὅλη σου τὴν καρδιά, στὴν ἀλήθεια τῆς καὶ στὴν ὀμορφιά τῆς. Κι' ὁ Χριστός, ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, πού σὰν ἀπόψε γεννήθηκε σ' ἓνα ταπεινὸ φατνί, θάναί σὸ πλευρὸ σου πάντα, καὶ θὰ σὲ βοηθῇ, ὅταν τὸν ζητήσῃς. Φθάνει νὰ πιστεύῃς σ' αὐτὸν μ' ὅλη σου τὴν ψυχὴ. Καὶ νὰ κάνῃς τὸ θέλημά του.

—Ἐγνοια σου, θὰ τὸ κάνω πάντα μου, εἶπε τὸ παιδί, μὲ πεποίθησι. Σοῦ τ' ὀρκίζομαι. Ἐδῶ θὰ εἶσαι καὶ θὰ τὸ βλέπῃς.

—Ἐγὼ θὰ φύγω... Μ' ἂν κάποτε στὴ ζωὴ σου αἰσθανθῆς πῶς λυγίζει ἡ δύναμή σου, κάλεσέ με· καὶ θ' ἄρθω παρευθύς.

—Ὅχι μὴ φύγῃς, ἰκέτεψε τὸ ἄρρωστο ἀγόρι.

—Εἶναι ἀνάγκη, πρέπει, ἀπάντησε τὸ πουλί, κι' ἔστρεψεν ἀνῆσυχον πρὸς τὴν πόρτα, πού ἀνοίγειν ἐκείνη τὴ στιγμή.

—Λοιπὸν, ἀγοράκι μου, εἶσαι εὐχαριστημένο ; τοῦ εἶπεν ἡ μητέρα του, μπαίνοντας.

—Πολύ, μαννούλα· τῆς ἀπάντησε σοβαρά.

“Ενας λαμπρός ήλιος έσκισε ξαφνικά τή στιγμήν εκείνη τὰ σύννεφα, κι’ έπλημμύρισε τήν κάμαρα μ’ όλόχρυσες άχτίδες. Σύγκαιρα άκούστηκαν νά χτυποῦν χαρμόσυνα τὰ σήμαντρα.

—“Έχομε Χριστούγεννα, εἶπεν ή μάνα, κάνοντας μ’ εύ- λάβεια τόν σταυρό της. Καί τὸ παιδί τή μιμήθηκε, προσπα- θώντας ν’ άνασηκωθῆ λίγο καί κοιτάζοντας έκστακτικά τὰ εἰκονίσματα, πού ήταν αντίκρυ του. “Υστερα έκοίταξε μ’ άγάπη τὸ πουλί καί τὸ χάϊδεψε άπαλά μέ τὸ λιγνό του χεράκι. Οἱ ματιές τους αντάμώσανε. Καί μιὰ μυστική συνεννόησι έγινε μεταξύ τους...

—“Ανοίγεις, μανούλα, λίγο τὸ παράθυρο ; Παρακάλεσε τὸ παιδί.

—Γιατί, άγοράκι μου. Εἶναι χιονιάς, καί θά μοῦ κρῳώσης.

—Κάνε μου τή χάρι, μανούλα, λίγο, καί γιά μιὰ στιγμή μονάχα.... Θέλω νά μπῆ μέσα ὁ ήλιος...

—Νά τ’ ανοίξω, άγόρι μου, άφοῦ τὸ θέλεις, εἶπεν ὑπάκουα στήν παράκλησί του ή μάνα. Καί καθώς έκίνησε γιά νά πάη ν’ τ’ ανοίξη, τὸ παιδί έσκύψε γρήγορα—γρήγορα κι’ έφίλησε τὸ πουλί. Κι’ αὐτὸ τοῦ χάϊδεψε τρυφερά μέ τήν φτερούγα του τὸ μάγουλό του κι’ αφήνοντάς του ένα του χρυσόφτερο πέταξε κι’ έχάθη.

—Στὸ καλό, στὸ καλό, τοῦ φώναξε τὸ παιδί, κουνώντας πρόσχαρα τ’ άδύνατο χεράκι του. Καί τὸ τζάμι ξανάκλεισε.

—Κρῖμα, μουρμούρισεν ή μάνα, τρέμοντας μήν πικραθῆ τὸ σπλάχνο της. Κι’ άρχισε νά τοῦ λήη λόγια παρηγορίας καί νά τοῦ τάζη τοῦ κόσμου τὰ παιγνίδια, ένῶ οἱ καμπάνες έσήμαι- ναν άκόμη χαρμόσυνα.

—Δέν στενοχωριέμαι, μανούλα μου, εἶπε τὸ παιδί πιάνοντας τὸ χέρι της.—“Έπρεπε νά φύγη...

—Γιατί, άγόρι μου.

—Τὸ παιδί κοντοστάθηκε λίγο, γιά νά βρῆ τὰ λόγια πού ταιριάζανε. Κι’ έπειτα σιγά σιγά, καί σαν νά μονολογοῦσε, εἶπε.

—Τὸ καρτεροῦν τόσοι καί τόσοι ...

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δι’ ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
‘Οδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

16. «Σήμερον σωτηρία...» ἢ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» ;

Δημοσιεύουμε κατωτέρω μιὰ ἀξιόλογη ἐπιστολὴ ἐνὸς σεβασμίου ἱερέως :

«Οἱ παλαιότεροι ἱεροψάλται μας ἐκ παραδόσεως καὶ συμφώνως πρὸς τὰ παλαιότερα τυπικὰ καὶ τὰ λειτουργικὰ τῆς Ἐκκλησίας μας βιβλία, ὡς τῆς Ὀκτωήχου, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου μετὰ τὴν δοξολογίαν καὶ τὸ τρισάγιον πρὸ τῆς θείας λειτουργίας ἔψαλλον εἰς μὲν τὸν ἀ, β', γ' καὶ δ' ἤχον τὸ τροπάριον «Σήμερον σωτηρία...», εἰς δὲ τὸν πλ. ἀ', πλ. β', βαρὺν καὶ πλ. δ' τὸ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη, συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐτησίως ἐκδιδόμενον «Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον», κατηργήθη τελείως τὸ δευτερον ἐν λόγῳ ὠραιότατον τροπάριον «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» καὶ ὀρίζεται νὰ ψάλλου πάντοτε καὶ μόνον τὸ «Σήμερον σωτηρία...». Εἶναι δὲ δι' ἡμᾶς ἀπορίας ἀξία καὶ λυπηρὰ ἡ κατάργησις αὕτη, διότι τὸ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ, ὡς νομίζομεν, συναντᾶται ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις. Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς ἀπαντήσητε διατὶ ἐγινε ἡ κατάργησις αὕτη καὶ ἐὰν ὑπάρχη δυνατότης παραπέμφητε τὴν ἐν λόγῳ ἀπορίαν μας εἰς τὴν σεβαστὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου διὰ τὰ καθ' ἑαυτήν».

Κατ' ἀρχὴν νομίζομε ὅτι ὑπάρχει μιὰ μικρὴ παρεξήγησις, ὡς πρὸς τὸ σκοπὸ πού ἔχει τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ἡμερολόγιον, πού κάθε χρόνον ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν. Ὅπως κάθε φορὰ σχεδὸν τὰ εἰσαγωγικὰ τοῦ Ἡμερολογίου αὐτοῦ ἐπαναλαμβάνεται, σκοπὸς του δὲν εἶναι ἡ κατάργησις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀντίθετα τοῦτο προτίθεται νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἱεροψάλτας στὴν πιστότερη καὶ ἀκριβέστερη ἐφαρμογὴ ἐκείνου. Γιὰ νὰ χρησιμοποιήσωμε δὲ φράσεις τοῦ ἰδίου, «δὲν στοχάζεται τὴν διόρθωσιν ἢ ἀχρήστευσιν τοῦ Τυπικοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀναπλήρωσιν ἐλλειπουσῶν ἐν αὐτῷ, λόγῳ τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου, τυπικῶν διατάξεων καὶ τὴν εἰς αὐτὰς προσαρμογὴν τοῦ Κυριακοδρομίου». Βάσις του εἶναι τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀποτελεῖ «οἰονεὶ ἐπιτομὴν αὐτοῦ». Ἐπανειλημμένως δὲ γίνεται σύστασις, ὅπως οἱ κληρικοὶ μελετοῦν ἀπ' εὐθείας τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, στὸ ὅποιο πολλὰς φορὰς γίνονται καὶ σχετικὲς παραπομπές. Κανεὶς ἐξ ἄλλου δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ πόσο χρήσιμο

καὶ πρακτικὸ εἶναι τὸ μικρὸ αὐτὸ Τυπικὸ, ποῦ προλαμβάνει τόσα λάθη ἢ παρερμηνεῖς τοῦ μεγάλου Τυπικοῦ καὶ ἀφάνταστα διευκολύνει τὴν τέλεσι τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. "Ολοὶ λίγο—πολύ εἴμαστε μάρτυρες σφαλμάτων ποῦ ἔγιναν ὄχι ἀπὸ ἀδιαφορία τῶν ἱερέων ἢ τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀλλὰ ἀπὸ κακῆ ἐρμηνείας ἢ ἀπὸ ἀμηχανίας κατὰ τὴ χρῆσι τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Κι' ὅπως σωστά τονίζεται στὸ Ἡμερολόγιο—Τυπικὸ ἢ μεταρρῦθμισι τοῦ ἡμερολογίου, ποῦ περιορίσθηκε μόνον στὸ ἀκίνητο τμήμα τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους καὶ ἄφησε τὸ κινητὸ νὰ κανονίζεται βάσει τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα, ποῦ γίνεται κατὰ τὸ παλαιὸ—Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, ἔγινε αἰτία μεγάλων ἀνωμαλιῶν στὴν τυπικὴ διάταξι τῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ στὸ παλαιὸ σύστημα τῆς ἀνακυκλώσεως τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν, δηλ. τοῦ Κυριακοδρομίου. "Ολα αὐτὰ δὲν τὰ προέβλεπε τὸ παλαιὸ Τυπικὸ.

Αὐτὰ γιὰ τὸ σκοπὸ καὶ τὴ χρησιμότητα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

Ἀλλὰ ἄς μὴ νομισθῆ ὅτι τὸ Ἡμερολόγιο αὐτὸ ἐν ὀνόματι τῆς λειτουργικῆς ὁμοιομορφίας ἐπιδιώκει νὰ καταργήσῃ παλαιὰς πράξεις, ποῦ ὑφίστανται κατὰ τόπους καὶ τηροῦνται ἢ πάντοτε ἢ κατ' ἐξαίρεσι, ὅταν «ὁ προεστὼς θελήσῃ». Δὲν ζηλεῖ τὴ μέθοδο τοῦ λειτουργικοῦ ὁδοστρωτήρος, ποῦ ἐφαρμόστηκε παλαιότερα ἀπὸ τὴ Ῥώμη, μὰ ποῦ καὶ στὴ πατρίδα του δὲν εἶναι πιά σήμερα τοῦ συρμοῦ. Αὐτὸ θὰ τὸ ἐξακριβώσωμε στὴν ἐπίσημη πράξι, ὅπως ἐφαρμόζεται στοὺς μεγάλους ναοὺς, ποῦ ἢ προσωπικὰ ἢ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀναμετάδοσι τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν μπορούμε νὰ τὴν παρακολουθήσωμε. Ἔτσι πολλὰς φορὰς ἀκοῦμε τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» χωρὶς τοὺς στίχους «Θοῦ Κύριε...» κ.λ.π. στὸν ἑσπερινὸ καὶ τὸ «Θεὸς Κύριος» χωρὶς στίχους στὸν ὄρθρο. Ἀντίθετα πολλὰς φορὰς ψάλλονται ὅλοι οἱ στίχοι τῶν ψαλμῶν τῶν αἰῶν, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ μακαρισμοὶ στὴ λειτουργία καὶ ψαλμοὶ στὴ θέσι τοῦ κοινωνικοῦ.

Εἰδικὰ δὲ γιὰ τὸ «Ἀναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος...», τὸ Τυπικὸ δὲν μιλά γι' αὐτὸ γιὰτὶ στοὺς περισσοτέρους ναοὺς ἐπεκράτησε νὰ λέγεται μόνον τὸ «Σήμερον σωτηρία...». Στὶς Μονὰς πάντως πάντοτε λέγεται στοὺς πλαισίους ἤχους τὸ «Ἀναστὰς ἐκ τοῦ μνήματος...» Τὸ ἀκοῦμε ἀκόμη ἀρκετὰ συχνὰ καὶ σὲ ἐνοριακοὺς ναοὺς. Ἀπόδειξις δὲ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὸ Ἡμερολόγιό της δὲν προτίθεται νὰ τὸ «καταργήσῃ» εἶναι ὅτι τὸ περιέλαβε καὶ στὴν τελευταία ἐπίσημη ἐκδοσι τοῦ Ὁρολογίου, ποῦ ἔγινε ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία τὸ ἔτος 1963. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, στὴ σελίδα 87, ὑπάρχει αὐτοῦσια ἢ παλαιὰ διάταξι : «Εἰ δὲ ἔστι Κυριακὴ μετὰ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας καὶ τοῦ τρισαγίου λέγομεν τροπάρια ἀναστάσιμα, εἰς μὲν τὸν α', β', γ' καὶ δ' ἤχον τὸ παρὸν τροπάριον, ἤχος δ' : Σήμερον

σωτηρία..., εἰς δὲ τὸν πλ. α', β', βαρὺν καὶ πλ. δ' λέγομεν τροπάριον, ἤχος πλ. δ' «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος». Ἄς σημειώσωμε ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη παράδοσι ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτό : τὸ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» ψάλλεται εἰς τοὺς ἤχους α', γ', πλ. α' καὶ βαρὺν καὶ τὸ «Σήμερον σωτηρία...» εἰς τοὺς ἤχους β', δ', πλ. β' καὶ πλ. δ'.

Πάντως δημοσιεύομε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ σεβαστοῦ ἐφημερίου καὶ διὰ τοῦ «Ἐφημερίου» τὴν ὑποβάλλομε μὲ τὴ σειρὰ μας στὴν ἀρμοδίᾳ Συνοδικῆ Ἐπιτροπῆ, μὲ τὴ σκέψιν ὅτι μιὰ σχετικὴ διευκρίνισι δὲν θὰ ἦταν ἄσκοπη γιὰ τὴν ἄρσι τοῦλάχιστον κάθε πιθανῆς παρεξηγήσεως.

17. Εἶναι λάθος καὶ ἀμάρτημα ὅταν ὁ ἱερεὺς προσφέρῃ θυμίαμα κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης δοξολογίας καὶ ἂν εἶναι δια-
τί;

Ἡ προσφορὰ θυμιάματος κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης δοξολογίας δὲν προβλέπεται ρητῶς ἀπὸ τὸ Τυπικόν, τηρεῖται ὅμως ἀπὸ πολλοὺς ἱερεῖς ἐκ παραδόσεως ὅχι μόνον κατὰ τὶς πανηγυρικὰς ἀλλὰ καὶ κατὰ τὶς συνήθεις λειτουργίας. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἂν ἡ πράξι αὕτη εἶναι σωστὴ ἢ ὅχι θὰ κάνομε μιὰ μικρὴ ἀναδρομὴ στὴν παλαιὰ πράξι καὶ στὴν σημερινὴ θέσι τῆς μεγάλης δοξολογίας μετὰ τὴ συνένωσι τῆς θείας λειτουργίας μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ μεγάλη δοξολογία εἶναι τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου, ποὺ κατακλείεται μὲ τὸ τροπάριον «Σήμερον σωτηρία...» ἢ «Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος...» κατὰ τὶς Κυριακὰς καὶ τὸ ἀπολυτίκιον τῆς εορτῆς ἢ τοῦ ἀγίου κατὰ τὶς ἄλλες ἡμέρας. Ἀμέσως ἀκολουθεῖ σήμερον στίς ἐνορίες ἢ ἐκφώνησι «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...», δηλαδὴ κηρύσσεται ἡ ἐναρξίς τῆς θείας λειτουργίας. Μεταξὺ ὅμως τῶν δύο αὐτῶν ἐντελῶς ἀνεξαρτήτων, ὅπως καὶ ἄλλοτε γράψαμε, ἀκολουθιῶν, ὑπάρχουν ὠρισμένα διακονικὰ καὶ ἱερατικὰ εὐχὰς ποὺ κατακλείουν τὸν ὄρθρον, καὶ ἄλλα προπαρασκευαστικὰ τῆς θείας λειτουργίας. Ἐτσι ἀπ' τὸν ὄρθρον δὲν ἔχουν λεχθῆ ἢ τελευταία ἐκτενῆς, αἱ αἰτήσεις, ἡ εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας καὶ ἡ ἀπόλυσις. Ἀπὸ τὸ προπαρασκευαστικὸν πάλι μέρος τῆς θείας λειτουργίας ὁ Ν' ψαλμός, τὸ «Βασιλεῦ οὐράνιε», τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις» καὶ «Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις» καὶ ὁ μικρὸς διάλογος μεταξὺ ἱερέως καὶ διακόνου, ἂν στὴ θεία λειτουργία λαμβάνη μέρος καὶ διάκονος. Ὅλα αὐτὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ν' Ψαλμόν, ποὺ δὲν λέγεται πιά, ἔχουν συγκεντρωθῆ στὰ μυστικῶς λεγόμενα ἀπὸ τὸν ἱερέα κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς μεγάλης δοξολογίας, ποὺ λόγῳ τῆς διαρκείας τῆς καὶ τῆς θέσεώς τῆς ἐθεωρήθη ὡς ὁ πιὸ κατάλληλος χρόνος γιὰ νὰ λεχθοῦν «μυστικῶς» ὅλα ὅσα ἡ ἐξέλιξι τῆς

θείας λατρείας καθόρισε να μη λέγονται πια («εκφώνως»). Έπομένως και για την προσφορά του θυμιάματος προς τὰ ἑκεί πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν ἀναζήτησί μας. Θὰ πρέπει σ' αὐτὴ νὰ ἀναγνωρίσωμε, ἂν ἔχη βᾶσι ἢ παράδοσι, ἓνα στοιχεῖο ἢ τοῦ τέλους τοῦ ὄρθρου ἢ προπαρασκευαστικὸ τῆς θείας λειτουργίας. Στὴν περίπτωσι τοῦ θυμιάματος συμβαίνει τὸ δεύτερο.

Σύμφωνα μὲ τις ἀρχαῖες μαρτυρίες πρὶν ἀρχίσῃ ἡ θεία λειτουργία ὁ ἱερεὺς ἐθυμιά τὸ θυσιαστήριον καὶ ὄλο τὸ ναὸ καὶ πάλι τὸ θυσιαστήριον. Αὐτὸ μᾶς μαρτυροῦν τὰ συγγράμματα ποὺ φέρονται στὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου (Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας) καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς λέγει ὅτι πρὸ τῆς θείας λειτουργίας ὁ ἱερεὺς «αὐτὴν τε τὴν προσκομιδὴν καὶ τὴν ἱερὰν τράπεζαν σταυροειδῶς θυμιᾷ, εἶτα καὶ τὸ ἱερατεῖον ὅλον, δεικνὺς τὸν ἐκ Θεοῦ πρῶτων τῶν χαρισμάτων ἐν τοῖς ἁγίοις μετὰδοσιν καὶ διὰ τῶν ἁγίων ἐν τοῖς λοιποῖς, καὶ γὰρ εἶδομέν τινας καὶ τὸν ναὸν πάντα καὶ τὸν λαὸν θυμιῶντας... καὶ πάλιν εἰς τὸ θυσιαστήριον ἀνέρχεται, ἐπεὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν ὁ Θεός, τούτου δὲ θρόνος καὶ τόπος τὸ θυσιαστήριον... ὁ δηλοῦ τὴν ἀπ' οὐρανοῦ χάριν καὶ δωρεὰν ἐκχυθεῖσαν τῷ κόσμῳ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εὐωδίαν τοῦ Πνεύματος καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν δι' αὐτοῦ ἀναχθεῖσαν· καὶ τοῦτο πάντοτε ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ γίνεται» (Διάλογος, κεφ. 96). Καὶ κατὰ τὴ Διάταξι πάλι τοῦ Φιλοθέου Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ κωδικοποιεῖ τὴν παλαιὰ λειτουργικὴ πράξι, ὁ διάκονος μετὰ τὴν ἀπόλυσι τῆς προσκομιδῆς «ψάλλει τὸ Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς καὶ θυμιᾷ σταυροειδῶς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τὴν τε ἁγίαν πρόθεσιν καὶ τὸ ἱερατεῖον ὅλον, ὡσαύτως καὶ τὸν ναὸν ἅπαντα, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ βορείου μέρους αὐτοῦ». Μετὰ τὸ θυμίαμα ἀκολουθοῦν οἱ τρεῖς μετάνοιες, τὸ «Βασιλεῦ οὐράνιε...», τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις» καὶ τὰ λοιπά. Ἐπόλειμμα τῆς πράξεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἀπὸ τὰ Ἱερατικὰ προβλεπομένη θυμίασις τοῦ ἱεροῦ βήματος μετὰ τὴν ἀπόλυσι τῆς προσκομιδῆς, λεγομένων τῶν τροπαρίων «Ἐν τάφῳ σωματικῶς...», «Ὡς ζωηφόρος...» καὶ «Τὸ τοῦ Ἑψίστου». Τὸ θυμίαμα ἐδῶ ἐθεωρήθη συνδεόμενον πρὸς τὴν ἀκολουθία τῆς προσκομιδῆς μᾶλλον παρὰ πρὸς τὴ θεία λειτουργία. Ἄλλ ἀκριβῶς ἡ ἀρχαία πράξι διατηρήθηκε στὰς ἱερὰς Μονὰς. Κατὰ τὴν ἀκολουθία τῆς ΣΤ' ὥρας, στὴν ὁποία ἐπισυνάπτεται ἡ θεία λειτουργία, ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸν ναὸ. Πιὸ καθαρὰ διαφυλάχθηκε ἡ παράδοσι στὴ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, πρὶν ἀπὸ τὴν ὁποία προσφέρεται τὸ θυμίαμα ἐντελῶς ἄσχετα ἀπὸ τὴν προσκομιδὴ, τὴν ὥρα ποὺ ψάλλονται οἱ μακαρισμοὶ σὲ ἄμεσο σύνδεσμον πρὸς τὴν ἐπακολουθοῦσα θεία λειτουργία. Μὲ βεβαιότητα λοιπὸν μποροῦμε νὰ καταλήξωμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ προσφορά θυμιάματος κατὰ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης

Ἀπὸ τὸ Ἀγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΙΛΑΣ, Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ὁ Σίλας ἢ Σιλουανὸς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἐπιφανεῖς συνοδοὺς καὶ βοηθοὺς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Κατὰ τὴν παράδοσι, ἀνῆκε στὸν κύκλο τῶν ἑβδομηντα μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἓνα κύκλο πλατύτερο καὶ δευτερεύοντα, γύρω ἀπὸ τοὺς Δώδεκα. Ἀπὸ νωρὶς συνδέθηκε μὲ τὸν Παῦλο καὶ τὸν ἀκολούθησε κατὰ τὶς περιοδεῖες του στὴν Καρία, τὴν Κιλικία, τὴν Λυκαονία, τὴ Φρυγία, τὴν Γαλατία καὶ τὴν πόλι Τρωάδα.

Ὅταν βρισκόνταν ἐκεῖ, παρουσιάσθηκε τῇ νύχτα σὲ ὄραμα ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου ἓνας ἄνθρωπος, ποὺ ἀπὸ τὰ ροῦχά του καὶ τὴν προφορὰ του φαινόταν Μακεδόνας, καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, γιὰ νὰ κηρύξῃ καὶ σ' αὐτὴ τὸ Εὐαγγέλιο.

Ὁ Παῦλος κι' οἱ σύντροφοί του—ποὺ ἀνάμεσά τους ἦταν κι' ὁ ἰατρὸς κι' Εὐαγγελιστὴς Λουκάς, ὁ συγγραφέας τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων»—δὲν ἀδιαφόρησαν σ' αὐτὴ τὴν προσταγὴ τῶν οὐρανῶν. Μπήκαν, λοιπόν, σ' ἓνα καϊκὶ καὶ πῆγαν στὴ Σαμοθράκη. Τὴν ἐπομένη ἡμέρα, ἔφτασαν στὴ Νεάπολι, ποὺ ἦταν χτισμένη στὸ νότιο χῶρο τῆς σημερινῆς Καβάλλας, κι' ἀπὸ ἐκεῖ, πεζοπορῶντας, κατὰληξαν στοὺς Φιλίππους, τὴν τότε πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας.

Στοὺς Φιλίππους, ὁ Παῦλος κι' οἱ συνοδοὶ του ἔμειναν κάμποσες ἡμέρες. Ἐνα Σάββατο, λοιπόν, βγήκαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι καὶ κήρυξαν σὲ μερικὲς Ἰουδαῖες γυναῖκες, ποὺ συνήθιζαν νὰ συνάζονται σὲ μιὰ ἐξοχικὴ τοποθεσία, πλάι σ' ἓνα ποτάμι, γιὰ νὰ προσεύχωνται. Ἀνάμεσα σ' αὐτές, ἦταν καὶ κάποια Λυδία, ποὺ εἶχε κατὰσθημα βαφῶν («πορφυρόπωλις» λέγεται ἀπὸ τὶς «Πράξεις») καὶ καταγόταν ἀπὸ τὴν πόλι Θυάτειρα. Ἡ ψυχὴ τῆς φωτίστηκε ἀπὸ τὰ θεόπνευστα λόγια τοῦ Παύλου, βαπτίστηκε μαζί μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά της καὶ φιλοξένησε στὸ σπίτι της τοὺς Ἀποστόλους.

Ἀλλὰ, ἐνῶ ὅλα πῆγαιναν καλά, συνέβη ὕστερα ἀπὸ λίγο

δοξολογίας ὄχι μόνο παράτυπη δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτα σύμφωνη πρὸς τὴν ἀρχαία πράξι, ἀφοῦ διασώζει ἀκριβῶς τὴν πρὸ τῆς θείας λειτουργίας παλαιότητα προσφορὰ τοῦ θυμιάματος.

κάτι, πού ανέκοψε ὀδυνηρὰ τὸ ἔργο τους. Ὁ Παῦλος θεράπευσε μιὰ δούλη, πού ἦταν δαιμονισμένη καὶ τὰ ἀφεντικά της τὴ χρησιμοποιοῦσαν ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα γιὰ μέντιουμ, κερδίζοντας ἔτσι ὄχι λίγα χρήματα ἀπὸ τὸν ἀπλοϊκὸ κόσμο. Ὅταν εἶδαν, λοιπόν, ὅτι μὲ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς δούλης τους ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα, ἔκλεισε τὸ μικρὸ ἐκεῖνο χρυσαυρυχεῖο, πού εἶχαν στὰ χέρια τους, ἄρπαξαν τὸν Παῦλο καὶ τὸν Σίλα καὶ τοὺς ὠδήγησαν στὶς ρωμαϊκὰς ἀρχές, κατηγορῶντάς τους σὰν ταραχοποιούς.

Οἱ Ρωμαῖοι ἔκλεισαν τοὺς δυὸ Ἀποστόλους στὴ φυλακὴ, δίνοντας πίστι στὴ διαβολή, πρόσταξαν δὲ τὸν δεσμοφύλακα νὰ τοὺς προσέχη μὴ τυχὸν δραπετεύσουν. Αὐτὸς τότε τοὺς ἔβαλε στὸ πιὸ ἐσωτερικὸ κελλὶ τοῦ κτιρίου καὶ γιὰ νὰ εἶναι πιὸ ἤσυχος, τοὺς πέρασε τὰ πόδια ἀνάμεσα σὲ δυὸ ξύλα—μέθοδος χρησιμοποιοῦμενη τότε γιὰ τοὺς ἐπικίνδυνους καταδίκους.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὁ Παῦλος κί' ὁ Σίλας προσεύχονταν φωναχτὰ στὸν Θεό, δοξάζοντάς τον γιὰ τὴ δοκιμασίᾳ αὐτῆ, τοὺς ἄκουαν δὲ μὲ περιέργεια ὅλοι οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι. Ὅποτε, ξαφνικά, ἔγινε ἕνας δυνατὸς σεισμός. Οἱ τοῖχοι τοῦ δεσμωτηρίου ἄρχισαν νὰ πηγαينوέρχωνται, ὅλες οἱ πόρτες ἀνοίξαν διάπλατα καὶ τὰ δεσμὰ τῶν κρατουμένων λύθηκαν κατὰ μυστηριώδη τρόπο.

Ὁ δεσμοφύλακας πετάχτηκε τρομαγμένος ἀπὸ τὸ κρεββάτι του καὶ βλέποντας ἀνοιχτὲς τὶς πόρτες, νόμισε πὼς οἱ κρατούμενοι εἶχαν φύγει. Μὲ σαλεμένα, λοιπόν τὰ λογικά του, τράβηξε τὸ σπαθὶ του ἀπὸ τὸ θηκάρι κί' ἐτοιμάστηκε νὰ αὐτοκτονήσῃ.

Ἄλλὰ ὁ Παῦλος τὸν πρόλαβε, φωνάζοντάς του ὅτι κανένας δὲν εἶχε φύγει. Ὁ φτωχὸς ἄνθρωπος ἔτρεξε τότε κί' ἔπεσε στὰ πόδια τῶν δυὸ Ἀποστόλων. Εἶχε πιὰ καταλάβει ὅτι ἦταν ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Τοὺς πῆρε, λοιπόν, στὸ σπῆτι του, πού βρισκόταν δίπλα στὴ φυλακὴ, τοὺς περιποιήθηκε κί' ἀφοῦ ἄκουσε τὴν κατήχησή τους, βαπτίστηκε μαζί μὲ ὅλη τὴν οἰκγένειά του.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ἦλθαν στὴ φυλακὴ ραβδούχοι—ἕνας εἶδος ἀστυνομικῶν τῆς ἐποχῆς—κί' ἔφεραν τὴ διαταγὴ νὰ ἀφθοῦν ἐλεύθεροι ὁ Παῦλος κί' ὁ Σίλας, γιὰτὶ στὸ μεταξὺ οἱ ρωμαϊκὰς ἀρχές εἶχαν πληροφορηθῆ ὅτι ἡ κατηγορία ἦταν ἀβάσιμη.

Ἔτσι οἱ Ἀπόστολοι, σὰν ἔληξε ἡ περιπέτειά τους αὐτῆ, παράτησαν τοὺς Φιλίππους καὶ τράβηξαν διὰ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Σίλας ἔμεινε μαζί μὲ τὸν Παῦλο ὡς τὴν ἡμέρα, πού ἐκεῖνος ἔγκατέλειψε τὸ ἔδαφος τῆς Μακεδονίας καὶ κατέβηκε στὴν

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΙΔ' ΤΟΜΟΥ (1965)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ: Βασ. Μουστάκη, 'Ο ποιμὴν καὶ τὸ παιδί, σ. 41. Χ. Β. Γ (ιαλοῦρη), 'Η ποιμαντική φροντίς διὰ τοὺς νεοσύμφορους, σ. 185.—Βασιλ. Μουστάκη, 'Η μόνιμη γλωσσολαλία, σ. 651.

ΟΙ ΕΡΕΥΣ: Φ. Ἀπαντήσεις στὶς λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες τῶν 'Εφημερίων, σ. 597, 684, 725, 820, 943. Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Παρασκευοπούλου, 'Ο ἱερεὺς καὶ ἡ παρακολούθηση τῆς νεότητος, σ. 874.—

ΕΟΡΤΙΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Θαυμάσια μεταβολαί, σ. 409.—Τοῦ αὐτοῦ, 'Η Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ, σ. 449.—Βασ. Μουστάκη, Τὸ βουνὸ τῆς Μεταμορφώσεως, σ. 728.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ: Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Πολυκάρπου Συνοδικοῦ (†), Περὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς καλῆς χρήσεως αὐτοῦ, σ. 3.—Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτου, Τὸ παρὰ τοῦ τεχθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπιτελεσθέν ἔργον τῆς λυτρώσεως, σ. 7. Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβια, Στάχυα ἀπὸ τὸν ἀγρό Του, 'Η εὐλογία, σ. 17, 67. 'Ο σπῆρος καὶ τὸ χωράκι, σ. 120. 'Ο θάνατος, σ. 165. Πρίγκησις, σ. 210. Γυμνοὶ καὶ ντυμένοι, σ. 259. Πόνος καὶ πίστις, σ. 314. 'Ο πλησίον, σ. 361. 'Η ἀφροσύνη, σ. 420. 'Η σωστὴ γραμμὴ, σ. 460. Ἀμαρτωλὲς προφάσεις, σ. 511. Δύσκολα καὶ εὐκόλα, σ. 561. Ραγδαία ἀνέλιξις, σ. 617. Ὄρησκευτικὲς καὶ ἠθικὲς μελέται τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Ἀγρίνης, «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». Ἀπόδοσις Θεοδόσῃ Σπεράντσα, σ. 24, 78, 131, 172, 220, 266, 321, 368, 427, 467, 517, 568, 634, 670, 711, 754, 781, 814, 845, 888, 928, 938, ... «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου, σ. 35, 90, 114, 185, 234, 283, 335, 389, 440, 485, 533, 587, 642, 679, 718, 763, 793, 822, 853, 896, ... Βασ. Μουστάκη, Οἱ θλίψεις, σ. 96. 'Η δεσιδεμονία, 148.—Τοῦ αὐτοῦ, Στὸ περιθώριον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, σ. 195, 829, 901.—Φώτη Κόντογλου (†), 'Η ὄνος τοῦ Βαλαάμ ὀμιλοῦσα με φωνὴν ἀνθρωπίνην, σ. 61, 109, 157, 204, 252.—Τοῦ αὐτοῦ, 'Η εὐωδία τῆς Παναγίας, σ. 698. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Λόγος πρὸς φοιτητὰς διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἠθικῆς ζωῆς, σ. 105.—'Απὸ τὸν 'Ιερὸν Χρυσοστόμον, Μεγάλῃ εἶναι ἡ ὠφέλιμά μας ἀν συγχωροῦμε τοὺς ἐχθροὺς μας. (Ἀπόδοσις Θεοδόσῃ Σπεράντσα.), σ. 127.

Ἄθῆνα. Φαίνεται, ὅμως, ὅτι ξανάσμιαξαν ἀργότερα στὴν Κόρινθο, ὅπου ὁ Σίλας ἐργάσθηκε πολὺ. Σύμφωνα, μάλιστα, μετὰ ἀρχαία παράδοσι, ἔγινε κι' ἐπίσκοπος στὴν πόλι αὐτή.

'Ο Σίλας καταγόταν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἢ τοῦλάχιστον εἶχε κάποια ξεχωριστὴ θέσι στὴν πρώτη ἐκεῖ 'Εκκλησία, ἀπὸ ὅπου ἔφυγε, συνοδεύοντας τὸν Παῦλον μετὰ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο. Μερικοὶ ἀποδίδουν στὴ δική του γραφίδα τὴν πρὸς Ἐβραίους Ἐπιστολή, πού φέρεται μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου στὸν κανόνα τῆς Κοινῆς Διαθήκης.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς γιὰ τὴ νεολαία μας, σ. 177, 230, 277, 328, 375, 431, 471, 520, 573, 628, 665, 707, 748, 777, 808, 841, 885, 923, ... Βασ. Μουστάρκη, Μὲ τὰ χέρια στὸ ἀέτρι, σ. 240.—Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τὸ νόημα τῆς πνευματικῆς, ἐλευθερίας, σ. 249.—Βασ. Μουστάρκη, Τὸ τρισυπόστατο πλάσι, σ. 288.—Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τὸ πρόβλημα τῆς «Θεοδικίας», σ. 301.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν φύσιν ἀπὸ χριστιανικῆς σκοπιᾶς, σ. 545.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐνοχὴ τῆς ἀμαρτίας ὡς ψυχικὴ νόσος, σ. 609.—Τοῦ αὐτοῦ, Πνευματικὴ ὑποδουλωσὴ καὶ ἀπελευθέρωσις 657.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων, σ. 700. Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Λόγος γιὰ τὴν νηστεία, καὶ τὴν ἐλεημοσύνη, σ. 332, 386. Λόγος πρὸς Εὐτρόπιον, σ. 525, 579. Ποιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάσις μας ἀπέναντι στὸ θάνατο, σ. 624, 660. Ὁ ἐλεγχος τῆς συνειδήσεως, σ. 703. Οἱ τρυφήλοι καὶ οἱ γαστριμαργοὶ ἀχρηστεύουν τὸν ἑαυτὸ τους, σ. 743. Δὲν πρέπει νὰ φθονοῦμε τοὺς πλουσίους γιὰτὴν περισσώτερες εἶναι οἱ στενοχώριες τοὺς ἀπὸ τὰ καλὰ τους, σ. 771. Δὲν μᾶς ὠφελοῦν τὰ ταξίματα καὶ τὰ ἀφιερῶματα στὴν Ἐκκλησίαν, ἀν δὲν κάνουμε καὶ ἐλεημοσύνας, σ. 804. Σύγχρησις τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου μὲ τὸν Πλάτωνα, σελ. 837. Πῶς θεμελιῶνται ἀκατάλυτα ἡ ἀμοιβαία συζυγικὴ ἀγάπη, σ. 868, 916. Φῶς τῆ Κόντογλου (†), Ὁ θησαυρὸς ὁ κρυμμένος καὶ ὁ πολῦτιμος μαργαρίτης, σ. 412, 452.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἄδεια καὶ κρύφια, σ. 500, 553.—Βασ. Μουστάρκη, Ἀστὴ ἢ θάλασσα, σ. 688.—Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ Χριστολογία καὶ ἡ σωτηρολογία τῶν Ὀρθοδόξων λειτουργ. κειμένων, σ. 737.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τὰ ἡγιασμένα ὕδατα, σ. 10, 57.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ: Ἀνθίμου Θεολογίτη, Ὁ Σαμουήλ, σ. 13, 63, 115, 159, 206, 255, 303, 357, 416, 456. Ἀρχιμ. Τίτου Καράντζαλη, Ἡ Μονὴ τοῦ Καλογήρου Σαμουήλ καὶ ὁ τόπος τῆς γενετήρας αὐτοῦ, σ. 504, 556, 612. Β. Ἡλιάδης, Ἡ Ἠπειρος στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων καὶ ἡ φωτεινὴ προβολὴ τοῦ τιμίου Κλήρου τῆς, σ. 140.—Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ Ἱστορία καὶ ἡ πρόβδος κατὰ τὴν Χριστιανικὴν ἀντίληψιν 162. Θ. Κ. Σ., Ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαγίας Ἰγνάτιος ὁ Λέσβιος, σ. 310.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἀπειλὴ κατὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὰ πεντακόσια δύο ἔτη τῆς δουλείας, σ. 893.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ: Βασ. Ἡλιάδης, Οἱ μεγάλες γυναῖκες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἁγία Θέκλα, σ. 180, 225, 272, 381. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη, σ. 436, 475, 529. Ἡ Ἁγία Βαρβάρα, σ. 583, 638, 676.—Μητροπολίτου Γερμανοῦ Πολυζωΐδου, Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης, σ. 307.—Βασ. Μουστάρκη, Δύο ἀρχαῖοι Κύπριοι Ἅγιοι, σ. 339.—Τοῦ αὐτοῦ, Κλαυδία Πρόκλη, ἡ γυναῖκα τοῦ Πιλάτου, σ. 395.—Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ Ἅγιοι Σαράντα καὶ ὁ Σουλτάνος Σελῆμ, σ. 445.—Τοῦ αὐτοῦ, Θεοδώρα, ἡ Ὁσία ποὺ ἐξῆσε σὺν ἄνδρα, σ. 492.—Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Οἱ χριστιανοὶ μάρτυρες, σ. 497.—Βασ. Μουστάρκη, Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος, 538.—Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ δύο φωτιές, σ. 594.—Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ φωτιστὴς τῆς Ἀρμενίας, σ. 789. Θωμᾶς ὁ Δίδυμος, σ. 791.—Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ ἀπόστολοι Φίλιππος καὶ Ματθαῖος, σ. 861.—Τοῦ αὐτοῦ, Φιλῆμων καὶ Ὀνήσιμος, σ. 946.—

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ: Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Διονυσίου, Τὰ πρῶτα Κατηχητικὰ Σχολεῖα, σ. 548.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου,

Σχέσεις Χριστιανισμού και Κράτους, σ. 201.

ΛΑΤΡΕΙΑ: Εὐαγγέλιου Θεοδοῦρου, Ἡ ἐν τῇ λατρεία βίωσις τοῦ σταυρωσίου καὶ ἀναστασίμου Πάσχα σ. 347.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ διὰ τῆς λατρείας χρῆσις τοῦ ὑπερβατικοῦ παράγοντος καὶ ἡ συνεργασία μὲ τὴν θεϊαν χάριν σ. 769.—Τοῦ αὐτοῦ Ἡ διὰ τῆς λατρείας δημιουργία ὠλοκληρωμένων ψυχολογικῶν τύπων, σ. 833, 865, 913.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Στ. Σπεράντζα, Ἐλληῶν Πάσχα σ. 346.

ΔΙΑΦΟΡΑ: Βασ. Ἡλιάδης, Ὁ ἑορτασμός τῆς Πρωτοχρονιάς ἄλλοτε καὶ αἱ σημεριναὶ σκληραὶ συνθήκαι τῆς Πόλης, σ. 30.—Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ Θεοφάνεια στῆν Χριστιανικῇ Πόλει, οἱ Καλικάντζαροι καὶ τὸ παραμυθὶ τῆς Σίφνου, σ. 85.—Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἀπὸ τὰ πανηγύρια τῆς Σίφνου, σ. 137.—Καθ. Π. Στεργιώτης, Μία ἀπάντησις, σ. 153.—Στ. Α. Νικολαΐδης, Δάσος καὶ Γραφή, σ. 191.—Ἀρχ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἀνοικτὴ ἐπιστολή, σ. 218.—Βασ. Ἡλιάδης Ἡ ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ συνέσις τῆς συγκινητικῆς παραδόσεως, σ. 297.—Βασ. Πολίτης, Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα στὸ Φανάρι. Αἱ φιλικαὶ ἐκδηλώσεις Σουλτάνου καὶ Πατριαρχείου. Ὁ ἑσπερινὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἡ μορφή τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 350.—Κώστα Καϊροφύλα, Μαῦρο Πάσχα στὸ Μεσολόγγι, σ. 354.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἐποχὴ τοῦ δημιουργεῖ ψυχικὴ ἀνάτασι καὶ μᾶς φέρει συγκινητικὰς ἀναμνήσεις, σ. 715.—Βασ. Μουστάκη, Ὁ Κόντογλου καὶ ἡ Ὁρθοδοξία, σ. 740.—Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ Παναγία ἡ Καλυβιανή, σ. 759.—Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ μῆνας τῆς ψυχικῆς ἀνάτασεως καὶ ἀναμνήσεων συγκλονιστικῶν θρησκευτικῶν ἡμερῶν καὶ ἐκδηλώσεων, σ. 801.—Τοῦ αὐτοῦ, Μία ἐπίσκεψις στὸ νησί τῆς Αἰγίνης ἐκεῖ ὅπου ἔζησε καὶ ἀναπαύθηκε ἕνας ἄγιος, σ. 849.—Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ψευδο-πατριάρχης Παπα-Εὐθύμ, σ. 905.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐξύψωση τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος εἰς ὅλα τὰ κέντρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς περιοχῆς, σ. 934.

ΙΕΡΑΤΙΚΑΙ ΜΟΡΦΑΙ: Μ., Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Κωνσταντῖνος Μωραϊτάκης (†), σ. 44.—Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Οἰκονόμος Ἀντώνιος Ζ. Φιλικός (†29 Μαΐου 1945) σ. 479.—Τοῦ αὐτοῦ Οἰκονόμος Ἀντώνιος Μαστροκάλος, σ. 648.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ: 155, 243, 341, 447, 910.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε. 48, 98, 150, 198, 244, 290, 342, 402, 447, 494, 540, 603, 654, 691, 730, 798, 831, 910, 949. Ποία εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια, 398.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: 55, 104, 151, 247, 295, 343, 407, 448, 495, 542, 607, 656, 695, 734, 766, 799, 832, 863, 911, 951.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ: Πρωτοπρεσβύτερος Κων/νος Μωραϊτάκης, σ. 44. Ἡ κοιλάδα καὶ τὰ ὄρη τοῦ Σουλίου, σ. 117. Τὸ Κούγκι, σ. 160. Ἡ Κιάφα, σ. 304. Ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος, σ. 311. Τὰ ἀνάκτορα τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλῆ παρὰ τὰ Λιθαρίτσια, σ. 359. Ἡ νῆσος τῆς Λίμνης τῶν Ἰωαννίνων, σ. 418. Οἰκονόμος Ζ. Φιλικός, σ. 481. Ὁ ἁγιαστικὸς Σταυρὸς τοῦ Καλογέρου Σαμουήλ, σ. 507. Ἡ πρώτη λειτουργία εἰς τὸ Κούγκι, σ. 557. Οἰκονόμος Ἀντώνιος Μαστροκάλος, σ. 649.

ΕΙΚΟΝΑΙ: Ἡ Ἁγία Θέκλα, σ. 273.—«Ἡ γέρθη οὐκ ἔστιν ὄιδε», σ. 345.—Ἡ Ἀγ. Αἰκατερίνη μετὰ σικηνῶν τοῦ μαρτυρίου της σ. 476.—Κεφαλὴ Πλατυτέρας, σ. 697.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ: Ἀναπαραστάσεις καὶ συμβολισμοὶ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 733.—Θεοδοσίου Σπεράντζα, «Εὐεργετινὸς», ὑπὸ Γ.Α.Β.—Θεοδ. Σπεράντζα, Ὁ Σαμουήλ, ὑπὸ Κ.Π. Κοντοδημοπούλου, σ. 948.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αιδεσιμ. Μανώλην Στυλιανόν, Νάξου. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας.—Πανσοσ. Ἀρχιμ. Ἀνεστόπουλον Χρυσόστομον, Σ.Μ.Υ. Σάμον. Διορθώσαμεν τὴν διεύθυνσίν σας.—Κύριον Νικόλ. Στάθην, Ἐλευσίνα. Ἐνεγράφητε.—Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς, Ἐνταῦθα. Ἐστάλη ὑμῖν τὸ ζητηθὲν τεύχος.—Αἰδεσιμ. Παντελάκον Ἀντώνιον, Βουκολιῆς Χανίων Κρήτης. Διορθώθη ἡ διεύθυνσίς σας. — Αἰδεσιμ. Παπαδόπουλον Ἰωάννην, Ἀκρίταν—Κιλκίς. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὸ ζητηθὲν βιβλίον ὑπομιμησκόντες ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα τὰ διατιθέμενα δωρεὰν χάριν τῶν αἰδεσιμωτάτων ἑφημερίων δὲν ἐκυκλοφόρησαν ὑπὸ τὸν αὐτὸν γενικὸν τίτλον ἀλλ' ὑπὸ διαφόρους τίτλους καὶ αὐτοτελῶς.—Αἰδεσιμ. Παππῶν Χρῆστον, Κάσταν Πρωγωνίου Ἰωαννίνων. Ἐλήφθη ἡ ἐπιστολή σας καὶ σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσιμ. Ζησόπουλον Εὐθύμιον, Φωτιάδα Βαλτινοῦ Τρικάλων. Ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων τῆς ἐπιστολῆς σας, σᾶς ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς.—Ἐκκλησιαστικὴν Μαθητικὴν Βιβλιοθήκην Χανίων Κρήτης. Ἀπεστάλησαν ὑμῖν δώδεκα σώματα καὶ ἰδιαίτερα ἐπιστολή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τὸ θεῖο βρέφος (ποίημα).—**Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ διὰ τῆς λατρείας δημιουργία ὀλοκληρωμένων ψυχολογικῶν τύπων (Δ').—Ἀπὸ τὴν ἐκσπᾶσαν κρίσιν.—**Π. Π. Χατζιδάκη**, Τὸ Μητροπολιτικόν.—**Αρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη**, Διδάγματα Χριστουγέννων.—Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **Βασιλείου τοῦ Μεγάλου**, («Πρόσεχε σέκυτῶ»). Ἀπόδοσις Θ. Σ.—**Δ. Γρ. Καμπούρογλου**, Ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Ραγκαβᾶ.—**Αρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλείτερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας.—Θρησκευτικὴς καὶ ἠθικῆς μελέτης τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν **Νεκταρίου Ἀγίνης**. («Γνώρισε τὸν ἐκυτό σου»). Ἀπόδοσις **Θ. Σπεράντσα**.—Πρωτοχρονιὰ στὸ Φανάρι. Ἡθογραφία στὰ 1875.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Τὸ χριστουγιεννιάτικο σφαχτάρι καὶ τὸ πάθημα ἐνὸς ἀγαθοῦ ἱερωμένου.—«Φιλοθέου Ἀολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχαφελεῖς ἐπιστασίαι ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον». Ὑπὸ **Εὐγένιου τοῦ Βουλγάρεως**. Ἀπόδοσις **Θ. Σπεράντσα**.—**Σπ. Παναγιωτοπούλου**, Τὸ μήνυμα τῆς ἐλπίδας (διήγημα).—**Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἀπόστολος Σίλας, ὁ προστάτης τῆς Μακεδονίας.—Τὰ περιεχόμενα τοῦ ΙΔ' τόμου (1965).—Ἀλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὀδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθήναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασιωνίδου 22, Σούρμενα